

Pedagogisch werkplan en protocollen

Versie 2, maart 2017

Inhoudsopgave

1.0 inleiding

1.1 de pedagogisch medewerkers

2.0 bso Kiddo'z geschiedenis

2.1 totale dienstverlening

3.0 algemene doelstelling bso Kiddo'z

3.1 algemene visie op de kinderopvang

3.2 visie op kinderopvang

3.3 praktische uitvoering van de verschillende vormen van buitenschoolse opvang

3.4 pedagogische uitgangspunten

4.0 buitenschoolse opvang en bso Kiddo'z pedagogisch beleid

4.1 creëren van geestelijke ontwikkelingsmogelijkheden

4.2 ontwikkeling lichamelijk

4.3 sociaal emotionele ontwikkeling

4.4 emotionele ontwikkeling

4.5 cognitieve ontwikkeling= taal

4.6 cognitieve ontwikkeling = denken

4.7 creatieve ontwikkeling

4.8 ontwikkeling eigen identiteit

4.9 zelfredzaamheid

5.0 maatschappelijke bewustwording

5.1 waarden en normen overbrengen

5.2 uitwisseling normen en waarden

5.3 vooroordelen

5.4 welkom

5.5 verschillen

5.6 uitdagingen en conflicten

5.7 omgaan met overlijden

6.0 verzorging van de kinderen

6.1 maaltijden

6.2 trakteren

6.3 gezondheid, ziekten en ongevallen

6.4 veiligheid

6.5 hygiëne

6.6 inrichting

6.7 activiteiten

7.0 ouder/verzorger –kindbeleid

7.1 samenwerking

7.2 wennen

7.3 betrokkenheid

7.4 informatie uitwisselen

7.5 extra opvang

8.0 buitenschoolse opvang elke dag

8.1 open-en sluittijden, haal- en brengtijden

8.2 uitstapjes

8.3 aanbod evenementen periodiek

9.0 voor-en naschoolse opvang globale indeling

9.1 de dagindeling

9.2 indeling groep

9.3 basisgroep

10.0 professionaliteit van onze medewerkers

10.1 vast personeel

10.2 oproepkrachten

10.3 stagiaires

10.4 vrijwilligers

10.5 uitzendkrachten

10.6 achterwacht

11.0 specificaties bso Kiddo'z

12.0 Protocollen

1.0 inleiding

Voor u ligt het pedagogisch werkplan van buitenschoolse opvang Kiddo'z.

Het doel van dit pedagogisch werkplan is om als leidraad c.q. richtlijn te dienen voor deze organisatie. Het is een leidraad en werkt ondersteunend voor iedereen die op bso Kiddo'z werkt, en ook voor de ouders en verzorgers van de kinderen die van de opvang gebruik maken.

In dit plan wordt onder meer beschreven hoe bij Kiddo'z wordt gewerkt aan de vier competenties, genoemd in de wet kinderopvang, namelijk de emotionele veiligheid, persoonlijke competentie, sociale competentie en de overdracht van waarden en normen. Het werkplan blijft in ontwikkeling en zal als het nodig aangepast worden om actueel te zijn en te blijven. Het plan ligt ter inzage voor alle belangstellenden in het lokaal van bso Kiddo'z en is te downloaden op www.bsokiddoz.nl.

1.1 de pedagogisch medewerkers

Het pedagogisch beleid is een richtlijn voor de medewerkers zodat zij weten wat er van hen wordt verwacht. Tevens stimuleert het de pedagogische medewerkers om in de dagelijkse praktijk stil te staan bij het werk waardoor de kwaliteitsbewustheid wordt bevorderd.

2.0 bso Kiddo'z geschiedenis

Kiddo'z is een particuliere organisatie met als start 31 Augustus 2015 in haar eerste vestiging in Vlissingen aan de bloemenlaan 49. Er is gekozen om te starten met een kleinschalige bso. Vanaf de start is hier vanuit gegaan en gestreefd om dit doel te bereiken. (zie tevens doelstelling Kiddo'z). Deze bso biedt totale dienstverlening. Inmiddels is Kiddo'z verhuisd naar Spuistraat 2 in Vlissingen. Daar biedt de bso aan maximaal 20 kinderen per dag buitenschoolse opvang.

2.1 totale dienstverlening impliceert:

- Klantgericht denken en werken.
- Kinderen en ouder/verzorger staan voorop.
- Gemotiveerd klein team, met korte lijnen.
- Team is direct bereikbaar en aanspreekbaar.
- Locatie met een simpele en snelle bereikbaarheid, in een andere, afwisselende omgeving dan de school
- Licht, ruim, vrolijk en functioneel pand.

3.0 algemene doelstelling bso Kiddo'z

Onder ons motto: een vertrouwd thuis naast het eigen thuis voor uw kind realiseren wij kleinschalige buitenschoolse opvang in een voormalig winkelpand aan Spuistraat 2 te Vlissingen.

Wij streven er naar dat elk kind zich bij ons op de bso echt thuis voelt.

Opvang vanuit het hart; ons tweede motto houdt in dat het team dagelijks dient te streven naar kinderopvang met liefde en genegenheid voor elk individu binnen onze organisatie. Professionele opvang: alle aspecten die voorkomen in de kinderopvang op een professionele manier behartigen en naar werken.

De buitenschoolse opvang vervult hiermee een aanvulling op de gezinssituatie wat tot uiting komt in een pedagogische doelstelling. Deze gaat er vanuit dat de kinderen zich in een veilige, gezellige, vertrouwde, kindgerichte omgeving kunnen ontwikkelen, zowel sociaal, verstandelijk, als lichamelijk en creatief.

Kenmerken van Kiddo'z kwaliteitsbeleid

Wij verplichten ons, onze dienstverlening zo te realiseren, dat Kiddo'z gezien wordt door alle betrokkenen als preferente organisatie voor de dienstverlening die wij bieden.

Openheid, integriteit en eerlijkheid te bieden jegens al onze medewerkers en klanten. Medewerkers in dienst te hebben, die geschoold, getraind en enthousiast zijn, en naar constante verbetering streven. Altijd aan de verwachting van onze klant te voldoen.

Een omgeving creëren, die de mogelijkheid schept een ieder in staat te stellen zijn/haar volle potentieel te realiseren.

3.1 algemene visie op de kinderopvang

Kiddo'z biedt aan elk kind de mogelijkheid om zich in een gezellige, veilige omgeving in groepsverband te ontwikkelen. Aan elke ouder/verzorger om naast de opvoeding van hun kinderen actief deel te nemen aan de maatschappij. Kiddo'z dient te voldoen aan de eisen met betrekking tot de geldende kwaliteitsnormen en eisen. De bso dient in alle redelijkheid een goede communicatie met de klanten te hebben en tegemoet te komen aan de wensen van de ouders.

3.2 visie op kinderopvang

Wij streven er naar een situatie te bieden, die aansluit op de opvoedingssituatie in de thuissituatie. Bij de bso ontmoeten kinderen andere kinderen in groepsverband.

Het is een plaats, waar kinderen leren omgaan met andere kinderen, door o.a. samen te spelen, spelenderwijs te leren. Verder aspecten zijn voor ons:

- De kinderen begeleiden bij het zoeken naar hun mogelijkheden en wensen m.b.t. zichzelf en hun omgeving*
- De kinderen begeleiden bij het leren dragen van verantwoordelijkheden voor zichzelf en anderen*
- De kinderen leren zelfstandiger te worden, waarbij wij uitgaan van de mogelijkheden van de kinderen*
- De kinderen te begeleiden zodat verschillende aspecten van de lichamelijke, sociale, emotionele, geestelijke en creatieve ontwikkeling gestimuleerd worden,*
- Eigen initiatieven van de kinderen laten ontplooiën en iedereen een eigen inbreng laten hebben.*

Het gevolg van het bovenstaande is, dat kinderen de betekenis van helpen, delen, rekening houden met anderen, omgaan met uitdagingen en opkomen voor je zelf, leren.

Elk kind wordt gevolgd, begeleid in zijn/haar ontwikkelingsfase, waarbij elk individu in eigen tempo zal ontwikkelen. Het is noodzaak om gegevens over de ontwikkeling van hun kind met de pedagogisch medewerker uit te wisselen. Hierdoor worden wederzijdse inzichten over de ontwikkeling en opvoeding vergroot. Regelmatig contact tussen de ouders en de medewerker is belangrijk naar onze mening.

3.3 praktische uitvoering van de buitenschoolse opvang.

Wij bieden deze vorm bso voor kinderen van 4-13 jaar in een voormalig winkelpand op loop- en fietsafstand van verschillende scholen. Bij de bso is een schoolplein in de buurt om lekker buiten te spelen. Tevens zijn het strand en de speeltuin op loopafstand.

De kinderen worden begeleid door pedagogisch medewerkers van bso Kiddo'z.

Er is een breed aanbod van speel- en knutselmaterialen aanwezig.

Naast de hiervoor genoemde vorm bso heeft bso Kiddo'z ook nog de voorschoolse opvang. Bij deze vorm van opvang is uw kind vanaf 7.00 uur ook welkom op de bso in het gebouw aan de Spuistraat. De kinderen worden, in de meeste gevallen op vaste

tijden, met vaste begeleider en zoveel mogelijk met eigen vervoer van de bso naar school gebracht.

3.4 pedagogische uitgangspunten

Als basis voor het beleid gelden onderstaande uitgangspunten:

Elk kind heeft recht op liefde, genegenheid, vertrouwen en support.

Elk kind heeft baat bij ontspanning, inspanning, rust, reinheid en regelmaat.

De opvoeding is gericht op de ontplooiing van een kind tot een zelfstandig, creatieve en kritische persoon en op het aanleren van sociale vaardigheden. Ieder kind heeft het basisrecht om geaccepteerd te worden. Het is noodzakelijk om bepaald gedrag te corrigeren, doch dienen gevoelens zeer serieus genomen te worden. Elk kind heeft het recht op respect en moet de ruimte krijgen om zich op eigen wijze te ontwikkelen. Op onze bso mag geen verbaal of fysiek geweld gebruikt worden.

Het is van ontzettend belangrijk dat elk kind zich veilig en geborgen voelt. Elk kind moet zich thuis voelen en bekend zijn met de plaats en de manier van opvang. Wij streven er naar dat zoveel mogelijk dezelfde pedagogisch medewerkers en kinderen op de groep zijn.

Elk kind heeft behoefte aan individuele aandacht en zorg, waarbij tevens rekening moet worden gehouden met het belang van de groep als geheel. Het individu mag niet lijden onder de groep, maar de groep mag ook niet lijden onder het individu.

4.0 buitenschoolse opvang en bso Kiddo'z pedagogisch beleid

4.1 creëren van geestelijke ontwikkelingsmogelijkheden

Bij elk kind verloopt deze ontwikkeling gelukkig niet identiek. Ieder kind heeft een eigen tempo en heeft bepaalde zaken, waarop het zich meer of wat minder ontwikkelt. De situatie, waarin het kind opgroeit en volwassenen, die het kind omringen, spelen een belangrijke rol in de manier, waarop die mogelijkheden worden gerealiseerd en in welk tempo, dat dan gebeurt.

Het is belangrijk, dat ontwikkelingsuitdagingen gesignaleerd worden binnen de buitenschoolse opvang en is erop gericht om de kinderen in een veilige en prettige omgeving de dag te laten doorbrengen. Hierbij wordt zowel in groepsverband als per elk individueel kind bewust aangesloten op de ontwikkelingsfase, waarin het kind zich bevindt.

Op de groep is verschillend spelmateriaal aanwezig zoals bordspelen en groepsspelen. Je kunt hierbij denken aan team spelletjes zoals trefbal, voetbal en tennis. Maar ook aan bordspelen als memorie en mens erger je niet. Hierbij leren kinderen sociale relaties aan te gaan met andere kinderen. Ze leren met elkaar om te gaan en zelfstandig beslissingen te nemen. Tevens leren kinderen tijdens deze spellen met emoties om te gaan als onder anderen verliezen, winnen, blijdschap en verdriet.

Ook is het belangrijk om kinderen te stimuleren in zelfstandigheid. Dit word op de groep gerealiseerd door de verschillende spellen maar tevens ook door bijvoorbeeld kinderen eerst zelf te laten proberen voordat de helpende hand wordt aangeboden. Daarnaast word er aan de kinderen bijvoorbeeld geleerd dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor hun spullen.

Daarnaast wordt door middel van de spelletjes ook gewerkt aan het concentratievermogen van de kinderen. Dit is natuurlijk ook een belangrijke ontwikkeling.

Doordat de pedagogisch medewerkers veel ontwikkelingsgerichte activiteiten met de kinderen doen kunnen zij ook tijdig uitdagingen hierin signaleren en extra stimuleren.

4.2 ontwikkeling lichamelijk

Zoals in punt 4.1 gesproken wordt over de geestelijke ontwikkeling van kinderen, zijn er natuurlijk ook de motorische vaardigheden. De coördinatie en samen bewegen van romp, armen, benen heet simpelweg: grove motoriek.

Deze wordt bevorderd door bewegingsspellen. De 'kleintjes' hebben veel interesse in enige herhaling. De "groteren" voelen dit vooral. In onze bso- vestiging zijn uitdagende spelmogelijkheden.

Op de groep worden veel activiteiten gedaan op gebied van sport, spel en gym. Je kunt hierbij denken aan verschillende spellen als trefbal, voetbal, estafette, fietsen, verschillende vormen van tikkertje waarbij bepaalde houdingen aangenomen moeten worden en hinkel / spring en koprolactiviteiten. Daarnaast zijn er op het naburige schoolplein verschillende klim en klauter materialen aanwezig als klimrekken en glijbanen.

Hierbij wordt gekeken naar vaardigheden als bijvoorbeeld lopen, springen, vangen, hinkelen, huppelen, rennen en klimmen. Ook hierbij wordt goed in de gaten gehouden of kinderen extra stimulering nodig hebben.

Naast de grove motoriek, kennen wij de fijne. Deze omvatten de vaak kleine bewegingen, die de coördinatie tussen de ogen en handen vereisen. Ook de pedagogisch medewerker op de buitenschool opvang is zich hier ter degen van bewust en werkt hier dagelijks aan.

Op de groepen wordt ook de fijne motoriek veel geprikkeld. Je kunt hierbij denken aan kralen rijgen, knippen, plakken, kleuren (zowel met stiften als potloden als krijtjes), verven en bouwen. Bij de knutselactiviteiten word er veel verschillend materiaal gebruikt zodat het extra stimulerend is. Denk hierbij aan veren, karton, toilettrollen, snippers, propjes, vloeipapier, crêpepapier en dergelijke.

Ook hierbij geldt dat de pedagogisch medewerkers goed in de gaten houden hoe de individuele ontwikkeling zich hierin ontplooit.

4.3 sociaal-emotionele ontwikkeling (sociale competentie)

Bij de sociale ontwikkeling is een aspect hoe het is om met andere kinderen en volwassenen dagelijks in de nabije omgeving te zijn. Door elke dag om te gaan met jongere en oudere kinderen en de pedagogisch medewerker leert het kind de uitwerking van het gedrag op andere dan eigen mensen kennen. Hierdoor leert het kind inzicht te krijgen in zijn eigen gevoelens en leert andere creatiemogelijkheden. Het kind leert al direct de betekenis van delen, vrolijkheid, genegenheid, troosten, helpen, rekening houden met anderen en het omgaan met uitdagingen en meningsverschillen.

De kinderen worden o.a. gestimuleerd om elkaar te waarderen, respecteren. Zij leren om niet alleen aan zichzelf, maar ook aan anderen te denken. Dit betekent o.a., dat het kind even moet wachten tot de ander is uitgepraat of klaar is met een bepaald speeltje.

De kinderen leren rekening te houden met de andere kinderen en de ander te helpen, als dat nodig is.

Samen spelen vinden we belangrijk, maar er moet ook ruimte zijn om iets alleen te doen.

Bso Kiddo'z probeert het kind zoveel mogelijk gelegenheid te bieden bij het ontwikkelen van sociale competenties.

- *In de leid(st)er-kindinteractie*

De leid(st)er stimuleert vriendschap, kameraadschap en samenwerking onder kinderen onderling. De leid(st)er gaat bewust om met conflicten tussen kinderen. De rol van de pedagogisch medewerker in de interactie tussen kinderen is, afhankelijk van de situatie: sturend, ondersteunend, corrigerend, verzorgend, gangmaker, bruggebouwer.

Van belang is, dat de bso een groepssituatie biedt, waar duidelijke regels (kunnen andere regels zijn dan in de thuissituatie) gelden. Een belangrijke ervaring voor uw kind kan zijn, dat een ander (leid(st)er, andere kinderen) dan de ouder/verzorger ook aandacht, vertrouwen en troost kan bieden.

- *De wijze, waarop gebruik wordt gemaakte van de binnen- en buitenruimte, kan bijdragen bij het ontwikkelen van de sociale competenties.*

De buitenruimte in de buurt van onze bso-vestiging daagt uit tot rennen, spelen, sporten en diverse andere buitenactiviteiten. Enkele van deze activiteiten staat in hoofdstuk 11 beschreven. Bij deze activiteiten, zoals in de kring, groepsspelen en dergelijke worden de sociale competenties gestimuleerd.

Daarnaast biedt bso Kiddo'z ruimten met afwisseling in rustige plekken en actieplekken, met mogelijkheden voor gezamenlijke en gevarieerde spelervaringen.

- *In en met de groep wordt zorg gedragen voor het ontwikkelen van de sociale competenties.*

De leid(st)er stimuleert het kind om te gaan met de verschillen ("de kleinste", " de traagste", " de drukste") in de groep. De sociale houding, die het kind wordt geleerd, komt overeen met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau. De pedagogisch medewerker zal invulling geven aan begrippen, zoals solidariteit, samenwerken, delen en respecteren. Dit gebeurt door verschillende activiteiten te organiseren, die recht doen aan een specifieke (persoon) of gezamenlijke (leeftijd, cultuur) kwaliteiten en ervaringen.

In de groep worden ook betekenisvolle, emotionele gebeurtenissen in de groep, het gezin, de buurt (kortom de belevingswereld van het kind) verwoord.

Op de leeftijd vanaf een jaar of 7 wordt het hebben van vrienden natuurlijk heel belangrijk. Omdat de pedagogisch medewerkers een veilige sfeer willen creëren voor elk kind is er een anti pestbeleid.

Tevens leren ze om te gaan met elkaar. Denk hierbij aan elkaar te respecteren, te delen, leren hoe te reageren op elkaar, hoe te communiceren met elkaar en leren omgaan met leuke en niet leuke situaties. Daarnaast leren kinderen omgaan met regels. Denk hierbij aan gewenste gedragsregels en groepsregels.

- *Bij het organiseren en aanbieden van activiteiten.*

Bij het organiseren en aanbieden van de diverse activiteiten wordt rekening gehouden met de mogelijkheden om de ontwikkeling van de sociale competenties van het kind te stimuleren.

In de groep is een duidelijke en vaste verdeling tussen groepsmomenten en momenten, die de kinderen individueel invullen. Daarnaast worden activiteiten met de hele groep afgewisseld met activiteiten in kleine, wisselen de groepen. De sociale inhoud van het van het spel wordt gestimuleerd door samen spelen, praten, luisteren, plezier hebben, delen, wachten op elkaar, rekening houden met elkaar.

Om dit te bevorderen doen we veel rollenspellen. Kinderen ontwikkelen dit vaak zelf al, denk hierbij aan vaderspellen en moederspellen. Maar dit wordt nog eens extra gestimuleerd door de thema weken in de vakanties waarbij toneelspelen worden bedacht en uitgevoerd door de kinderen. Hierbij ontwikkelen de kinderen het inlevingsvermogen.

- **Spelmateriaal**

Bij het spelaanbod wordt er rekening gehouden met de wijze, waarop de ontwikkeling van de sociale competentie kan worden gestimuleerd.

Daarnaast sluit het spelaanbod aan bij de wens om zowel individueel als gezamenlijk spel aan te bieden. Het spelmateriaal is uitdagend, grensverleggend en ontwikkelingsgericht, houdt rekening met de diversiteit in leeftijd, sekse, sociale en culturele achtergrond.

4.4 emotionele ontwikkeling (emotionele veiligheid)

Het serieus nemen en het waarnemen van de gevoelens van kinderen is bij ons zeer belangrijk. De gevoelens van ieder kind worden geaccepteerd. Het gaat tenslotte om gevoel! ! Bij bijv. vallen zal niet ontkend worden, dat het pijn doen door te zeggen “ je bent al zo’n grote jongen/meid”. Huilen mag best.

De pedagogisch medewerkers proberen de gevoelens van de kinderen, zoals blijdschap, boosheid, verdriet, angst, pijn of onverschilligheid te verwoorden. Zo leert het kind om te gaan met zijn gevoelens, herkent de gevoelens van andere kinderen en leert hiermee om te gaan.

Het kind moet zichzelf kunnen zijn, maar we leren het kind ook waar de grens is; wat wel en niet kan (je mag boos zijn, maar je mag niet slaan).

Het is belangrijk, dat de leid(st)er luistert, begrip toont, maar ook duidelijke grenzen biedt in de groep. De pedagogisch medewerkers stimuleren tevens de emotionele ontwikkeling door te complimenteren, goedkeuring te geven, gerust te stellen en te troosten. Hier hebben kinderen veel behoefte aan.

Kinderen krijgen te maken met veel verschillende emoties en de pedagogisch medewerkers dienen hierop in te spelen. Hierbij kun je denken aan de rollenspellen waarbij kinderen zich helemaal kunnen inleven. Maar denk ook creatieve activiteiten zoals het schilderen van het eigen lichaam en communiceren over verschillen en gelijkenissen tussen de kinderen. Kinderen ontwikkelen een eigen identiteit en moeten leren hier trots op te zijn.

Bij (plotselinge) gedragsveranderingen wordt er altijd eerst naar een oorzaak gezocht (bijv. de komst van een broertje of zusje, ernstige ziekte in de huiselijke kring etc.). De leid(st)er speelt hierop in en zal daar waar mogelijk extra aandacht aan schenken. Goede oudercontracten zijn hiervan groot belang, zodat op de situatie thuis kan worden ingespeeld.

- **In de leid(st)er-kindinteractie**

Door zoveel mogelijk vaste gezichten op de groep (en ook zoveel mogelijk vaste invalkrachten) proberen we te bereiken, dat het kind zich veilig voelt, zichzelf kan zijn. De leid(st)er leert zo de signalen en gedragingen van het kind te interpreteren en het kind merkt, dat zijn signalen de leid(st)er bereikt. Wat het vertrouwen van het kind in zijn omgeving verhoogt. Dit ziet bso Kiddo’z als een basis voor een goede relatie tussen kind en pedagogisch medewerker. Doordat het kind zichzelf te kan zijn, kan het kind zelfvertrouwen opbouwen.

bso Kiddo’z streeft bij de samenstelling van het bso-team een zoveel mogelijk gevarieerde samenstelling na qua leeftijd, ervaring, creativiteit, sportiviteit en geslacht. Dit biedt kinderen een breder scala aan mogelijkheden een relatie op te bouwen met de groepsleiding.

De groepsleiding wordt begeleid en beoordeeld op:

- *De wijze, waarop het kind wordt benaderd, aangesproken*
- *De dagelijkse omgang, zoals plezier maken, stoeien etc.*

- De wijze, waarop een kind wordt getroost, bevestigd, verzorgd, aangemoedigd, uitgelegd
- De wijze, waarop de leid(st)er inspeelt op en omgaat met de persoonlijke emoties en ervaringen van het kind
- De mate, waarin responsief dan wel restrictief op een kind wordt gereageerd
- De mate, waarin de leid(st)er respect toont voor de autonomie van een kind

De wijze, waarop gebruik wordt gemaakte van de binnen- en buitenruimte, kan bijdragen bij het creëren van de emotionele veiligheid.

Ieder kind wordt opgevangen in de vaste groep met eigen groepsruimte. De eigen groepsruimte is een herkenbare, vertrouwde plek voor het kind. De inrichting is kindgericht door materiaal en kleurkeuze. Er is plaats voor rust en actie, alleen en samen spelen. Dit is eveneens het geval bij de buitenruimte.

In en met de groep wordt zorg gedragen voor de emotionele veiligheid.

De groep heeft een vaste samenstelling hetgeen de veiligheid en de mogelijkheid om vertrouwd te raken met groepsgenoten. Om vanuit de vertrouwde groepsruimte de actieradius (reikwijdte, afstand die door het kind zelfstandig kan worden overbrugd) te verbreden, een grote gebied te kunnen onderzoeken en andere contacten opdoen worden er regelmatig uitstapjes georganiseerd. Vertrouwd en spannend, uitdagend tegelijk. De pedagogisch medewerker houdt hierbij in de gaten of alle kinderen zich veilig kunnen voelen, zonder "last" te hebben van andere kinderen. Als een kind iets aan het vertellen is in de groep, krijgt het hiervoor ook de ruimte, en zorgen de pedagogisch medewerkers ervoor dat het kind ongestoord zijn/haar verhaal kan doen.

Bij het organiseren en aanbieden van activiteiten

Bij het organiseren en aanbieden van de diverse activiteiten wordt de emotionele veiligheid gewaarborgd.

De structuur van een opvang na een schooldag of tijdens vakantie- of studiedag ligt vast (zie ook hoofdstuk 9). Samen met de vaste regels biedt dit het kind zekerheid. Het herkenbare, terugkerend geeft een gevoel van veiligheid en vertrouwen en bij de jonge kinderen een tijdsgevoel, waardoor de dag overzichtelijker wordt.

De leid(st)er biedt spelmateriaal, activiteiten aan die passen bij de ontwikkeling van een kind, zowel sportief als creatief of rollenspel (fantasiespel). De pedagogisch medewerker zorgt voor een omgeving, waarin het kind tot spel kan komen, dringt geen activiteiten op. Het kind krijgt de vrijheid om te spel en daarin te "leren" in zijn eigen tempo.

Leid(st)ers bieden het kind steun bij activiteiten door:

- Actief optreden, passief bewaken, voelbare aanwezigheid
- Uitdagen en stimuleren tot grensverkenning van het eigen kunnen
- Troostend, helpend, bevestigend
- Sensitieve houding
- Alertheid op restrictieve (beperkend, stoppend) houdingen

Ook bij het aanbieden van activiteiten wordt ingespeeld op emoties, zoals bijv. verliefdheid. Deze emotie komt uitgebreid aan de orde bij thema's als valentijn.

Spelmateriaal

Er is ruim voldoende spelmateriaal voor alle leeftijdsgroepen binnen de bso aanwezig. Het materiaal is voor een deel zodanig opgesteld, dat kinderen de mogelijkheid hebben zelf te kiezen en ook zelfstandig te gebruiken. De pedagogisch medewerker stimuleert, helpt en adviseert het kind bij het kiezen van nieuw, spannend en/of uitdagend materiaal. De leid(st)er weet, waarin het kind goed is, wat hij/zij leuk vindt, wat zijn/haar mogelijkheden en uitdagingen zijn.

Ook met muziek wordt de ontwikkeling geprikkeld. Door te dansen, te bewegen en zich in te leven op de verschillende muziekvormen wordt het kind gestimuleerd zich verder te ontplooiën.

4.5 cognitieve ontwikkeling = taal

Deze ontwikkeling heeft betrekking op de ontwikkeling van taal (begrijpen en spreken) en niet te vergeten: denken. Begrip en inzicht verwerven door de informatie uit de omgeving te ordenen, te onthouden, toe te passen en te combineren met nieuwe situaties. Denken en taal zijn nauw met elkaar verbonden.

Taal is een middel om inzicht te krijgen in de 'grote' wereld. Het kind vraagt en krijgt taal en uitleg en hulp. De pedagogisch medewerker speelt hierin een actieve rol, door veel met het kind te praten.

Om de taal te ontwikkelen doen de pedagogisch medewerkers verschillende activiteiten. Je kunt hierbij denken aan woordspelletjes als bijvoorbeeld rijmspelletjes, ik zie ik zie wat jij niet ziet en dieren raden. Maar ook liedjes zingen en kringgesprekken behoren tot de activiteiten. Daarnaast krijgen de kinderen tijdsbesef en ook daar spelen de medewerkers op in. Zij leggen bijvoorbeeld uit wat er de volgende dag aan activiteiten wordt gedaan of wat er gisteren is gebeurd.

4.6 cognitieve ontwikkeling = denken

Spelen en bezig zijn is leren voor elk kind. Door voorbeelden en nabootsen leert een kind. Door allerlei dagelijkse gebeurtenissen te bespreken, ontstaat ordening om de wereld van het kind. De pedagogisch medewerker legt daarbij uit, benoemt dingen en vraagt kinderen om dit te verwoorden. Regelmatig doet de pedagogisch medewerker een beroep op het vermogen van kinderen om zelf oplossingen te zoeken voor de problemen. Dit komt goed tot zijn recht bij de bso. Je moet tenslotte behoorlijk nadenken om samen te kunnen spelen of knutselen.

Om de cognitieve vaardigheden te stimuleren worden er verschillende activiteiten aangeboden. Hierbij kun je denken aan het aanleren van kleuren, vormen, cijfers en letters. Dit wordt verwerkt in leuke speelse activiteiten.

Het vermogen om verbanden te leggen neemt toe. Kinderen kunnen zich dingen voorstellen zonder het concreet te hoeven zien. Hier spelen de medewerkers op in door creatieve activiteiten te doen waarbij kinderen bijvoorbeeld een door de leidster genoemd voorwerp of dier te mogen schilderen, tekenen of knutselen.

Daarnaast betrekken de pedagogisch medewerkers de kinderen ook in het bedenken van activiteiten. Ook het concentratievermogen wordt gestimuleerd. Hierbij kun je denken aan geheugenspellen als bijvoorbeeld memorie en puzzelen.

4.7 creatieve ontwikkeling (persoonlijke competentie)

De pedagogisch medewerker stimuleert de creatieve ontwikkeling door het aanbieden van tal van materialen (verf, papier, schmink etc.), maar ook door het aanbieden van diverse andere activiteiten. Creatief zijn kan op diverse manieren, bijvoorbeeld door te vertellen, zelf liedjes te bedenken, toneelspellen, zelf spellen bedenken en uitvoeren. De kinderen meel aten denken bij de thema's (zoals de thema's rond de diverse feestdagen, seizoenen) en de activiteiten, die daarbij aansluiten. Het is belangrijk, dat kinderen gewaardeerd worden in wat ze ondernemen en zoveel mogelijk de ruimte krijgen voor hun eigen inbreng.

Het materiaal past bij leeftijd, ontwikkelingsfase, fysieke en geestelijke mogelijkheden van een kind. Het maakt emoties los van plezier, pret, verrassing, verwondering ongeduld of teleurstelling.

De wijze, waarop de leid(st)er het materiaal aanbiedt, biedt kansen voor individuele leermomenten, zelfoverwinning, zelfstandigheid en zelfredzaamheid.

Bij alle activiteiten staan spontaniteit en enthousiasme voorop. Uiteraard wordt er rekening gehouden met de leeftijden en belevingswereld van de kinderen.

4.8 Ontwikkeling eigen identiteit (persoonlijke competentie)

Het kind wordt zich ervan bewust, dat het een eigen persoon is en blijft. Het verschilt van elk ander kind. Door het kind positief te benaderen, bevordert de pedagogisch medewerker het zelfvertrouwen van het kind. Er wordt aandacht besteed aan de persoonlijke verhalen en daden van het kind en het kind wordt gestimuleerd zich te uiten en eigen keuzes te maken. De pedagogisch medewerker gaat goed om met de onderlinge verschillen tussen kinderen in bijvoorbeeld voorkeur van activiteiten, tempo en spontaniteit. Tijdens het rustmoment na school, waarin de kinderen drinken en iets te eten krijgen, is er een kringgesprek, waarin de kinderen vertellen wat zij zoal meegemaakt hebben.

De leidster stimuleert een kind door grenzen te ontdekken en te verleggen van wat een kind kan, wil of durft. De leidster maakt het kind bewust van de eigen capaciteiten en kwaliteiten, speelt in op grapjes, humor en “gek doen”. Ingaan op initiatieven van een kind, belonen, prijzen en complimenteren zijn positieve wijzen van bevestigen van het kind. De groep is een sociale leefgemeenschap, waarin geoefend kan worden met eigen mogelijkheden, grenzen, aardigheid/onaardigheid, delen van plezier, uitproberen van gedrag (wat wordt als leuk/fijn ervaren, wat niet).

Bij ontwikkeling van de eigen identiteit van het kind is het ook belangrijk de normen en waarden over te brengen (zie volgend hoofdstuk).

4.9 Zelfredzaamheid (persoonlijke competentie)

De pedagogisch medewerker moedigt het kind aan tot zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Dat wat het kind kan moet je het kind ook daadwerkelijk laten doen en aanmoedigen. De pedagogisch medewerker geeft alle kinderen af en toe opdrachten en taken. Bijvoorbeeld door het opruimen van crea-materiaal, speelgoed enzovoort.

De leid(st)er laat ruimte aan het kind voor eigen initiatief en eigen ideeën met betrekking tot het aangaan en uitvoeren van een activiteit. Hierbij worden kansen geboden voor het ontdekken van eigen persoonlijkheidskenmerken, zoals zelfvertrouwen, initiatief en interesse maar ook voor zelfoverwinning en zelfredzaamheid.

De zelfredzaamheid wordt op verschillende manieren gestimuleerd. In eerste instantie worden de kinderen uitgebreid verteld wat er gaat gebeuren. Dit kan om een activiteit, zoals opruimen, jassen aantrekken, spullen pakken of om een gebeurtenis, zoals een uitstapje gaan.

De kinderen proberen het na de uitleg eerst zelf. Als de kinderen het nog niet kunnen of niet volledig begrijpen, wordt het zoveel mogelijk voorgedaan. Waarna de kinderen het zelf kunnen doen.

Aan de ene kant krijgen zelfstandige kinderen meer vrijheid omdat ze het al zelf kunnen. Dit betekent beter niet, dat de pedagogisch medewerkers het kind minder aandacht geven. Ze proberen juist het kind steeds een stapje voor te zijn en het een nieuwe uitdaging te bieden. Daarnaast worden degene die er nog moeite mee hebben tijdig gesignaleerd, gestimuleerd en gemotiveerd.

Als laatst leren de pedagogisch medewerkers de kinderen dat er oorzaak en gevolg horen bij bepaalde zelfstandige beslissingen en wat deze dan kunnen inhouden. Er worden duidelijke afspraken gemaakt en ook besproken wat de daaraan hangende consequenties zijn indien de afspraak niet wordt nagekomen

5.0 maatschappelijke bewustwording

5.1 waarden en normen overbrengen

Een belangrijke rol speelt in elke opvoeding het overbrengen van waarden en normen.

Waarden geven uitdrukking aan de betekenis die mensen hechten aan bepaalde gedragingen, dingen of gebeurtenissen. Waarden zijn natuurlijk cultuurgebonden; ze veranderen voortdurend in de diverse samenlevingen.

Normen vertalen de waarden in regels en voorschriften hoe kinderen en volwassenen zich behoren te gedragen. De waarde is altijd respect te hebben voor alles en iedereen. De basisnorm is, dat agressie niet toegestaan is. Alle groepsregels hangen op de bso-groep. De regels worden aan de kinderen uitgelegd en zij worden er, als de situatie zich voordoet, op gewezen.

Enkele van die waarden en normen zijn:

- *Waarderen en respecteren van jezelf en van anderen*
- *Sociaal zijn, zoals elkaar laten uitpraten, op elkaar wachten*
- *Eerlijk zijn*
- *Zorgvuldig omgaan met spullen*
- *Respect voor privacy*

De meeste van deze normen en waarden worden spelenderwijs aan de kinderen meegegeven (het bord met fruit gaat rond en iedereen pakt er een stukje van; we doen een spelletje en iedereen, die wil mag meedoen). Vooral bij gezelschapsspelen en competitie spelen kunnen meerdere waarden en normen, zoals sociaal zijn, eerlijk zijn, worden overgedragen.

Tijdens het eten en drinken wordt er een kringgesprek gehouden, waarbij de kinderen elkaar moeten laten uitpraten. Wat niet enkel de sociale waarde bevordert, maar ook het respect voor elkaar. Ook door het geven van het goede voorbeeld leren kinderen veel. Daarnaast zal de boodschap bij situaties, die gevaar opleveren voor de kinderen, kort en bondig zijn: dit mag niet. Bij minder gevaarlijke situaties zal de leid(st)er met het kind bespreken waarom iets niet mag.

Er wordt naast de basale waarden en normen, zoals elkaar met de naam aanspreken, op de beurt wachten, niet door elkaar heen praten, ook heldere en eenduidige afspraken gemaakt over wat kan en mag in alle ruimtes en de wijze, waarop men elkaar (de kinderen en de leid(st)er) aan de afspraken houdt. Een goed voorbeeld hiervan is: speelgoed opruimen als je ergens anders mee wilt spelen. Kinderen kennen deze regel heel goed en attenderen elkaar daar ook op.

Een van de belangrijkste normen is respect. Respect leren begint bij kleine dingen. Het is belangrijk, dat de leid(st)er hier constant aandacht voor heeft. Als een kind met iets gooit, moet het niet alleen leren, dat hij/zij zo iemand pijn doet, maar ook dat het gegooide materiaal kapot kan gaan. En er niemand meer mee kan spelen. Dat er bij het buitenspelen niet ongestoord bloemen en blaadjes kan worden geplukt. Als iedereen dat doet, blijft er niets over. Gaan de plantjes dood.

Vanaf het moment, dat het kind "waarom?-Vragen" stellen, moet worden opgelet op welke wijze er antwoord wordt gegeven en welk antwoord. Dit is belangrijk, want de basis voor onderling respect is het besef voor de verschillen en overeenkomsten tussen mensen. Het is uiteraard heel belangrijk, dat de leid(st)ers zelf respect tonen voor elkaar en de kinderen. Goed voorbeeld doet volgen.

5.2 uitwisseling van waarden en normen

Een kind wordt gevormd door zijn omgeving, wat vaak betekent het contact met volwassenen en andere kinderen. Deze omgang heeft bij de bso een andere dimensie dan in de thuissituatie.

De pedagogisch medewerker heeft elke dag het directe contact met de kinderen van de groep. Daarnaast is de omgang van de pedagogisch medewerker met de groep als geheel. Op allebei de niveaus is er sprake van voortdurende uitwisseling van waarden en normen in elke communicatie en interactie.

Dit is vanzelfsprekend een continu proces. Gedeeltelijk bewust en onbewust vindt dit plaats.

Door middel van de taal vindt er onderling een (gedeeltelijke) bewuste uitwisseling plaats van de waarde en normen. In de groep wordt met de kinderen gesproken over afspraken en omgangsvormen. Met elkaar afspreken van manieren om elkaar ook aan de afspraken te houden, maar ook over respectvol met elkaar omgaan, je open stellen voor elkaar. Door middel van verwoorden van wat er gebeurt tijdens sociale interacties zoals samen iets leuks, spannends, verdrietigs of ontroerends beleven.

Het non-verbale (lichaamstaal) speelt eveneens een aanmerkelijke rol in de communicatie. Spelmateriaal biedt de mogelijkheid om rollen uit het alledaagse leven te oefenen: keukenattributen, bedjes, verkleedkleden, tassen e.d. Tijdens het spelen van die rollen kunnen de kinderen gemaakte afspraken, zoals bijv. elkaar laten uitspreken, niet zomaar iets afpakken, kortom een respectvolle houding tegenover elkaar oefenen.

Normen en waarden wordt geleerd door als een kind een ander kind (per ongeluk) pijn doet, dat kind te betrekken bij het troosten van het andere kind.

Als een kind iets afpakt van een ander kind, moet hij/zij het teruggeven en zijn/haar excuses aanbieden.

De kinderen wordt ondermeer geleerd alle kinderen mogen meedoen, maak niets stuk, want dan kan niemand er meer meespelen. Je mag geen lelijke of vieze worden gebruiken. Dit wordt ook besproken met de kinderen: waarom is het vervelend?, Waarom doet het pijn?

5.3 vooroordelen

De pedagogisch medewerker moet zich ervan bewust zijn, dat er bestaande vooroordelen bij zich zichzelf en bij anderen bestaan, waar het gaat om religie, etniciteit, sociale klasse, sekse en seksuele geaardheid. Zij realiseert zich, dat zij beïnvloed is en gevormd is door onder meer haar eigen omgeving, waarin zij is opgegroeid.

Over al deze onderwerpen zijn in meer of mindere mate vanzelfsprekendheden ontstaan, die zeer zeker discutabel zijn. De pedagogisch medewerker is kritisch ten opzichte van deze meningen, het gedrag, dat daar een gevolg van is en zich bewust van eigen vooroordelen. Bij onze kinderen wordt getracht te voorkomen, dat er vooroordelen ontstaan. Juist omdat elke kind van nature nieuwe dingen open en vrij tegemoet zal treden. bso Kiddo'z streeft een gelijkwaardige behandeling van de kinderen na. Er wordt geen onderscheid gemaakt in de overtuiging, geaardheid of sekse van het kind. Dit blijkt alleen al uit het feit, dat al het spelmateriaal zowel aan meisjes als jongens wordt aangeboden, dus met z'n allen voetballen, maar ook touwtjespringen.

5.4 welkom

Het beleid van bso Kiddo'z is, dat alle kinderen, waar ze ook vandaan komen, welke sociale klasse zij ook zijn, wat hun geaardheid ook is, in principe welkom zijn. Mits binnen de geldende normen en waarden de ouders en kinderen in de groep met elkaar willen leven en ontwikkelen.

5.5 verschillen

De verschillen in religie, etc. worden positief aangegrepen om op gepaste wijze aandacht te besteden aan de speciale gebeurtenissen, die bij elke levensovertuiging spelen. De sociale achtergrond zien wij vaak uitwendig in bijvoorbeeld de kleding, taalgebruik. Hierover wordt eveneens gecommuniceerd in goede harmonie. Het vieren van Pasen, kerst en dergelijke worden via een memo gecommuniceerd met de ouders. Wanneer er bij de speciale gebeurtenissen eten wordt verzorgd, dan wordt er rekening gehouden met de speciale wensen m.b.t. de diverse levensovertuigingen, zoals halal, koosjer. Dit gaat uiteraard in overleg met de betrokken ouders.

5.6 uitdagingen en conflicten

Kinderen worden gestimuleerd om zoveel mogelijk zelf hun sociale uitdagingen op te lossen. Wanneer kinderen daarin niet slagen biedt de pedagogisch medewerker hulp aan. De minder weerbaren worden wat extra geholpen om de kans op succes te vergroten.

De pedagogisch medewerker leert kinderen rekening te houden met tegenslagen en successen. Kinderen leren al vroeg voor zichzelf op te komen met uitdagingen en conflicten om te gaan.

Het uitpraten van problemen wordt door de pedagogisch medewerker zoveel mogelijk gestimuleerd. De pedagogisch medewerker heeft bij zulke gesprekken een meer sturende, adviserende rol. Tijdens de kringgesprekken wordt er uitgebreid aandacht besteed aan eventuele bestaande conflicten/problemen.

Tijdens deze kringgesprekken observeert de pedagogisch medewerker de kinderen op signalen m.b.t. sociale uitdagingen en conflicten. De pedagogisch medewerker speelt hier, waar nodig, op in. Mocht de pedagogisch medewerker opvallend, uitzonderlijk gedrag waarnemen, wordt dit met de ouders besproken.

5.7 omgaan met overlijden

Het overlijden van iemand in de nabije omgeving is zeker voor jonge kinderen behoorlijk ingrijpend. Het is belangrijk, dat de pedagogisch medewerker op de hoogte is en er goed op kan inspelen. Troosten, aanhalen en warmte bieden zijn elementair voor het verwerken van rouw en verdriet. Het is tevens belangrijk, dat het op 'kinder'niveau besproken en uitgelegd wordt.

6.0 verzorging van de kinderen

De kinderen worden op het gebied van gezondheid, risico's, veiligheid, hygiëne verzorgd conform de normen, die ontwikkeld zijn voor de buitenschoolse opvang en gecontroleerd worden door de plaatselijke ggd. Onderstaande zaken maken daar een onderdeel van uit.

6.1 Maaltijden

De kinderen eten gemeenschappelijk op de groep, waarbij zoveel mogelijk rekening gehouden wordt met de diëten en wensen van de ouders/kinderen. De basis voor deze maaltijden is eerlijk en gezond voedsel, dat essentieel is voor de lichamelijke ontwikkeling van elk kind. Dit geldt bij de bso uitsluitend op de woensdagen, vrijdagen en tijdens de vakanties en studie/margedagen. Voor de rest komen de kinderen namelijk voor- of na schooltijd.

Na schooltijd krijgen de kinderen iets te eten, zoals fruit, cracker, rijstewafel en daarnaast zijn er na schooltijd ook twee momenten, waarop drinken wordt aangeboden.

Er wordt bij bso Kiddo'z ook een warme maaltijd aangeboden om 17u30. Dit is een optie, geen verplichting. Ouders beslissen zelf of hun kind op de bso eet of thuis.

De warme maaltijd wordt tegen een geringe vergoeding als extra service geboden.

De maaltijden worden lekker en vers, met veel aandacht en zorg door onze medewerk(st)ers bereid en geserveerd.

Er is voldoende afwisseling in de menu's en de hoeveelheden zijn ruimtoereikend.

6.2 trakteren

Ook daar vragen wij vriendelijk doch dringend om vooral deze traditie in stand te houden, maar dan wel het liefst zonder zoetigheid! Wij kunnen uit ervaring, indien gewenst, de ouders adviseren voor het bedenken van een leuke en gezonde traktatie.

6.3 gezondheid, ziekten en ongevallen.

Helaas komen dit soort zaken ook bij ons voor. Wij werken aan de hand van de richtlijnen, die de ggd beschreven heeft. Elke ouder/verzorger krijgt van ons bij het afsluiten van het contract de regels van bso Kiddo'z uitgereikt. Hierin staat, dat wanneer een kind ziek is, hij/zij niet naar bso Kiddo'z kan komen i.v.m. besmetting van de andere kinderen. Naast koorts kunnen ontstoken ogen/oren en diarree ook een reden zijn om ouders te vragen hun kind te komen halen of thuis te houden i.v.m. het besmettingsgevaar. Een kind is weer welkom wanneer het besmettingsgevaar is geweken. Wij verzoeken de ouder/verzorger om ons op de hoogte te houden van de aard (en verloop) van de ziekte.

Op onze bso zijn voldoende personeelsleden, die in het bezit zijn van een ehbo-diploma en weten hoe zij moeten handelen bij een calamiteit. Regelmatig zijn er herhalingscursussen, zodat het personeel up-to-date is en blijft.

Wanneer uw kind ziek wordt, nemen wij telefonisch contact met de ouder/verzorger op en wij besluiten onderling wat er voor actie ondernomen gaat worden. Heerst er een bepaalde kinderziekte in onze accommodatie dan hangen wij een memo op met de datum en de aard van de ziekte.

6.4 Veiligheid.

Het werken met kinderen maakt het noodzakelijk, dat het pand, de inrichting en de materialen veilig zijn en aan de veiligheidsnormen voldoen. Dit is het uitgangspunt voor het veilig werken met kinderen. Daarnaast hebben wij de veiligheidsnormen beschreven in de z.g. Risico inventarisatie veiligheid en gezondheid. (rie en vg). Volgens deze beschrijving dient er gewerkt te worden. De veiligheid is anders te noemen bij de traditionele kinderdagverblijven dan bij de buitenschoolse opvang op locatie, daar het hier een accommodatie binnen een (voormalige) basisschool betreft.

De pedagogisch medewerker is op de hoogte van de veiligheidsnormen.

6.5 Hygiëne.

Onze buitenschoolse opvang dient hygiënisch te zijn. De groepsruimte wordt dagelijks schoongemaakt, alsmede alle centrale ruimten.

Daarnaast hebben wij ook hier de hygiënenormen beschreven in de z.g. Risico inventarisatie veiligheid en gezondheid. (rie en vg). Volgens deze beschrijving dient er gewerkt te worden.

6.6 Inrichting.

De inrichting van de bso is specifiek ingericht voor de kinderopvang van kinderen in de leeftijden van 4-13 jaar. De kleuren zijn aangepast op kinderen. Het meubilair is arbo-technisch verantwoord en veilig voor kinderen. Er is gekozen voor een extra relaxplek, waar de kinderen als zij er behoefte aan hebben rustig kunnen lezen, of even kunnen bijkomen van school. Voor de kinderen is er altijd een tafel aanwezig, waar huiswerk gemaakt kan worden.

6.7 Activiteiten.

Naast de dagelijkse activiteiten wordt er per kwartaal een evenementenkalender aan de ouders gepresenteerd. Hierin staan vaak met thema's de uitstapjes en bezigheden. Niet exact met een datum aangegeven, maar in een bepaalde maand gebeurt een activiteit. (vaak afhankelijk van het weer). Naast deze activiteiten zullen er, vooral in de vakanties, extra activiteiten en uitjes zijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan bakken, een middagje strand, een sport- en spelmiddag of een filmmiddag.

7.0 ouder/verzorger/kindbeleid

7.1 samenwerking

Bij buitenschoolse opvang wordt de verzorging en een stuk opvoeding van de kinderen overgenomen van de ouders. Dit maakt het essentieel om gegevens over de ontwikkeling van de kinderen uit te wisselen, waardoor de inzichten over de ontwikkeling worden vergroot.

Om de kinderen een zo goed mogelijk opvang aan te bieden is een goede samenwerking met de ouders/verzorgers van groot belang. De navolgende randvoorwaarden zijn uitgangspunt:

- Wederzijds vertrouwen, begrip voor elkaars verantwoordelijkheid, mogelijkheden en beperkingen.
- Wederzijds respect; respect van de pedagogisch medewerker voor de ouders die tenslotte eindverantwoordelijk zijn voor hun kind(eren) en vanzelfsprekend hun kinderen.

Bso Kiddo'z wil graag korte lijnen hebben en behouden, zodat alle vragen en opmerkingen direct aan de pedagogische medewerkers, alsmede aan het management gedaan kunnen worden het is gebleken, dat ouders dit zeer op prijsstellen. Indien er een uitdaging is, wordt die direct duidelijk uitgesproken en voor een oplossing zorg gedragen. Mochten wij er gemeenschappelijk niet 'uitkomen' dan kan elke ouder/verzorger haar klacht deponeren bij de stichting klachtencommissie kinderopvang te Ielystad. Zij zullen trachten uw klachten verantwoord op te lossen.

7.2 wennen

Wennen aan de bso. Op de bso is er niet zo'n uitgebreide wenperiode zoals we op de kinderdagopvang kennen, maar wij vinden het van belang dat uw kind zich bij ons thuis voelt. Hiervoor hebben wij een vaste wenprocedure. Deze bestaat uit een kennismakings-/intakegesprek met wenmoment en eventueel een 2e wenmoment. Tijdens het intakegesprek wordt er uitleg gegeven over de bso (regels e.d.) en kunnen ouders bijzonderheden over hun kind melden. Tijdens dit gesprek wordt ook het belang aan gegeven van het uitwisselen van opvoedings- ideeën en de ondersteuning in de opvoeding:

- Uitwisselen opvoedingsideeën. Het uitwisselen van opvoedingsideeën maakt het mogelijk om één lijn te volgen in de benadering van het kind. Soms kan een bepaalde benadering thuis succesvol zijn en kan de pedagogisch medewerker de benadering overnemen. Andersom kan dit vanzelfsprekend ook het geval zijn. Verschillen in opvoeding en benadering van thuis en de kinderopvang zijn eveneens bespreekbaar.
- Opvoedingsvragen van ouders. De opvang kan ouders ondersteuning bieden bij de opvoeding. Dit gebeurt in individuele contacten tussen ouders en pedagogisch medewerkers. De leiding ziet de kinderen tenslotte ook een aantal dagen per week en heeft zicht op hun ontwikkeling. Gemeenschappelijk wordt via overleg bekeken wat het beste is voor het kind.

Na het gesprek, waarbij de pedagogisch medewerker van de groep aanwezig is, gaat u en uw kind kennis maken met de groep. Uw kind blijft daarna nog even om te wennen. Bij het tweede wenmoment van uw kind brengt u uw kind en zal uw kind meedoen met de groep en haalt u uw kind later op.

Beide wenmomenten vinden plaats voorafgaand aan de plaatsing en op een moment gelijk aan de vaste opvangmomenten.

7.3 betrokkenheid

Voor de opvoeding van de kinderen en hun ontwikkeling is het juist heel belangrijk, dat de ouders en pedagogisch medewerkers een goed contact hebben. Er wordt in de loop van de tijd een relatie opgebouwd, onderhouden en gestimuleerd, waarin het uitwisselen van informatie over het kind, het gezin en de buitenschoolse opvang centraal staan. Hierbij worden dan beide situaties zoveel mogelijk op elkaar aangepast.

In het contract zijn een aantal aspecten vastgelegd, zoals: melding als een kind opgehaald wordt door anderen, aanvraag van extra dagen, opzegtermijn, betalingen, vakanties en dergelijke. Verder ontstaat er door middel van het dagelijkse contact de mogelijkheid samen te overleggen over de opvoeding, ontwikkeling en eventuele zorgen te bespreken.

7.4 informatie uitwisselen

Bso Kiddo'z heeft een evenementenlijst. Deze wordt 1x per kwartaal uitgebracht, zowel op papier als op onze website.

Speciale afspraken rondom het kind maken de ouders rechtstreeks met de pedagogisch medewerker.

Ouders en pedagogisch medewerker hebben ook elke dag mondeling contact en overdracht.

7.5 extra dag

Wanneer u incidenteel een extra dag(deel) wilt afnemen, wordt dat overlegd met de pedagogisch medewerker. bso Kiddo'z is flexibel daarin, en we zullen ten alle tijde kijken of het mogelijk is dat het kind op de groep er bij kan.

8.0 Buitenschoolse opvang elke dag

8.1 open- en sluitijden, haal en brengtijden

Bij voldoende animo is er voorschoolse opvang mogelijk (zie 3.4).

De kinderen worden door ons (zie 3.4) naar school gebracht. Uw kind is bij ons welkom vanaf 07.00 uur.

Na schooltijd worden de kinderen door ons personeel opgehaald en naar Kiddo'z gebracht. Tot 18.00 uur kunt u uw kind bij Kiddo'z ophalen.

Tijdens studiedagen alsmede vakanties worden de kinderen gedurende de gehele dag opgevangen, mits u hiervoor gekozen heeft. In dit geval brengt en haalt u uw kind.

De haal- en brengtijden voor alle kinderen en ouders zijn flexibel en als volgt:

Brengen vanaf 7.00 uur en halen tot 18.00.

8.2 uitstapjes

De schoolvakanties zijn voor alle kinderen één groot feest. Daarom zorgen onze pedagogische medewerkers tijdens de vakantiedagen voor extra feestelijke activiteiten, zoals een dagje naar het strand, de speeltuin of het bos.

Als een uitstapje kosten met zich meebrengt (i.v.m. vervoer of toegang) wordt een kleine bijdrage van de ouders/verzorgers gevraagd. De ouders/verzorgers worden allen van tevoren gebeld of de kinderen mee mogen.

8.3 aanbod dagelijkse activiteiten.

Na school volgt er eerst een rustmoment bij de opvang. Dit gebeurt in de vorm van gezamenlijk eten en drinken en de belevenissen van de dag bespreken.

Daarna worden allerlei activiteiten gedaan. Die activiteiten kunnen bestaan uit: knutselen, buitenspelen (als het weer het toelaat), maar ook bijvoorbeeld rustig lezen of huiswerken maken, als het kind aangeeft hier behoefte aan te hebben.

8.4 aanbod evenementen periodiek

Hier verwijzen wij u door naar onze website, alwaar de evenementen genoemd worden.

9.0 voor- en naschoolse opvang globale indeling

Kinderen worden zoveel mogelijk door vaste begeleiders naar school gebracht/van school gehaald. Mocht de school niet in nabije omgeving zijn, of uw kind nog niet zelf (kunnen) fietsen, dan worden de kinderen vervoerd met onze eigen bakfiets.

9.1 de dagindeling

(Vso-ochtend)

07.00- 08.00 uur Kinderen komen binnen en worden in de bso ruimte opgevangen. Kinderen die voor 7.30 uur komen krijgen ontbijt aangeboden als de ouders daar de voorkeur aan geven. Ze kunnen lekker spelen tot ze naar school gaan.

08.00- 08.30 uur De kinderen worden door de leid(st)ers en vaste vrijwilligers naar school gebracht.

(Bso-middag)

15.00 - 15.30 uur Kinderen “druppelen” binnen en spelen tot alle “schoolkameraden” aanwezig zijn.

15.45 - 16.15 uur Na het handen wassen gaan we limonade drinken en fruit eten. Onderwijl worden de gebeurtenissen van de dag doorgesproken, waarbij een ieder beurtelings zijn verhaal houdt.

16.15- 17.00 uur Vrij spelen, deelnemen aan een knutsel- of buitenspelactiviteit.

17.00-18.00 uur Drinken met een cracker/soepstengel of een warme maaltijd.

Kinderen opgehaald; tot ze worden opgehaald kunnen ze nu lekker vrij spelen.

(Bso-studie-, vakantiedag)

<i>Vanaf 07.00 uur</i>	<i>Kinderen worden gebracht en gaan vrij spelen.</i>
<i>09.30- 10.00 uur</i>	<i>Na het handen wassen gaan we drinken en fruit eten. Onderwijl wordt besproken wat de activiteiten voor die dag zijn.</i>
<i>10.00- 11.45 uur</i>	<i>Een gezamenlijke activiteit, waarbij we werken met thema's.</i>
<i>11.45- 12.30 uur</i>	<i>Na het handen wassen wordt er gezamenlijk geluncht.</i>
<i>12.30- 14.00 uur</i>	<i>Tijd om vrij te spelen.</i>
<i>14.00- 15.30 uur</i>	<i>Tijd voor een spelletje (binnen of buiten), knutsel- of andere activiteit.</i>
<i>15.30- 16.00 uur</i>	<i>Na het handen wassen gaan we drinken en fruit eten. Onderwijl bespreken wat de kinderen nog willen gaan doen.</i>
<i>16.00-17.00 uur</i>	<i>Vrij spelen, deelnemen aan een knutsel- of buitenspelactiviteit</i>
<i>17.00-18.30 uur</i>	<i>Drinken met een cracker/soepstengel; vanaf nu worden kinderen opgehaald; tot ze worden opgehaald kunnen ze nu vrij spelen</i>

Bij zeer slecht weer zal in de praktijk er wat korter of minder worden buitengespeeld worden.

9.2 indeling groep

De leeftijdsopbouw van de groep voor de buitenschoolse opvang zijn:

- *Kinderen van 4-13 jaar*

9.3 basisgroepen

In de wet- en regelgeving staat vermeld dat een kind in de dagopvang en de buitenschoolse opvang in één vaste groep kinderen geplaatst wordt. Voor de buitenschoolse opvang wordt deze groep kinderen een 'basisgroep' genoemd. bso Kiddo'z heeft maar 1 groep, dus dat is automatisch de basisgroep.

10.0 professionaliteit van onze medewerkers

10.1 vast personeel

Een pedagogisch medewerk(st)er houdt zich bezig met de volgende taakgebieden:

- *Het verzorgen, begeleiden en opvangen van de aan haar zorg toevertrouwde kinderen.*
- *Contacten onderhouden met de ouder(s)/verzorger(s), zowel schriftelijk als mondeling.*
- *Mede vorm geven aan het te voeren beleid, evenals de uitvoering daarvan*
- *Ondersteunende activiteiten*

Alle pedagogische medewerk(st)ers hebben minimaal een mbo-opleiding conform de cao kinderopvang. Tevens overlegt iedere nieuwe kracht een verklaring omtrent gedrag (vog). Het is een verklaring waaruit blijkt dat het gedrag geen bezwaar oplevert voor de nieuwe baan (oftewel een bewijs van goed gedrag) en wordt afgegeven door het ministerie van justitie.

De pedagogisch medewerk(st)er zorgt voor de juiste combinatie van professionele afstand en betrokkenheid ten opzichte van kind en ouder(s)/verzorger(s). De medewerk(st)er houdt vertrouwelijk informatie voor zichzelf en is zich bewust van haar/zijn geheimhoudingsplicht.

10.2 oproepkrachten en vrijwilligers

De opleidingseis geldt ook voor onze oproepkrachten, zij dragen dezelfde verantwoordelijkheden als onze vaste krachten. Na een inwerkperiode moet de oproepkracht daarom in staat zijn zelfstandig een groep te leiden. Oproepkrachten worden ingezet bij ziekte of vakantie van de vaste krachten.

Vrijwilligers ondersteunen de pedagogisch medewerkers bij hun taken. Een gerichte opleiding in de kinderopvang is voor een vrijwilliger geen vereiste, maar bij ons wel een pre. Vrijwilligers mogen niet alleen op de groep draaien en moeten een V.O.G. (Verklaring Omtrent Gedrag) inleveren bij de directie van Kiddo'z voor zij mogen werken op de bso.

10.3 stagiaires

Naast de pedagogische medewerk(st)er kan het team mede bestaan uit medewerk(st)er in opleiding en/of stagiaires. Deze stagiaires kunnen afkomstig zijn van diverse middelbare beroepsopleidingen. Elke stagiaire heeft een vaste stagiairebegeleid(st)er. In de regel is dat één van de vast pedagogisch medewerk(st)ers. Stagiaires voeren allerlei opdrachten uit met de kinderen, zowel individueel als in groepsverband. In eerste instantie gaat dit onder begeleiding en supervisie van de stagiairebegeleid(st)er, later ook zelfstandig. Deze opdrachten kunnen variëren van het doen van verzorgende/begeleidende activiteiten, rapporten en observatie.

Bij bso Kiddo'z hebben we drie soorten stagiaires, namelijk:

- “snuffelstagiaire”. Deze stagiaire werkt niet mee op de groep en heeft geen opdrachten. De periode van de stage is kort (niet langer dan 6 weken) en is bedoeld om een indruk te krijgen van de voorkomende werkzaamheden op de groep.*
- Bol (beroeps opleidende leerweg) stagiaires. Deze stagiaire wordt alleen boventallig (dus extra) ingezet. Vaak betreft het een stage van 1 of 2 dagen per week.*
- Bbl (beroeps begeleidende leerweg) stagiaires. Deze stagiaire werkt 4 dagen en gaat 1 dag naar school. Zij krijgen betaald voor hun werk en worden als gewone groepsleidsters ingezet naast een vaste kracht.*

10.4 achterwacht

Wat is een achterwacht? Wanneer er maar 1 pedagogisch medewerk(st)er op de vestiging aanwezig zijn, is er in geval van een calamiteit een achterwacht nodig.

Een achterwacht is een volwassen persoon met wie bso Kiddo'z de afspraak heeft gemaakt, dat deze wordt ingezet in geval van een noodsituatie, waarbij de vaste medewerk(st)er de vestiging moet verlaten.

Achterwacht van bso Kiddo'z is:

*Monique Bentschap Knook
Vrijburgstraat 39
4387ah Vlissingen
0621560746
Werk
Brownies&downies Vlissingen
Bellamypark 42
4381ck Vlissingen
(06) 33 72 83 20*

11.0 specificaties bso Kiddo'z

- *Gelegen aan Spuistraat 2 in Vlissingen*
- *In een voormalig schoolgebouw met voldoende speelgelegenheid, dicht bij strand, winkelgebied, attracties en speeltuin*
- *De kinderen op deze opvang komen onder andere van de Ichtusschool, de Frans Naereboutschool, de St Josefschool, Het Vlot en de Branding.*
- *1 buitenschoolse groep voor maximaal 20 kinderen met maximaal 3 leid(st)ers (stagiaires niet meegerekend).*
- *Activiteiten d.m.v thema's zoals de seizoenen, feestdagen en moederdag en vaderdag. Er wordt naar gestreefd om elke dag een activiteit te doen, net als het dagelijks buitenspelen (indien het weer het toelaat).*
- *Er is extra service van de warme maaltijden mogelijk.*
- *Op de vestiging is altijd minimaal een medewerker aanwezig.*
- *Uitstapjes, die frequent worden gemaakt, zijn: naar de speeltuin, naar de markt, naar het strand, naar het park, naar het bos, naar activiteiten op het bellamypark.*

12.0 Protocollen

12.1 Algemene protocollen

Protocol kinderen in de zon

De zon schijnt. Kinderen voelen zich lekker bij mooi weer. De zon zorgt ook voor de aanmaak van vitamine D, dat is goed voor hun botten. Maar te veel zon is niet gezond. Niets is zo vervelend als een rood verbrande huid. Andere nadelen van te veel zon kunnen pas op latere leeftijd aan het licht komen, zoals huidveroudering, maar ook huidkanker.

Met de juiste bescherming kan veel ellende voorkomen. Extra bescherming van kinderen is belangrijk; op vakantie, maar ook bij mooi weer thuis in de tuin en dus ook bij ons op de bso. Vandaar dit protocol.

Juist bij kinderen komen beschadigingen door UV-straling uit zonlicht hard aan: hun huidcellen zijn extra kwetsbaar. Doordat kinderen in de groei zijn, gaat de celdeling bij hen zo snel dat niet alle beschadigde huidcellen zich hebben kunnen herstellen voordat ze zich weer gaan delen.

In die beschadigde cellen ontstaan 'litttekens' die kinderen hun leven lang met zich meedragen. Dit is aan de buitenkant niet te zien: de beschadigingen zitten diep in de huidcellen. Maar hoe meer 'litttekens', hoe groter de kans dat een kind op latere leeftijd huidkanker krijgt. Daarom is bescherming tegen de zon zo belangrijk, zéker voor kinderen.

Houd de kinderen tussen 12.00 en 15.00 uur zo veel mogelijk uit de zon.

Bij extreem felle zon blijven de kinderen tussen 13.00 uur en 15.00 uur binnen.

Laat kinderen op zonnige dagen zoveel mogelijk in de schaduw spelen.

Ook als kinderen alleen in de schaduw zitten moeten ze worden ingesmeerd.

Bij zonnig weer zetten we zoveel mogelijk parasols op en creëren we zoveel mogelijk schaduw plekken. Kleding (ook een petje/hoedje), biedt de beste bescherming tegen de zon.

Ouders worden verzocht zonnehoedjes en eventueel andere zonbescherming mee te geven. Wanneer een kind een zonnehoedje bij zich heeft zetten we deze altijd op. Wanneer de kinderen niet met water spelen, laten we de kinderen broek en shirt aanhouden.

Een half uur voordat we naar buiten gaan smeren we de kinderen in. De kinderen worden zowel 's morgens als 's middags ingesmeerd (minimaal twee keer op een dag).

Wij gebruiken minimaal beschermingsfactor 20-30. Een kind kan maximaal drie uur in de zon met een hoge beschermingsfactor. Probeer dit echter te beperken. Smeer gevoelige zones zoals neus, oren, nek, voeten extra in. Waar nodig smeren we de kinderen vaker in. Herhaal het insmeren na het zwemmen. Waterproof-producten zullen toch voor een deel verdwijnen bij het afdrogen of spelen in het water en zand. Smeer kinderen daarom ook met deze producten regelmatig in.

Bij warm weer krijgen de kinderen meer drinken aangeboden dan normaal. Naast 16.30 uur is er ook een drink-moment om 14.00 uur voor de kinderen.

Wanneer het erg heet is passen we de activiteiten aan, doen rustiger aan en rusten vaker.

Anti-zonnebrandmiddelen zijn gemaakt om zonnebrand te voorkomen. Ze bevatten UV-filters waardoor minder UV-straling de huid bereikt. Een middel dat alle UV-straling wegfiltert bestaat niet. Gebruik van een anti-zonnebrandmiddel is geen vrijbrief om onbeperkt te zonnen. Wie dat doet, vergroot zelfs de kans op huidkanker. Een anti-zonnebrandmiddel moet gezien worden als een aanvullende maatregel, naast het dragen van kleding en het opzoeken van de schaduw in plaats van de volle zon.

Zonkrachtwaarden

0 – een zonkracht

1-2 – Vrijwel geen zonkracht

3-4 – Zwakke zonkracht

5-6 – Matige zonkracht

7-8 – Sterke zonkracht

9-10 – Zeer sterke zonkracht

De zonkracht wordt weergegeven op een schaal van 0-10. In Nederland staan verwachte zonkrachtwaarden in de weerberichten in de krant, op internet: www.knmi.nl en op pagina 708 van Teletekst. Op radio en tv wordt alleen melding gemaakt van zonkracht 6 of hoger. Net als de weersverwachting is dit een voorspelling.

De zonkracht wordt bepaald door:

- *Het jaargetijde: in de zomer is in Nederland de zonkracht sterker dan in de winter. In de tropen daarentegen maakt het jaargetijde niet uit.*
- *Het tijdstip op de dag (oftewel de stand van de zon): uv-straling is in Nederland het sterkst tussen 12.00 en 15.00 uur. De afstand die uv-stralen door de dampkring moeten afleggen is dan het kortst.*
- *De plaats op aarde: hoe dichterbij de evenaar, hoe sterker de uv-straling. Maar ook: hoe hoger (in de bergen), hoe sterker de uv-straling.*
- *De mate van weerkaatsing: uv-straling wordt sterker door weerkaatsing via sneeuw, zand en water.*
- *Bewolking: door een dichtbewolkte lucht komt nauwelijks uv-straling, bij heilig weer kan de doorlating van uv-straling toch aanzienlijk zijn. Bij schapenwolkjes kan de intensiteit van uv-straling zelfs toenemen doordat straling gereflecteerd wordt tussen de wolken.*

Elke huid reageert anders;

Huidtype 1

Verbrandingservaring: verbrandt zeer snel

Bruiningservaring: wordt niet bruin

Uiterlijke kenmerken die vaak voorkomen

- *zeer lichte huid*
- *vaak sproeten*
- *rood of lichtblond haar*
- *lichte ogen*

Huidtype 2

Verbrandingservaring: verbrandt snel

Bruiningservaring: wordt langzaam bruin

- *lichte huid*
- *blond haar*
- *lichte ogen*

Huidtype 3

Verbrandingservaring: verbrandt niet snel

Bruiningservaring: wordt makkelijk bruin

- *licht getinte huid*
- *donkerblond tot bruin haar*
- *vrij donkere ogen*

Huidtype 4

Verbrandingservaring: verbrandt bijna nooit

Bruiningsoervaring: bruint zeer goed

- een van nature getinte huid

- donker haar

- donkere ogen

Zonnesteek

Niet alleen de brandende werking van de zon levert gevaar op, ook de warmte moet je niet onderschatten. Probeer daarom op het heetst van de dag de zon helemaal te mijden en zorg ervoor dat zeker de kinderen het niet te warm krijgen.

Een zonnesteek ontstaat wanneer het lichaam zijn warmte niet meer kan kwijtraken. Dit kan ontstaan in een erg warme omgeving in combinatie met uitdroging en eventueel veel lichamelijke arbeid.

De symptomen kunnen zijn: Hoofdpijn, duizeligheid, slappe spieren, koorts, geen zweet op het lichaam, maar wel in de nek en op het hoofd en soms verwardheid. Bij het vermoeden van een zonnesteek moet er onmiddellijk een arts worden geraadpleegd.

Protocol veiligheid voor dreiging van buitenaf

De veiligheid van kinderen staat in de kinderopvang altijd voorop. Risicobeperking en het toezicht daarop zijn in Nederland strikt. Hoewel het niet mogelijk is om elk incident te voorkomen, moeten we wel het maximale doen om kinderdagverblijven en peuterspeelzalen zo veilig mogelijk te maken.

Dit protocol beschrijft de afspraken en maatregelen die binnen bso Kiddo'z gelden over de veiligheid voor de kinderen. Dit protocol staat niet op zichzelf. Bij ons veiligheidsbeleid hoort ook een risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid, een bedrijfshulpverleningsplan en nog een protocol veiligheid en gezondheid.

Doel van dit protocol is om de alertheid blijvend te waarborgen en na te gaan hoe medewerkers ondersteund kunnen worden.

Ophalen van kinderen

Op Kiddo'z mogen de kinderen alleen gehaald worden door de ouders/ verzorgers van het kind waarmee afspraken over plaatsing gemaakt zijn. Dit zijn dus de ouders/ verzorgers waarmee Kiddo'z een plaatsingsovereenkomst heeft afgesloten.

Wanneer ouders willen dat hun kind incidenteel of regulier door iemand anders gehaald gaat worden zullen ze hiervoor toestemming moeten geven. Kiddo'z zou het liefst zien dat deze persoon een keer gezamenlijk met de ouder wordt voorgesteld aan de leiding van Kiddo'z.

Wanneer het plotseling nodig is dat iemand anders het kind op komt halen, doordat ouders bijvoorbeeld in de file staan, zullen ouders dit telefonisch bij Kiddo'z moeten melden. Wanneer dit niet gebeurt is, zal het kind niet worden meegegeven. De leiding van Kiddo'z zal dan aan de "ophaler" vragen de groep even te verlaten en plaats te nemen in de ontvangstruimte. Hierna zullen de ouders van het kind worden gebeld om de situatie te checken.

Ouders mogen direct doorlopen naar de groepen, onbekende mensen zullen wij in de gang tegemoet lopen, waarna wordt gevraagd wat we voor ze kunnen betekenen. Onbekende mensen mogen de groep niet binnen.

Wanneer wij twijfelen over de oprechtheid van mensen, of wanneer zij bijvoorbeeld vreemd gedrag vertonen, zullen wij de deur niet openen. De groepsleiding waarschuwt dan de leidinggevende.

Gescheiden ouders

Wanneer wij te maken krijgen met gescheiden ouders gaan wij ervan uit dat zowel vader als moeder het ouderlijk gezag hebben. Beide ouders kunnen de kinderen komen halen en worden over de kinderen ingelicht. Beide ouders hebben recht op een overdracht. Beide ouders hebben gelijke rechten.

Als bso kunnen, maar willen we hier ook niet vanaf wijken. Wij hebben geen informatieplicht aan eventuele nieuwe relaties.

De ouders, waarvan het ouderlijk gezag niet bij beide ouders ligt, zijn verplicht de kopieën van de officiële stukken (ouderlijk gezag, bezoekrecht enz.) aan bso Kiddo'z te geven zodat dit in het dossier kan worden bewaard. En zal bso Kiddo'z de pedagogisch medewerkers van de groep inlichten zodat wij ons aan de afspraken kunnen houden.

In alle gevallen is de opstelling van de bso Kiddo'z om neutraal te blijven. Beide ouders hebben recht op dezelfde informatie. Het initiatief voor het maken/aanpassen van afspraken ligt bij de ouders.

Wanneer ouders ervoor kiezen specifieke afspraken te maken. Dan kunnen zij deze dan alleen maar bespreken met een leidinggevende. Over de noodzakelijke afspraken zullen de pedagogisch medewerkers worden ingelicht.

Wanneer er afwijkende afspraken gemaakt zijn, bijvoorbeeld dat één van de ouders het kind/ de kinderen niet mag ophalen. Dan zullen we ons hieraan proberen te houden. De motivatie hierbij is dat we dan kiezen voor rust, stabiliteit en duidelijkheid voor het kind. Maar we verliezen hierbij nooit de rechten van de andere ouder uit het oog.

Op het moment dat deze ouder (met ouderlijk gezag) wel verschijnt om het kind op te halen zullen we deze ouder vragen om met een bakje koffie even plaats te nemen in de ontvangstruimte zodat wij de andere ouder kunnen bellen om de situatie te checken. De ouders beslissen dan uiteindelijk samen wat er dient te gebeuren. Op het moment dat dit niet lukt zal het kind toch meegegeven worden aan de ouder die het kind komt halen. Wij proberen deze situatie zo goed mogelijk te begeleiden en niet uit de hand te laten lopen. De begeleiding van deze situaties zullen zo veel mogelijk gedaan worden door een leidinggevende. De leidinggevende heeft ook de taak om de objectiviteit van bso Kiddo'z te bewaken. Wij blijven ons altijd objectief en neutraal opstellen.

De situatie loopt uit de hand

Wanneer een bezoeker ongewenst gedrag vertoont of grof taalgebruik gebruikt zullen wij de bezoeker vragen om het pand te verlaten. Wij zullen deze bezoeker wijzen op de aanwezigheid van kinderen en onze wens uitspreken de kinderen niet te willen confronteren met het gedrag en/of taalgebruik.

Op het moment dat hieraan geen gehoor wordt gegeven, zullen wij de kinderen bij deze persoon weghalen en in veiligheid brengen met minimaal 2 groepsleiding. Dit kan zijn doordat ze naar een andere ruimte gaan, of even buiten gaan spelen. Op dit moment wordt ook door deze groepsleiding de politie gebeld.

Twee mensen van de leiding, waaronder (indien aanwezig) de leidinggevende, zullen met de bezoeker in gesprek blijven en zoveel mogelijk proberen de situatie onder controle te houden.

Bij twijfel bellen wij altijd de politie op het nummer 112.

Inlichtingen ouders

Kiddo'z zal na een onveilige of dreigende situatie ouders inlichten over wat er gebeurd is. Hiertoe neemt de directie een beslissing. Dit zal altijd in overleg zijn met de Politie. Wij zullen hierbij de adviezen van de politie opvolgen.

Protocol Hoofdluis

Algemeen

Hoofdluis komt vooral voor bij jonge kinderen (tussen drie en twaalf jaar) en vormt op basisscholen een groot probleem. Hoofdluis is op middelbare scholen geen probleem meer.

Ziekte

Verwekker;

De hoofdluizen hebben een levenscyclus die uit verschillende stadia bestaat: een eistadium, drie nimfstadia en een volwassenstadium. De totale ontwikkeling van ei tot nimf duurt gemiddeld 7 dagen en van nimf tot volwassen luis 7-10 dagen, gemiddeld 9 dagen. Onder normale omstandigheden blijft een volwassen luis nog gemiddeld 20 dagen (tussen 12-31) leven waarbij het vrouwtje gemiddeld 5 eitjes per dag legt. Een volwassen vrouwtje is circa 3 mm lang, een mannetjesluis is iets kleiner. De eitjes (neten) zijn tonvormig en circa 0,8 mm lang, hun kleur varieert van egaal zandkleurig tot bijna zwart.

Ontstaan en ontwikkeling van hoofdluis

De hoofdluis hecht zich met haar typische klempoten in de hoofdharen van de gastheer, maar ze kan in zeer zeldzame gevallen ook voorkomen op de wenkbrauwen, de wimpers of de baard. De hoofdluis voedt zich meerdere malen per dag met bloed. Tijdens het zuigen van minimale hoeveelheden bloed veroorzaakt het speeksel van de luis jeuk bij de gastheer.

Meestal ontstaan pas klachten bij aanwezigheid van meerdere luizen. De vrouwelijke hoofdluis plakt eieren (zogenaamde neten) aan de haren vlakbij de haarinplant (maximaal 3-4 mm boven de hoofdhuid) met een niet in water oplosbare kitstof. Luizen hebben een voorkeur voor warme, vochtige en donkere plekken op de hoofdhuid (onder de pony, achter de oren en in de nek).

Incubatieperiode

De ontwikkeling van eitje tot nimf (= het eerste bloedzuigende stadium van de hoofdluis) duurt ongeveer 7 dagen. Eén tot 2 weken na de besmetting kan jeuk optreden, deze periode wordt als incubatieperiode beschouwd.

Ziekteverschijnselen

Vaak verloopt de besmetting symptomeloos. Jeuk is de belangrijkste klacht bij hoofdluis. Kinderen met een permanente besmetting van luizen hebben vaak weinig of geen last van jeuk. Andere infecties met bacteriën komen voor, maar zijn zeldzaam. Soms is er een lichte lymfeklierzwellings in de nek.

Immuniteit

Er ontstaat geen immuniteit tegen hoofdluis. Iedereen kan hoofdluis krijgen.

Diagnostiek

Microbiologische diagnostiek;

Met het blote oog is moeilijk onderscheid te maken tussen neten die nog een larve bevatten (levende neten die dus ook potentieel 'infectieus' zijn) of neten die al leeg zijn. Met een microscoop (400x vergroting) is dit onderscheid wel te maken.

Verwekker

De hoofdluizen hebben een levenscyclus die uit verschillende stadia bestaat: een eistadium, drie nimfstadia en een volwassenstadium. De totale ontwikkeling van ei tot nimf duurt gemiddeld 7 dagen en van nimf tot volwassen luis 7-10 dagen, gemiddeld 9

dagen. Onder normale omstandigheden blijft een volwassen luis nog gemiddeld 20 dagen (tussen 12-31) leven waarbij het vrouwtje gemiddeld 5 eitjes per dag legt. Een volwassen vrouwtje is circa 3 mm lang, een mannetjesluis is iets kleiner. De eitjes (neten) zijn tonvormig en circa 0,8 mm lang, hun kleur varieert van egaal zandkleurig tot bijna zwart.

Hoe spoor je luizen op

De aanwezigheid van luizen kan worden vastgesteld door het haar te kammen met een fijntandige kam boven een stuk wit papier. Inspectie van de haren alleen, zónder kammen, is niet toereikend. De luizen zullen op het papier vallen als kleine grijsblauw of roodbruin gekleurde spikkels. Daarnaast kan het haar achter de oren en in de nek worden geïnspecteerd op de aanwezigheid van luizen. Het aantonen van een levende luis of levende neten op het behaarde hoofd is het bewijs voor een besmetting. Neten groeien met het haar mee (ongeveer 1 cm per maand), dus hoe verder de neet van de hoofdhuid af is, hoe langer geleden deze gelegd is en hoe langer geleden de besmetting heeft plaatsgevonden. Neten die enkele centimeters van de hoofdhuid af liggen, zijn lege of dode neten.

Het kammen gaat als volgt:

Was het haar met gewone shampoo en spoel het haar uit.

Bescherm de ogen met een washandje.

Breng ruim crèmespoeling in het haar en spoel dit NIET uit.

Kam de knopen en klitten uit het haar met een gewone kam.

Houd het hoofd voorover boven een wasbak en kam het haar van achteren naar voren met een fijntandige kam tegen de schedelhuid aan; start bij het ene oor en schuif na elke kambeweging op richting het andere oor.

Veeg tussendoor de fijntandige kam regelmatig af aan een witte papieren servet of zakdoek en kijk of er luizen op het papier zichtbaar zijn.

Spoel de crèmespoeling uit.

Besmetting

Besmettingsweg;

De hoofdluis wordt hoofdzakelijk overgebracht door direct haar-haarcontact. De rol van overdracht via kammen, mutsen, jassen, petten, sjaals, koptelefoons, knuffels en beddengoed is nooit wetenschappelijk aangetoond.

Besmettelijke periode;

Zolang er levende luizen of nog niet uitgekomen neten op het hoofd aanwezig zijn, blijft iemand potentieel besmettelijk.

Besmettelijkheid;

De overleving van de hoofdluis is afhankelijk van omgevingstemperatuur en luchtvochtigheid. Onder normale omstandigheden blijft een volwassen luis op een hoofd gemiddeld 20 dagen leven. Gescheiden van het menselijk lichaam, dus zonder bloed, kan een volwassen luis bij kamertemperatuur (20°C) maximaal 2 dagen overleven.

Verspreiding

Risicogroepen;

Kinderen zullen de hoofdluis bijna altijd oplopen op locaties waar ze veelvuldig onderling haar-haarcontact hebben met een groot aantal verschillende kinderen, zoals op school, sport- kamp of (sport-)clubs. Door het veelvuldige onderlinge contact lopen huisgenoten van een kind met hoofdluis een groot risico op het krijgen van hoofdluis.

*Verspreiding in de wereld
Hoofdluis komt wereldwijd voor.*

Behandeling

Er zijn twee manieren om hoofdluis te behandelen:

- Kammen;*
- Kammen in combinatie met gebruik van een antihooftluismiddel.*
- Kammen*

Vanaf de start van de behandeling dient gedurende 14 dagen dagelijks het haar gekamd te worden volgens de kaminstructie (zie: Overige diagnostiek). Het dagelijks uitkammen van de luizen en neten (dood of levend) voorkomt dat tussentijds uitgekomen nimfen uitgroeien tot volwassen luizen en voorkomt daarmee dat nieuwe eitjes gelegd worden. Dagelijks met een speciale fijntandige kam het natte haar intensief kammen gedurende 2 weken is waarschijnlijk even effectief als behandeling met antihooftluismiddelen.

Toevoegen van crèmespoeling of antiklitshampoo aan het natte haar maakt het kammen gemakkelijker en daarmee meer acceptabel. Vastgeplakte neten kan men eventueel losweken door een doekje met azijn op het haar te deppen.

Kammen in combinatie met gebruik van een antihooftluismiddel.

De behandeling met een antihooftluismiddel dient gelijktijdig te starten met het kammen. De middelen zijn niet effectief tegen de larven in de neten. Om tussentijds uit de neten gekomen luizen te doden dient de behandeling volgens de instructie van de fabrikant na 7-9 dagen herhaald te worden.

In Nederland zijn voor de bestrijding van hoofdluis middelen beschikbaar in de vorm van een lotion, crème of shampoo op basis van de volgende werkzame stoffen (er is geen voorkeur voor één van deze middelen): dimeticon, malathion en permethrine. Deze middelen zijn vrij verkrijgbaar bij drogist of apotheek en doden aanwezige luizen door chemische inwerking (malathion en permethrine) of mechanische ademwegbelemmering.

Behandelingen van het haar met een antihooftluismiddel in combinatie met dagelijks kammen van het haar met een fijntandige kam gedurende 14 dagen, is bewezen effectief. In toenemende mate wordt er in het buitenland melding gemaakt van resistentie tegen middelen op basis van permethrine of malathion. In Nederland zijn daar beperkt cijfers over .

Geen enkel middel biedt garantie op een succesvolle therapie. Oorzaken van therapiefalen zijn: herbesmetting, onjuist gebruik van het middel, het achterwege laten van het dagelijks kammen gedurende 14 dagen en resistentieontwikkeling tegen malathion of permethrine. Bij verdenking op therapiefalen door resistentie kan gekozen worden voor een tweede behandeling met een product met een andere werkzame stof.

Zowel malathion als permethrine en dimeticon kunnen huidirritatie, overgevoeligheid en sensibilisatie als bijwerking hebben.

Chloor inactiveert malathion. Op de dag van behandeling mogen kinderen niet zwemmen in chloorhoudend zwembad. Dit is in tegenstelling tot wat in de bijsluiters vermeld staat ("Kinderen mogen tot een week na de behandeling niet zwemmen").

Het gebruik van malathion en permethrine wordt afgeraden aan zwangeren en vrouwen die borstvoeding geven. Kinderen jonger dan 6 maanden mogen alleen onder medisch toezicht worden behandeld met dimeticon, malathion of permethrine.

De bijsluiters dient altijd te worden gevolgd.

Aanvullende maatregelen op de behandeling

Omdat luizen hoofdzakelijk overgebracht worden door haar-haarcontact, is de kans groot dat andere gezinsleden ook hoofdluis hebben. Het is daarom van belang met een fijntandige kam het hele gezin te controleren en besmette gezinsleden gelijktijdig te behandelen.

Controleer daarna wekelijks het (natte) haar van alle gezinsleden met een fijntandige kam.

Als er luizen zijn, is het belangrijk om de directe omgeving te waarschuwen. Andere ouders/verzorgers kunnen dan meteen met een fijntandige kam het (natte) haar van hun kinderen controleren. Het is belangrijk dat alle kinderen met hoofdluis uit één groep gelijktijdig worden behandeld.

Maatregelen naar aanleiding van een geval

- *Bronopsporing; De bron is vaak niet te benoemen omdat er ook veel dragers zonder verschijnselen zijn.*
- *Contactonderzoek; Vraag bij de leiding van de school of het bso of er andere kinderen bekend zijn met klachten. Als er aanwijzingen zijn voor meerdere gevallen in een groep of klas, alle kinderen grondig na laten kijken met een fijntandige kam. Dit kan het beste uitgevoerd worden als een gecoördineerde actie van school en ouders.*
- *Maatregelen ten aanzien van patiënt en contacten; In geval van hoofdluis zijn geen aparte arbeidsgerelateerde maatregelen nodig.*
- *Wering van werk, school, bso en consultatiebureau; Wering is niet nodig. In uitzonderlijke gevallen wanneer nog geen verspreiding plaats heeft kunnen vinden, zoals op de eerste dag na de vakantie, kan men de ouders/verzorgers van een kind met hoofdluis dringend verzoeken het kind van het bso op te halen en te behandelen. Dit kan echter niet worden afgedwongen. Het verschaft duidelijkheid aan de ouders als deze afspraken in het beleid zijn opgenomen.*
- *Wat doen we op Kiddo'z als er luizen en neten worden geconstateerd; Wanneer op Kiddo'z bij een kind luizen worden ontdekt, worden de ouders van het betreffende kind direct op de hoogte gebracht. Het kind moet bij levende luizen direct worden opgehaald.*
- *Deze ouders worden verzocht hun kind op bovenstaande manier te behandelen voordat het kind weer naar Kiddo'z komt.*
- *Bij twijfel bellen we ouders om hen in te lichten, maar is het niet nodig om het kind direct te halen.*
- *Ouders krijgen dan wel het advies mee om het kind aan het einde van de dag te behandelen.*
- *Alle kinderen op Kiddo'z worden gedurende 1 week elke dag gecontroleerd op*
- *bovenstaande manier (crèmespoeling is niet noodzakelijk).*
- *Er komen meldingen op het raam van ide groep. Hierop wordt vermeld dat er hoofdluis geconstateerd is en we verzoeken ouders alle gezinsleden 1 week iedere dag te controleren.*
- *Na twee weken controleren we nogmaals een week lang alle kinderen op hoofdluis.*

Protocol bij vermoeden van Kindermishandeling en/of Seksueel misbruik

Inleiding

Kindermishandeling is iedere vorm van geweldpleging of verwaarlozing op lichamelijk, psychisch of seksueel gebied dat het kind door toedoen (of juist nalaten) van volwassenen een kind wordt aangedaan en waardoor schade voor het kind ontstaat, nu of in de toekomst. De volwassenen die het kind dit aandoen, zijn altijd personen van wie het kind afhankelijk is. Om van kindermishandeling te kunnen spreken, moet het geweld regelmatig, opzettelijk en voortdurend plaatsvinden. Een keer een klap is nog niet automatisch mishandeling, maar een keer het kind van de trap afduwen wel! Dit protocol geeft richtlijnen in signaleren en handelen bij een vermoeden van kindermishandeling. Een protocol kindermishandeling geeft antwoord op vragen als: Wanneer spreek je van kindermishandeling? Hoe kan je het herkennen? Wat moet je doen? Wie is waarvoor verantwoordelijk? Bij wie kun je terecht? Kun je anoniem melden? Hoe ga je in gesprek met verzorgers? Bij een vermoeden van kindermishandeling is het belangrijk dat op zorgvuldige en eenduidige wijze gehandeld wordt. Een protocol kindermishandeling biedt houvast in het maken van keuzes. Daarnaast hebben beroepskrachten basiskennis en –vaardigheden nodig om op een juiste manier om te gaan met (een vermoeden van) kindermishandeling. In dit protocol wordt het uitgangspunt gehanteerd dat het belang van het kind altijd voorop staat. Ook indien een situatie van belangentegenstelling tussen verzorger en kind ontstaat.

Definitie Kindermishandeling

Kindermishandeling is elke vorm van, voor de minderjarige, bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de verzorgers of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief, opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. (Wet op de jeugdzorg, 2004)
Onder verzorgers wordt iedereen bedoeld die een deel van de opvoeding van een kind op zich neemt zoals opa's, oma's, oppassers, pedagogisch medewerkers van de kinderopvang of andere beroepskrachten.
Hieronder vallen ook verwaarlozing en onthouden van essentiële hulp, medische zorg en onderwijs en het getuige zijn van huiselijk geweld.

De definitie omvat verschillende vormen van kindermishandeling:

Lichamelijk mishandeling

Er is sprake van lichamelijke mishandeling wanneer de verzorgers het kind verwonden.
Voorbeelden: de verzorger slaat en schopt het kind, de verzorger brandt het kind met een sigaret.

Lichamelijke verwaarlozing

De verzorger is niet in staat of bereid tot het verschaffen van minimale zorg t.a.v. de lichamelijke behoeften van een kind op een of meerdere gebieden: voeding, kleding, onderdak, bezoek aan arts en/tandarts, hygiëne.

Voorbeelden: de verzorger zorgt regelmatig niet voor eten voor de kinderen, het kind is vuil en heeft (langdurig en regelmatig) luizen, de verzorger zorgt niet voor een geschikte slaappleaats voor het kind. Het kind komt altijd met vieze luiers en heeft ernstige luierslag.

Fysiek verwaarlozing/ onvoldoende fysiek toezicht

De verzorgers nemen geen geschikte maatregelen om de veiligheid van het kind binnen- en buitenshuis te verzekeren, afgestemd op de ontwikkelingsfase van het kind.

Voorbeelden: een kind wordt 's nachts vele uren alleen gelaten, de verzorger laat het kind spelen op een zeer gevaarlijke plaats, de verzorger laat het kind meegaan met iemand van wie bekend is dat hij andere kinderen heeft misbruikt.

Emotionele mishandeling

Vrijwel alle vormen van kindermishandeling brengen negatieve emotionele/psychologische boodschappen over naar het kind. De meeste gevallen die in deze categorie horen worden gekenmerkt door: aanhoudende of extreme frustratie van elementaire emotionele behoeften van het kind.

Voorbeelden: de verzorger kleineert het kind vaak, er is sprake van partner geweld, de verzorger geeft het kind de schuld van relatie problemen, de verzorger staat geen vriendschap tussen leeftijdsgenootjes toe.

Kinderen die opgroeien in een gewelddadig gezin, voelen de spanning, horen de kreten, zien de verwondingen, willen tussenbeide springen en kunnen daardoor ernstige psychische schade oplopen. Die kinderen leven in constante angst.

Normatieve en educatieve mishandeling (morele corrumpering en schoolverzuim)

De verzorger vertoont gedrag waaruit blijkt dat hij/zij niet in staat is, of bereid is tot minimale zorg betreffende de socialisering van het kind, met inbegrip van de zorg voor geschikt onderwijs.

De verzorger stelt het kind bloot aan of betreft het kind in illegale praktijken; ziet niet toe dat het kind regelmatig naar school gaat.

Voorbeelden: de verzorger houdt het kind vaak thuis van school, om op jongere kinderen te passen; de verzorger is ervan op de hoogte dat het kind zich inlaat met illegale praktijken maar grijpt niet in; de verzorger verkoopt drugs in het bijzijn van het kind; het kind wordt ingeschakeld bij de verkoop van drugs.

Seksueel misbruik

De verzorger heeft seksueel contact met het kind, probeert dit te hebben of laat het kind kijken naar, ter bevrediging van de seksuele gevoelens van de betrokken verzorger en/of uit geldelijk gewin.

Voorbeelden: de verzorger laat het kind pornografisch materiaal zien, de verzorger betreft het kind in wederzijdse masturbatie, de verzorger verkracht het kind.

Meldplicht

In de Wet op de jeugdzorg (2004) is het meldrecht vastgesteld. Dit betekent dat je wettelijk het recht hebt een melding te doen en daarbij ook alle relevante gegevens over te dragen aan Jeugdzorg of het AMK (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling,). Het belang van het kind gaat hierbij voor het belang aan de privacy van het gezin.

In de wet op de jeugdzorg is ook de meldplicht opgenomen: Wanneer een medewerker van een instelling het vermoeden heeft dat een medewerker van dezelfde instelling zich schuldig maakt aan kindermishandeling moet hij dit direct melden bij zijn leidinggevende. Deze heeft de plicht direct het AMK hiervan in kennis te stellen.

Naast het meldrecht heeft ieder burger in Nederland een zorgplicht. Dit houdt in dat je de plicht tot zorgen voor het kind hebt. Aan de ene kant de plicht tot zorgen voor het kind en aan de andere kant de privacywetgeving in de vorm van de Wet bescherming Persoonsgegevens. Dat betekent dat je niet zomaar gegevens zonder toestemming mag geven aan derden.

Dit heet een conflict van belangen. Bij een conflict van belangen weeg je zorgvuldig de belangen die in het geding zijn af. Door bij een vermoeden van kindermishandeling het protocol te volgen en alles schriftelijk vast te leggen voldoe je aan de zorgplicht en het meldrecht zonder bijvoorbeeld juridisch te worden vervolgd.

Verdeling verantwoordelijkheden

Bij gebruik van dit protocol moet duidelijk zijn wie binnen de instelling waarvoor verantwoordelijk is.

Verantwoordelijkheden directie;

- Opnemen van het protocol kindermishandeling in het kwaliteitsbeleid van de instelling
- Informeren van verzorgers en beroepskrachten over dit beleid
- Functioneren als vraagbaak binnen de instelling voor algemene informatie over (het protocol) kindermishandeling
- Eventueel benoemen van één of meerdere contactpersonen kindermishandeling en een vervanger (op Kiddo'z niet van belang i.v.m. klein team)
- Steunen van alle beroepskrachten in hun handelen volgens het protocol
- Zorg dragen voor voldoende deskundigheid bij beroepskrachten over signaleren en omgaan met (vermoedens van) kindermishandeling
- Eindverantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van het protocol
- Herkennen van signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling
- Overleg plegen met de beroepskracht die zorg heeft over een kind.
- Indien nodig overleggen met andere beroepskrachten
- Kennis hebben van de handelwijze volgens het protocol
- Vaststellen van taken van een ieder (wie doet wat wanneer)
- Zo nodig contact op (laten) nemen met het AMK (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling) voor advies of melding
- Waken voor de veiligheid van het kind bij het nemen van beslissingen
- Toezien op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin
- Verslaglegging
- Afsluiten van het protocol
- Evalueren van de genomen stappen
- Bijhouden van de sociale kaart
- Periodiek bijstellen van het protocol

Verantwoordelijkheden beroepskracht

- Herkennen van signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling
- Overleg plegen met de contactpersoon kindermishandeling bij zorg over een kind aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling
- Uitvoeren van afspraken die zijn voortgekomen uit het overleg met de directie, zoals observeren, een gesprek met de verzorgers, of het contact opnemen met externe instellingen
- Bespreken van de resultaten van deze ondernomen stappen met de directie.

De directie en de beroepskracht zijn niet verantwoordelijk voor:

- Vaststellen of er al dan niet sprake is van kindermishandeling
- Verlenen van professionele hulp aan verzorgers of kinderen (begeleiding, therapie)

**FASE 1:
VERMOEDEN**

De pedagogisch medewerker heeft een vermoeden

- *Observeer en leg vast*
- *Onderzoek naar onderbouwing*
- *Leg waarnemingen voor aan verzorger(s)*

Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker

**FASE 2:
OVERLEG**

De pedagogisch medewerker bespreekt het onderbouwde vermoeden in een overleggroep

- *Bespreken informatie*
- *(Eventueel) extra gegevens*
- *Plan van aanpak*

Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker en leidinggevende.

**FASE 3:
PLAN VAN AANPAK**

Fase 3: Het uitvoeren van een plan van aanpak

- *Consulteren AMK*
- *Praten met verzorger(s)*
- *(Eventueel) praten met kind*
- *Bespreken van de resultaten*

Verantwoordelijkheid bij de leidinggevende.

**FASE 4:
BESLISSEN**

Beslissing

- *De vermoedens zijn na overleg met de betrokkenen niet bevestigd.*
- *Na gesprek(ken) met verzorger(s) is duidelijk dat verzorger(s) ook bezorgd zijn.*
- *Na overleg met verzorger(s) blijft er ernstige twijfel bestaan.*
- *Het vermoeden van kindermishandeling blijkt na het gesprek met de verzorger(s) gegrond.*
- *Er ontstaat een crisissituatie.*

Verantwoordelijkheid bij de (aangewezen verantwoordelijke in) overleggroep.

**FASE 5:
HANDELEN**

Handelen

- *Wanneer de vermoedens na overleg met de betrokkenen niet zijn bevestigd: vernietig de werkaantekeningen en sluit de zaak af.*
- *Wanneer na gesprek(ken) met verzorger(s) duidelijk is dat verzorger(s) ook bezorgd zijn, verwijst de verzorger(s) door.*
- *Wanneer er na overleg met verzorger(s) ernstige twijfel blijft bestaan, spreek een extra observatieperiode af.*
- *Wanneer het vermoeden van kindermishandeling na het gesprek met de verzorger(s) gegrond blijkt, wordt er een melding bij het AMK gedaan.*
- *Wanneer er een crisissituatie ontstaat, wordt er gemeld bij: politie of crisisdienst bureau Jeugdzorg.*

Verantwoordelijkheid bij de (aangewezen verantwoordelijke in) overleggroep.

FASE 6:
EVALUATIE
Evaluatie

- *Evalueer het proces en de procedure*
- *Stel zo nodig afspraken bij*
- *Registreer*

Verantwoordelijkheid bij de (aangewezen verantwoordelijke in) overleggroep.

Fase 7:
NAZORG
Nazorg

- *Blijf alert op het welzijn van het kind.*
- *Blijf signalen en zorgen melden bij het AMK.*

Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker en (aangewezen verantwoordelijke in) overleggroep.

Toelichting stappenschema

Fase 1: Signaleren, de pedagogisch medewerker heeft een vermoeden

Kinderen die mishandeld worden, kunnen veel verschillende signalen laten zien. Deze signalen kunnen wijzen op kindermishandeling, maar kunnen ook een andere oorzaak hebben zoals een scheiding of een sterfgeval.

Het bewust worden van een vermoeden van kindermishandeling geeft vaak een vervelend gevoel: onzekerheid over de opgemerkte signalen, angst om je er mee te bemoeien. Wat helpt om kindermishandeling te durven signaleren is de overtuiging en de wetenschap dat kindermishandeling een ernstig probleem is en waar je niet omheen kunt als je met jonge kinderen werkt.

Signaleren begint vaak met een niet-pluis gevoel. Bij signaleren gaat het in de eerste plaats om de zorg die de pedagogisch medewerker heeft over een kind, waarvoor zij geen geruststellende verklaring kan vinden.

Kindermishandeling is één van de mogelijke oorzaken. Het is niet aan de pedagogisch medewerker om vast te stellen dat er sprake is van kindermishandeling. Het gaat om de zorgen die zij heeft over een kind.

Meestal zullen mishandelde kinderen of degene die hen mishandelt niet uit zichzelf over de situatie vertellen. Het is nodig dat personen in de omgeving van het kind de verantwoordelijkheid nemen om situaties van kindermishandeling bespreekbaar te maken en te stoppen.

Bepaal voor deze fase een tijdlimiet (maximaal één maand).

Observeer het kind, leg waarnemingen vast en zoek naar onderbouwing

Als er signalen zijn die zouden kunnen wijzen op kindermishandeling probeert de pedagogisch medewerker met gebruik van het observatieformulier (zie bijlage) de zorgen rond een kind duidelijker te krijgen. Hierbij maakt zij gebruik van haar eigen waarnemingen. Zij kan informatie vragen aan haar collega's en collega's die broertjes of zusjes in de groep hebben. Ook kan zij informatie uit de gebruikelijke contacten met ouders halen, bijvoorbeeld bij de breng- en haalcontacten en de tafeltjes gesprekken op het bso.

Het is belangrijk dat bij het verhelderen van de vermoedens een onderscheid wordt gemaakt tussen objectieve gegevens en subjectieve gegevens. Onder objectieve gegevens wordt verstaan datgene wat daadwerkelijk gezien kan worden, zoals een blauwe plek op een arm, een kapot regenjasje of te kleine schoenen. Onder subjectieve gegevens wordt verstaan hoe de gegevens geïnterpreteerd worden. Bijvoorbeeld het kind heeft een blauwe plek: "Het kind is geslagen" of "het kind ziet er verwaarloosd uit".

Op het observatieformulier worden de objectieve gegevens genoteerd. Het observatieformulier gaat het dossier in. Wanneer u behoefte heeft ook de subjectieve gegevens te noteren, doe dat dan in anonieme werkaantekeningen. Werkaantekeningen gaan het dossier niet in en zijn niet ter inzage van de verzorger(s).

Ga zorgvuldig met werkaantekeningen om. Houd er rekening mee dat signalen ook op andere oorzaken kunnen wijzen en dat één signaal op zichzelf niets zegt. Pas wanneer er meerdere signalen worden gezien die door meerdere mensen worden opgemerkt, kan men denken aan een vermoeden van kindermishandeling.

Let op:

Het is niet de taak van de pedagogisch medewerker om speurwerk naar een dader te doen.

Het is niet de taak van de pedagogisch medewerker om tot 100 procent zekerheid te komen over de mishandeling.

Het is wel de taak van de pedagogisch medewerker om het kind te steunen, het beeld over het gedrag duidelijker te krijgen en de zorgen die er zijn te onderbouwen. Leg de waarnemingen voor aan de verzorger(s)

Signalen als hoofdpijn, angst of agressie kunnen bij kinderen verschillende oorzaken hebben. Het is belangrijk deze signalen in de vorm van concrete waarnemingen zo veel mogelijk rechtstreeks met de verzorger(s) te bespreken. In deze eerste fase is het verstandig de vermoedens van kindermishandeling niet uit te spreken in het contact met verzorger(s). Bijvoorbeeld: Karin heeft een wond op haar hoofd, wat is er gebeurd? In plaats van Karin heeft een wond op haar hoofd en ik denk dat vader haar heeft geslagen.

Zorg ervoor dat een gesprek met de verzorger(s) niet op zich zelf staat maar logisch voortvloeit uit de contacten die er al zijn. Door regelmatig met hen informatie uit te wisselen over het functioneren van het kind in de groep en thuis is het gemakkelijker om ook zorgen rond een kind vroegtijdig bespreekbaar te maken.

In veel gevallen zal het bespreken van de signalen ertoe leiden dat er een verklaring volgt die het vermoeden kan wegnemen. In een aantal gevallen zal de informatie van de verzorger(s) de zorgen niet kunnen wegnemen en zijn verdere stappen noodzakelijk. Ook kunt u bij de regionale preventieteam een training aanvragen over hoe je je zorgen kunt delen met ouders.

Fase 2: De pedagogisch medewerker bespreekt de informatie met collega's en leidinggevende.

De pedagogisch medewerker legt de zorgen voor aan de leidinggevende. De leidinggevende kan de pedagogisch medewerker ondersteunen en begeleiden in het proces van het verkrijgen van informatie.

De leidinggevende zorgt voor het samenstellen van de overleggroep. In een overleggroep zit bijvoorbeeld de leidinggevende, de medewerker met de zorg, een collega die het kind ook kent, eventueel een collega van de groep waar broertje of zusje zit. De overleggroep kan ook uit 2 mensen bestaan. Je kunt de werkaantekeningen tevens bespreken in een groepsbespreking. Met wie je ook spreekt, houd de groep zo klein mogelijk en houd rekening met de privacy van verzorger en kind.

In de overleggroep worden de zorgen besproken die er zijn en wordt besproken waarom er wordt gedacht aan kindermishandeling. Dit overleg dient als middel om het vermoeden te toetsen bij anderen, informatie te verzamelen, maar ook om ruimte te geven aan eventuele emoties.

Om tot een goede onderbouwing te komen van de vermoedens wordt er besproken welke gegevens er zijn en welke nog ontbreken.

De leidinggevende is verantwoordelijk voor de coördinatie en voortgang. Zij let op de voortgang en bewaakt de tijdslimiet van de verschillende fases.

Extra gegevens

Wanneer er nog gegevens ontbreken worden er afspraken gemaakt over extra observaties en wordt afgesproken waarop, door wie wordt geobserveerd. Het gebruik van de signalenlijst kan soms duidelijkheid geven.

Verder kan met toestemming van de verzorger(s) ook het consultatiebureau of een medewerker van een opvoedbureau om informatie en/of advies gevraagd worden. Wanneer verzorger(s) hier geen toestemming voor geven kunnen de zorgen betreffende het gezin / het kind besproken worden zonder de naam van het kind te noemen.

Plan van aanpak

De overleggroep bespreekt de informatie en de extra gegevens. Wanneer de vermoedens niet onderbouwd kunnen worden en ook de zorgen bestaan niet meer, sluit de zaak dan af en ga naar fase 6. De persoonlijke werkaantekeningen worden vernietigd. Indien het vermoeden blijft bestaan, besluit dan tot een plan van aanpak. In het plan van aanpak worden de mogelijke stappen beschreven.

Fase 3: het uitvoeren van een plan van aanpak

Neem contact op het AMK

Praten met verzorger(s); Overleg binnen de overleggroep wie het beste met de verzorger(s) kan spreken. Bereidt het gesprek goed voor. Overleg na afloop van het gesprek in de overleggroep over verdere stappen. Het AMK kan adviseren hoe een gesprek gevoerd kan worden met de verzorger(s). Een gesprek met de verzorger(s) hoeft niet bedreigend te zijn voor de ouders als zij de ruimte krijgen om hun ideeën naar voren te brengen.

In het gesprek met de verzorger(s) gaat het om het bespreken van de dingen die opvallen aan hun kind en die aanleiding geven tot zorg over hun kind. Ook moet worden besproken dat de zorg al langere tijd bestaat en dat de zorg om aanleiding is tot zorg over de ontwikkeling van het kind.

(Eventueel) praten met kind; Overleg binnen de overleggroep of een gesprek(je) met het kind meerwaarde heeft.

Een gesprek heeft als doel het kind te ondersteunen. Zorg ervoor dat een gesprek waardevol voor het kind is.

Let op dat u in het gesprek de verzorger(s) niet veroordeeld. Een kind heeft immers maar één (paar) verzorger(s). Houd ook in gedachten dat een gesprek niet als hoofddoel mag hebben om informatie uit het kind te halen. Laat het geen verhoor worden.

Bespreek de resultaten in de overleggroep; Bespreek maximaal na 1 maand alle waarnemingen/ gegevens die tot nu verzameld zijn. Ook de informatie uit de gesprekken wordt besproken. Zorg ervoor dat u een beeld krijgt van de verzorging en opvoedingssituatie van het kind. Schat ook de draaglast/draagkracht in van de verzorger(s).

Fase 4: Beslissing

In de overleggroep wordt de beslissing genomen.

De vermoedens zijn na overleg met de betrokkenen niet bevestigd en ook de zorgen over het kind bestaan niet meer.

Na gesprek(ken) met verzorger(s) is duidelijk dat verzorger(s) ook bezorgd is/zijn.

De oorzaak van de zorgen kan een minder gewenste opvoedingssituatie zijn of een andere oorzaak hebben. In het gesprek wordt duidelijk dat ook de verzorgers vinden dat het belangrijk is dat er hulp op gang komt.

Na overleg met betrokkenen blijft er ernstige twijfel bestaan; het is niet duidelijk of er wel of niet sprake is van een vermoeden.

Het vermoeden van kindermishandeling blijkt na het gesprek met de betrokkenen gegrond en de zorg over het kind blijft bestaan.

Er ontstaat een crisissituatie.

Fase 5: Handelen

De vermoedens zijn na overleg met de verzorger(s) niet bevestigd en ook de zorgen over het kind bestaan

niet meer. Sluit de zaak af en vernietig alle schriftelijke aantekeningen.

Na gesprek(ken) met verzorger(s) is duidelijk dat verzorger(s) ook bezorgd is/zijn.

De oorzaak van de zorgen kan een minder gewenste opvoedingssituatie zijn of een andere oorzaak hebben. Wanneer in het gesprek duidelijk wordt dat de verzorger(s) ook vinden dat het belangrijk is dat er hulp voor hen komt, kan er worden doorverwezen. Bijvoorbeeld naar Bureau Jeugdzorg. Zorg er wel voor dat de verzorger(s) die hulp krijgen die zij nodig hebben om ook daadwerkelijk bij Bureau Jeugdzorg binnen te komen. Bureau Jeugdzorg zal daarna bekijken welke hulp gewenst is.

Na overleg met verzorger(s) blijft er ernstige twijfel bestaan; het is niet duidelijk of er wel of niet sprake is van een vermoeden.

In dit geval is het goed om de situatie rondom het kind nog een tijdje in de gaten te houden en na een vastgestelde periode (niet langer dan een maand) opnieuw in een intern/extern overleg te bespreken.

Maak duidelijke afspraken waarop geobserveerd zal gaan worden en door wie. Ga daarna dan weer naar fase 4 de beslissing.

Het is belangrijk dat op zeker moment besloten wordt tot ofwel actie ofwel afsluiten van de zaak. Vermijd het risico dat een gezin jarenlang achtervolgd wordt door vage vermoedens en onduidelijkheden.

Het vermoeden van kindermishandeling blijkt na het gesprek met de verzorger(s) gegronnd en de zorg over het kind blijft bestaan.

In overleg met de leidinggevende en overleggroep meldt je bij het AMK.

Het vermoeden hoeft niet bewezen te zijn! Als er in de overleggroep besloten is dat de vermoedens van kindermishandeling worden gemeld bij het AMK, is het belangrijk dat dit aan de verzorger(s) in een persoonlijk gesprek verteld wordt. Het AMK kan advies geven over het voeren van dit gesprek. Hoewel dit een moeilijk gesprek is, is het van belang voor de verdere hulpverlening aan het kind.

Verzorger(s) zijn sneller bereid problemen te erkennen en hulpverlening te aanvaarden wanneer er in alle openheid over gesproken wordt. Zodat zij niet het gevoel hebben dat er zaken stiekem achter hun rug om gebeuren. Isolement houdt kindermishandeling in stand. Openheid kan het doorbreken.

Wanneer het in het belang van het kind is om zonder medeweten van verzorger(s) te melden bij het AMK, dan is dit ook mogelijk.

Er ontstaat een crisissituatie

Wanneer een crisissituatie en/of een levensbedreigende situatie voor het kind ontstaat, bellen we de politie of de crisisdienst van het Bureau Jeugdzorg.

Fase 6: Evaluatie

Evalueer het proces en de procedure

De overleggroep evalueert datgene wat er is gebeurd en de procedures die zijn gevolgd. Zo nodig wordt de zaak ook doorgesproken met andere betrokkenen.

Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht.

Zorg ervoor dat geanonimiseerde gegevens met betrekking tot het vermoeden van kindermishandeling worden geregistreerd. Deze gegevens worden door de directie op een centraal punt bewaard. De gegevens worden geregistreerd en bewaard om in kaart te kunnen brengen hoe vaak vermoedens van kindermishandeling binnen de gehele organisatie voorkomen en op welke wijze daarmee wordt omgegaan. Rapportage naar directie.

Fase 7: Nazorg

Blijf alert op het welzijn van het kind

Het op gang brengen van hulp in het gezin is de aanzet tot het verhelpen van de problemen. Het kost enige tijd voordat die hulp vruchten afwerpt.

De verantwoordelijkheid van het bso in het kader van nazorg is:

- *Het bieden van een veilige plek aan het kind.*
- *De begeleiding en het observeren van het kind.*
- *De bereidheid tot het geven van informatie aan het AMK over het functioneren van het kind in de groep en het contact met de verzorger(s).*
- *Het meedenken in overlegsituaties ten behoeve van hulpverlening aan het kind en de verzorger(s).*
- *Zoek zo nodig opnieuw contact met het AMK*

Als het kind is gemeld bij het AMK en er nieuwe signalen zijn, is het van belang deze door te geven aan het AMK. Het AMK kan zo nodig contact opnemen met het gezin of met de betrokken hulpverleningsinstellingen. Wanneer het kind, zonder duidelijke opgaaf van redenen wegblijft van het kindercentrum, is het belangrijk om dit door te geven aan het AMK. Zorgen rondom het kind kunnen bij de medewerker allerlei twijfels en gevoelens losgemaakt hebben. Naast het feit dat het de verantwoordelijkheid van de medewerker zelf is om twijfels en gevoelens kenbaar en bespreekbaar te maken, is het belangrijk dat er in de overleggroep aandacht aan wordt besteed. Het is van belang dat er ook nazorg voor de medewerkers beschikbaar is. Medewerkers hebben recht op een veilige werkplek. De leidinggevende dient hiervoor de voorwaarde te scheppen.

Bijlage 1

Informatie over Bureau Jeugdzorg en het Advies & Meldpunt Kindermishandeling (AMK)

Sinds januari 2003 is het AMK opgenomen als onderdeel van het Bureau Jeugdzorg. Op dit moment kunnen het Bureau Jeugdzorg en het AMK echter afzonderlijk van elkaar benaderd worden. Onder druk van de nieuwe Wet op de jeugdzorg zal de toegang naar het Bureau Jeugdzorg in 2005 enigszins anders geregeld worden. De wijze van aanmelding is nu als volgt.;

Werkwijze Bureau Jeugdzorg

Bureau Jeugdzorg biedt informatie, advies, begeleiding en hulp aan jongeren tot 18 jaar en hun ouders en/of verzorgers, beroepskrachten of andere betrokkenen op psychosociaal of opvoedkundig gebied. Daarnaast is het Bureau Jeugdzorg de toegang tot de geïndiceerde jeugdhulpverlening en zorgt het indien nodig voor een adequate doorverwijzing naar andere vormen van zorg. Wanneer men zich als beroepskracht/overleggroep zorgen maakt over een kind of jongere kan men hem/haar en/of de verzorgers doorverwijzen naar Bureau Jeugdzorg als de verzorgers zelf hulp willen. Indien uit de aanmelding blijkt dat er een hulpvraag is, volgt een screening. In dit gesprek wordt samen met de cliënt bekeken wat de problemen zijn en wat de hulpvraag is. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt. Het screeningsverslag wordt intern besproken in een multidisciplinair team. Hier wordt beoordeeld welke hulp nodig is. Er wordt een advies gegeven over het vervolgtraject. Dit advies wordt met de cliënt besproken.

Wanneer er geen vrijwillige hulpverlening op gang komt, dan wordt besproken met de beroepskracht/overleggroep hoe de jongere het beste geholpen kan worden en of een onderzoek door het AMK of de Raad voor de Kinderbescherming nodig is.

Werkwijze AMK (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling)

Het AMK streeft ernaar zo laagdrempelig mogelijk te werken en kan telefonisch benaderd worden door allerlei mensen die zich zorgen maken over de situatie van bepaalde kinderen. Dit kunnen mensen zijn die beroepshalve met kinderen te maken hebben, maar

ook buren of familieleden. Voor beroepsbeoefenaren, zoals leidsters, leerkrachten, huisartsen en jgz-medewerkers, is het mogelijk om anoniem te melden. Via het AMK wordt de naam van de melder dan niet bekend gemaakt bij het kind, diens gezin of derden.

Na een telefonisch contact zijn er drie mogelijkheden:

1. Advies

Hierbij worden geen gegevens geregistreerd over het betreffende kind of gezin. Het AMK komt niet in actie in de richting van het kind waarover melding is gedaan.

2. Consult

Ook dit richt zich op degene die belt. Het consult richt zich op het uitvoeren van een advies. De consultvrager wordt begeleid in de, op advies van het AMK, te nemen stappen. Er wordt geen actie ondernomen door het AMK richting kind/gezin waarover melding is gedaan en er worden geen gegevens geregistreerd. Er kan wel een dossier op naam van de consultvrager worden aangelegd.

3. Melding

Hierbij neemt het AMK alle gegevens op over het kind of het gezin waar melding over wordt gemaakt.

Hierop volgt intern een intakeoverleg, waarbij een vertrouwensarts aanwezig is. In dit overleg wordt besloten of het AMK verantwoordelijkheid moet nemen voor de gemelde situatie. De melder krijgt bericht of de zaak is aangenomen en het AMK verantwoordelijkheid neemt.

Uitgangspunt bij een melding is om zo min mogelijk buiten de ouders/verzorgers om te opereren en zo snel mogelijk contact te leggen met hen zelf (binnen vier tot zes weken). Alleen indien het belang van het kind zich hiertegen verzet wordt dit contact uitgesteld en in eerste instantie huisarts, school en dergelijke benaderd.

Adviezen en hulp door Bureau Jeugdzorg en AMK zijn gratis.

Bijlage 2

Signalenlijst kindermishandeling 4-12 jaar

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (chtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen!

De signalen die in deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van verzorgers en gezin genoemd.

Psychosociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling

- *schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling*
- *regressief gedrag*
- *niet zindelijk*

Relationele problemen ten opzichte van de verzorgers:

- *totale onderwerping aan de wensen van de verzorgers*
- *sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de verzorgers*
- *onverschilligheid ten opzichte van de verzorgers*
- *kind is bang voor verzorger*
- *kind vertoont heel ander gedrag als verzorgers in de buurt zijn*

Relationele problemen ten opzichte van andere volwassenen:

- *bevriezing bij lichamelijk contact*
- *allemandsvriend*
- *lege blik in de ogen en vermijden van oogcontact*
- *waakzaam, wantrouwend*

Relationele problemen ten opzichte van andere kinderen:

- *speelt niet met andere kinderen*
- *is niet geliefd bij andere kinderen*
- *wantrouwend*
- *terugtrekken in eigen fantasiewereld. Gedragsproblemen*
- *plotselinge gedragsverandering*
- *labiel, nerveus gespannen*
- *depressief*
- *angstig*
- *passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos*
- *agressief*
- *hyperactief*
- *destructief*
- *geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel*
- *vermoeidheid, lusteloosheid*
- *niet huilen, niet lachen*
- *niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn*
- *schuld- en schaamtegevoelens*
- *zelfverwondend gedrag*
- *eetproblemen*
- *anorexia / boulimia*
- *slaapstoornissen*
- *bedplassen / broekpoepen*

2. Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- *blauwe plekken*
- *krab-, bijt- of brandwonden*
- *botbreuken*
- *littekens*

Verzorgingsproblemen (specifiek voor verwaarlozing)

- *slechte hygiëne*
- *onvoldoende kleding*
- *onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg*
- *veel ongevallen door onvoldoende toezicht*
- *herhaalde ziekenhuisopnamen*
- *recidiverende ziekten door onvoldoende zorg*

- *traag herstel door onvoldoende zorg*

Overige medische signalen

- *ondervoeding*
- *achterblijven in lengtegroei*
- *psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn, etc.)*

3. Kenmerken verzorgers / gezin

Verzorger-kind relatiestoornis

- *verzorger troost kind niet bij huilen*
- *verzorger klaagt overmatig over het kind*
- *verzorger heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind*
- *verzorger toont weinig belangstelling voor het kind*
- *geweld in eigen verleden*
- *apathisch en (schijnbaar) onverschillig*
- *onzeker, nerveus en gespannen*
- *onderkoeld brengen van eigen emoties*
- *negatief zelfbeeld*
- *steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan ('shopping')*
- *afspraken niet nakomen*
- *kind opeens van buitenschoolse opvang afhaken*
- *aangeven het bijna niet meer aan te kunnen*
- *verzorger met psychiatrische problemen*
- *verlaafde verzorger*

Gezinskenmerken

- *'multi-problem' gezin*
- *verzorger die er alleen voorstaat*
- *regelmatig wisselende samenstelling van gezin*
- *isolement*
- *vaak verhuizen*
- *sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera*
- *veel ziekte in het gezin*
- *draaglast gezin gaat draagkracht te boven*
- *geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen*
-

4. Specifieke signalen bij seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

- *verwondingen aan genitaliën*
- *vaginale infecties en afscheiding*
- *jeuk bij vagina en/of anus*
- *problemen bij het plassen*
- *recidiverende urineweginfecties*
- *pijn in de bovenbenen*
- *pijn bij lopen en/of zitten*
- *seksueel overdraagbare ziekten*

Relationele problemen

- *angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder*
- *sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van het kind (parentificatie)*

Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag

- *excessief en/of dwangmatig masturberen*
- *angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact*
- *seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen*
- *niet leeftijdsadequaate seksueel spel*
- *niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit*
- *angst voor zwangerschap*
- *angst om zich uit te kleden*
- *angst om op de rug te liggen*
- *negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam*
- *schrikken bij aangeraakt worden*
- *houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')*
- *geen plezier in bewegingsspel*

5. Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragsproblemen

- *agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader (sommige kinderen, met name jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan)*
- *alcohol- of drugsgebruik*
- *opstandigheid*
- *angst*
- *depressie*
- *negatief zelfbeeld*
- *passiviteit en teruggetrokkenheid*
- *zichzelf beschuldigen*
- *verlegenheid*
- *suïcidaliteit*
- *Problemen in sociaal gedrag en competentie*
- *sociaal isolement: proberen thuissituatie geheim te houden en ondertussen aansluiting te vinden met leeftijdsgenoten (zonder ze mee naar huis te nemen)*
- *wantrouwen ten aanzien van de omgeving*
- *gebrek aan sociale vaardigheden*
- *schoolproblemen*
- *schooluitval*
- *moeite met concentreren*
- *overcompenseren (opvallend extra inzet op school)*

Bijlage 4

Observatieformulier

Bij een vermoeden van kindermishandeling ga je eerst deze vragenlijst na om er achter te komen of je ongerustheid gegrond is.

Jongen/meisje:

Geboortedatum:

Kindercentrum:

Groep:

Naam leidsters:

Sinds wanneer is het kind op het kindercentrum?

Sinds wanneer vertoont het kind opvallend gedrag?

Beschrijf het opvallende gedrag:

Hoe is het contact met andere kinderen in de groep?

Hoe is het contact met volwassenen?

Hoe is de uiterlijke verzorging van het kind?

Hoe is de algehele ontwikkeling van het kind (verstandelijk, sociaal, emotioneel, motorisch)?

Hoe is het contact tussen kind en verzorgers?

Hoe is het contact tussen verzorgers en leidsters?

Zijn er bijzonderheden over het gezin te melden?

Vermeld indien mogelijk ook de bron.

Is er de laatste tijd iets in het gedrag of in de situatie van het kind veranderd?

Wat is bekend over eventuele broertjes of zusjes?

Bijlage 5

Gesprekspunten overleggroep

Wanneer de vragenlijst reden geeft tot ongerustheid, kunnen de onderstaande punten in de gespreksgroep besproken worden.

Algemene gegevens:

Jongen/meisje:

Leeftijd in jaar en maanden:

Aantal dagen/dagdelen op het kindercentrum:

Op het kindercentrum sinds:

Aantal en leeftijd broertjes en zusjes:

Informatie bij aanmelding:

Gegevens over de ontwikkeling

Hoe is de motorische ontwikkeling?

Hoe is de verstandelijke ontwikkeling?

Hoe is de sociaal-emotionele ontwikkeling?

Algemene gegevens over het kindercentrum:

Grootte van de groep:

Verdeling naar leeftijd:

Aantal leidsters:

Algemene informatie over het gedrag van het kind

Hoe verloopt het contact met de leiding?

Hoe verloopt het contact met andere kinderen?

Welke positie neemt het kind in de groep in?

Hoe verloopt het halen/brengen?

Denkt u/ weet u of het kind het naar zijn zin heeft?

Wat doet het kind graag, waar speelt het kind mee?

Zijn er observatieverslagen uit het verleden?

Specifieke informatie over het opvallende gedrag van het kind op het kindercentrum

Welk gedrag neemt u waar? Beschrijf dit gedrag.

Hoe lang doet dit gedrag zich al voor?

Weet u een concrete aanleiding die eraan vooraf ging? Waar gebeurde dit?

Hoe vaak komt dit gedrag voor? Elke keer wanneer het kind aanwezig is?

Meerdere keren op een dagdeel?

Af en toe? Hoe vaak precies?

Op welke momenten en/of in welke situaties komt het gedrag voor?

Hoe heeft u tot nu toe gereageerd op het opvallende gedrag? Wat was het effect?

Gegevens over de woon/thuissituatie

Herkennen de ouders het hierboven beschreven gedrag?

Vertoont het kind dit gedrag ook thuis? Zo ja, hoe vaak?

Vertoont het kind het gedrag ook in andere situaties? Zo ja, welke?

Hoe gaan de verzorgers om met dit gedrag?

Wat is het effect van de manier waarop verzorgers met het gedrag omgaan?

Hoe is de relatie van het kind met de andere gezinsleden?

Factoren kind, verzorgers, bso

Zet de factoren op een rijtje die van invloed kunnen zijn op het gedrag vanuit het kind, het gezin en het kindercentrum.

Bijlage 6

Aandachtspunten voor een gesprek met verzorger(s)

Het doel van een gesprek is om de zorgen over datgene is waargenomen bij het kind, aan gedrag of concrete lichamelijke verschijnselen, met de verzorger(s) te delen.

Houd de volgende uitgangspunten in de gaten:

- Bespreek wat je waarneemt bij het kind, bespreek niet je vermoedens.
- Ga er van uit dat verzorger(s) het beste voor hun kinderen willen en dat is ook wat jij wilt: daar zit jullie gemeenschappelijke noemer.

Je hoeft geen schuldvraag aan de orde te stellen; je doet een beroep op de zorg van verzorger(s) voor hun kind. Omdat de verzorger(s) hun kind een aantal dagen per week aan jou toevertrouwen, ben jij een belangrijk persoon voor het kind en de verzorger(s). Het is dus logisch om de zorgen over het kind te delen.

Dit delen van zorgen is een proces en vraagt om een procesmatige aanpak.

Fases in een procesmatige aanpak

1. Afwegingen vóór het gesprek:

Voer je het gesprek met de verzorger(s) alleen of samen (dit laatste heeft de voorkeur) met een vertrouwenspersoon/leidinggevende /directielid?

Nodig je beide verzorgers expliciet samen uit, leg je deze keuze voor aan één verzorger, of laat je dit aan de verzorgers over?

2. Spreek de zorg om het kind uit:

Ik heb je kind nu (aantal) keer/maanden gezien/in de groep. Ik maak me zorgen over een aantal dingen die ik graag met jou/jullie zou willen bespreken. Is dit goed?

3. Bespreek een voor een de signalen aan de hand van onderstaande punten:

Beschrijf het signaal in concrete lichamelijke verschijnselen of waarneembaar gedrag: 'Het is mij opgevallen dat jullie kind 's morgens vaak komt met hele volle vieze luiers en ook luierslag heeft die maar niet over lijkt te gaan; Jullie kind speelt in de poppenhoek vaak seksuele handelingen na met de poppen en hij/zij doet dit als volgt...'En dan vul je concrete waarnemingen in.

Vraag of dit signaal herkend wordt: Is jullie dit wel eens opgevallen? Gebeurt dit thuis ook wel eens? Hoe lang is dit al zo? In welke situaties gebeurt dit?'

Vraag of ouders een idee hebben waar dit vandaan komt: Hebben jullie enig idee waar dit vandaan komt? Wat vinden jullie ervan?

Spreek (indien nodig) je zorg uit over dit signaal: 'Ik maak me er toch zorgen over dat jullie kind dit doet/heeft.'

4. De verzorger(s) delen de zorg

5. De verzorger(s) nemen de zorg over

Aandachtspunten:

Gebruik niet het woord signaal, maar beschrijf concrete lichamelijke verschijnselen of waarneembaar gedrag.

Leg de nadruk op het delen van zorg, niet op het beschuldigen/verdenken van de verzorger(s).

Zorgen delen

Je kunt zorgen niet delen met de verzorger(s), wanneer het niet de zorgen van beide partijen zijn. Het kan geruime tijd in beslag nemen om zover te komen. Wanneer de verzorger(s) datgene wat je hebt waargenomen absoluut (nog) niet kunnen waarnemen, is het van het grootste belang om bij dit onderdeel stil te blijven staan en niet de volgende fase van het gesprek in te gaan.

Je kunt verzorger(s) in zo'n geval bijvoorbeeld vragen om het kind eens een tijdje te observeren en op te letten of ze dan toch het gedrag waarnemen dat jij als leidster genoemd hebt. In een volgende afspraak kunnen jullie het er dan weer over hebben. Een

andere mogelijkheid is te vragen of de verzorger(s) een dagdeel in de groep wil(len) komen kijken. Je kunt dan meteen aanwijzen welk gedrag je bedoelt. Neem hier de tijd voor. Want zolang verzorger(s) de signalen die jij met ze besproken hebt niet waarnemen, is delen van de zorg niet aan de orde.

Emoties

In deze fase kunnen emoties een grote rol spelen. De verzorger(s) kunnen bijvoorbeeld boos worden, zich tekort voelen schieten en zich hier schuldig over voelen of zich schamen over het door jou beschreven gedrag van hun kind. Bijvoorbeeld wanneer je masturbatiegedrag in de groep of seksueel gedrag in de poppenhoek hebt beschreven.

Verzorger(s) kunnen door hun emoties op heel verschillende manieren reageren. Daarom is het altijd verstandig om expliciet naar de reactie van de verzorger(s) te vragen. Bijvoorbeeld: 'Ik zie dat ik jullie ermee overrompel. Ik kan me voorstellen dat het moeilijk voor jullie is dat ik hier nu mee gekomen ben. Hoe ligt dit voor jullie?'

De verzorger(s) kunnen ook boos worden. Een manier om met boosheid of agressie om te gaan, is onder woorden te brengen wat je waarneemt en je eigen angst hiervoor (jezelf klein maken). 'Ik zie dat jullie boos zijn en ik vind dat moeilijk, het maakt mij onzeker.'

Wanneer je als leidster persoonlijk geraakt bent door wat je gezien of gehoord hebt van het kind is het goed dit onder woorden te brengen. Zolang de emoties de overhand hebben, is er geen gelegenheid om de verzorger(s) concrete, zakelijke informatie te geven. Laat staan naar een volgende stap te gaan. Pas wanneer de emoties een plaats hebben gekregen, is er gelegenheid om de verzorger(s) concrete, zakelijke informatie te geven.

Verduidelijking vragen

Bij iedere fase is het van belang te vragen wat de verzorger(s) ervan vinden en of zij het genoemde herkennen.

Vraag ook door als iets niet helemaal duidelijk is. 'Wat bedoel je daar precies mee? Begrijp ik goed dat je zegt dat...'

Er kunnen dus meerdere gesprekken nodig zijn voordat je als leidster op één lijn zit met de verzorger(s) wat betreft het waarnemen van de door jouw gesignaleerde verschijnselen en gedragingen van hun kind.

Het delen van de zorg en het overnemen van de zorg zijn dan de volgende stappen die de verzorger(s) moeten maken. Het is van groot belang om het waargenomen ook dan nog over langere tijd te volgen en bij te houden in een logboek. Hierin kun je ook de afspraken met de verzorger(s) bijhouden. De praktijk leert dat wanneer je deze fase eenmaal bereikt hebt, de verzorger(s) een belangrijke steun zijn in het verder zoeken naar een mogelijke oorzaak van het zorgwekkende gedrag van hun kind. Verzorger(s) kunnen dan meestal heel goed meedenken over de verdere hulp die zij denken nodig te hebben.

Bron: Mw. J. vd. Berg, jeugdarts bij de afdeling jeugdgezondheidszorg, dienst OCW, gemeente Den Haag

Verder lezen:

- Seksualiteit en (vermoedens van) seksueel misbruik in gesprekken met ouders; Han Spanjaard en Heleen Woelinga, 1993

Bijlage 7

Enkele aandachtspunten in het contact met allochtone gezinnen

Vraag aan mensen wat hun gewoonten zijn. Niet alle allochtone gezinnen zijn hetzelfde.

Let er bij een eventueel huisbezoek op of bewoners hun schoenen aan hebben of dat de schoenen bij de voordeur staan. In Islamitische gezinnen kan het de gewoonte zijn om of op blote voeten of op sloffen in huis te lopen. Dit geldt dan ook voor gasten.

De echtgenoot en bij zijn afwezigheid de oudste zoon, is degene die de contacten naar de buitenwereld onderhoudt. Het is belangrijk om hem bij alles te betrekken.

Gastvrijheid is een groot goed. Er moet eerst iets gegeten of gedronken worden en een inleidend gesprek gevoerd worden voordat de reden van het huisbezoek ter sprake wordt gebracht. Probeer niet direct ter zake te komen. Dit wordt als onbeleefd onervaren.

Het verwoorden van de feiten in beelden en voorbeelden werkt vaak beter dan concreet zeggen waar het op staat.

Houd rekening met de familie-eer.

Er wordt veel waarde gehecht aan hiërarchische structuren binnen het gezin, de verdere familie en de samenleving. Probeer afspraken met iemand te maken die hoog op de ladder staat.

Het is eervoller een probleem met behulp van de familie op te lossen dan met die van buitenstaanders. Het betrekken van bijvoorbeeld een oom bij een probleem is in veel gevallen acceptabeler dan het inschakelen

van een Nederlandse instantie. Als je dreigt vast te lopen vraag naar dergelijke familiecontacten. In veel allochtone gezinnen is het onbeleefd om tegen een autoriteit (leerkracht, arts, et cetera) nee te zeggen.

Dat wil zeggen, dat niet altijd uitgevoerd wordt wat afgesproken is.

Kijk niet vreemd op als bij een huisbezoek een hele familie aanwezig is. Wil je bijvoorbeeld met een ouder apart praten, zonder kinderen of familie, nodig hem/haar dan uit op een neutrale plek. Veel vrouwen mogen niet alleen met een vreemde man zijn. Zorg in dat geval voor de aanwezigheid van een vrouwelijke collega.

Emotionele problemen worden vaak benoemd in termen van lichamelijke klachten, angst kan bijvoorbeeld hoofdpijn genoemd worden. Het consult bij de huisarts lost het probleem niet op. Mensen zijn letterlijk ziek van angst.

Naast de reguliere gezondheidszorg worden vaak genezers uit het land van herkomst geconsulteerd, omdat men bijvoorbeeld denkt dat de betreffende persoon bezeten is.

Dergelijke rituelen zijn voor betrokkenen vaak van grote emotionele betekenis.

Als vrouw is het best mogelijk om met een Turkse of Marokkaanse vrouw alleen te praten, zeker wanneer je aangeeft dat het gaat om 'vrouwenzaken'. 'Vrouwenzaken' kunnen gaan over onderwerpen als menstruatie, kinderen krijgen en dergelijke. Het is dan vrij legitiem de man te vragen niet bij het gesprek aanwezig te zijn.

Dit biedt gelegenheid om vertrouwelijk met een moeder te praten.

(Bron (bewerkt): Mevrouw A. Koning, maatschappelijk werker AMK Utrecht) Bijlage 8

Aandachtspunten tijdens een gesprek met een jong kind Een gesprek met het kind kan mogelijk extra informatie bieden over de situatie waarin het kind zich bevindt.

Vanaf ongeveer 2 jaar is het mogelijk een gesprek(je) te voeren met het kind. Houd tijdens dit gesprek rekening met de leeftijd en ontwikkelingsfase van het kind.

Het is niet de bedoeling dat het kind ondervraagd wordt. Een gesprek met het kind heeft aanvullende informatie dan wel steunend contact tot doel, en mag niet in de plaats van het contact met de ouders komen.

Ter voorbereiding van zo'n gesprek kun je overleggen met de leidinggevende en eventueel de pedagoog. Naast het contact met het kind is het zeer belangrijk om met een open houding het contact met ouders aan te gaan.

Tips voor het gesprek:

Voer het gesprek met een open houding.

Sluit aan bij waar het kind op dat moment mee bezig is, bijvoorbeeld spel, een tekening of knutselen.

Ga op dezelfde ooghoogte zitten als het kind en kies een rustig moment uit.

Steun het kind en stel het op zijn gemak.

Gebruik korte zinnen.

Vraag belangstellend en betrokken, maar vul het verhaal niet in voor het kind.

Begin met open vragen (Wat is er gebeurd? Wanneer is het gebeurd? Waar heb je pijn? Wie heeft dat gedaan?) en wissel deze af met gesloten vragen (Ben je gevallen? Heb je pijn? Ging je huilen? Vond je dat leuk of niet leuk?).

Vraag niet verder, wanneer het kind niets wil of kan vertellen.

Houd het tempo van het kind aan, niet alles hoeft in één gesprek.

Laat het kind niet merken dat je van het verhaal schrikt.

Val de ouders (of andere belangrijke personen voor het kind) niet af, in verband met loyaliteitsgevoelens.

Geef aan dat je niet geheim kan houden wat het kind vertelt. Leg uit dat u met anderen gaat kijken hoe u het kind het beste kan helpen. Leg het kind uit dat u het op de hoogte houdt van elke stap die u neemt.

Het kind moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen.

Vertel het kind dat het heel knap is dat hij/zij het allemaal zo goed kan vertellen.

Let tijdens het gesprek goed op de non-verbale signalen van het kind.

Stop het gesprek wanneer de aandacht bij het kind weg is.

Bijlage 8

Aandachtspunten voor een gesprek met een kind

Bij een vermoeden van kindermishandeling kan de leidster met het kind praten om na te gaan of haar zorgen terecht zijn. Het kan ook voorkomen dat een kind zelf de leidster in vertrouwen neemt. Leidsters zien vaak erg op tegen dergelijke gesprekken omdat ze het moeilijk vinden hun houding te bepalen tegenover het kind.

Het oefenen van gespreksvaardigheden kan meer zelfvertrouwen geven bij het voeren van dit soort gesprekken. Daarom is het belangrijk dat leidsters zich bewust zijn van een aantal voorwaarden die bij het voeren van een gesprek met een mishandeld kind van belang zijn. Ook hier kan ter voorbereiding overleg

gevoerd worden met de leidinggevende of pedagoog van de instelling.

In de eerste plaats kan een leidster beter niet op voorhand geheimhouding toezeggen aan een kind. Veel kinderen willen in eerste instantie alleen iets vertellen als er beloofd wordt om het tegen niemand anders te

zeggen. Als deze belofte gegeven wordt, komt de leidster voor een groot dilemma te staan als het kind zou vertellen dat het mishandeld wordt: zij moet dan of het vertrouwen van het kind schenden of medeplichtig worden aan het in stand houden van een schadelijke situatie. De Leidster die een kind geheimhouding belooft

uit angst dat het kind anders blijft zwijgen, moet zich wel bewust zijn van de consequenties van deze belofte.

Als een leidster geen geheimhouding wil toezeggen kan zij het kind wel beloven dat zij geen stappen zal ondernemen zonder dit van tevoren aan het kind te vertellen.

Een tweede belangrijk punt is dat de leidster zich bewust moet zijn van de sterke loyaliteitsgevoelens van een kind ten opzichte van zijn ouders. Val nooit de ouders af tegenover het kind, al hebben ze nog zulke afschuwelijke dingen gedaan. Het kind zal geen vertrouwen meer hebben in iemand die zijn ouders veroordeelt.

Voorwaarden voor een goed contact tijdens een gesprek met een kind.

1. Echtheid

Dit betekent dat de leidster zichzelf is in de relatie met het kind. Zij doet zich niet anders voor dan hij is. Dit betekent niet dat de leidster elke emotie die zij ervaart eruit gooit. Het betekent wel dat zij zich bewust is van haar eigen gevoelens en die niet ontkent of tracht te verdringen. Er moet overeenstemming zijn tussen dat wat zij ervaart en voelt en dat wat zij zegt en doet.

Een professionele houding vereist oprechte belangstelling, een sfeer van veiligheid en het vermogen een goede ontvanger te zijn, dat wil zeggen op kunnen merken wat de gevoelens van het kind zijn en daarbij aan kunnen sluiten.

Een dergelijke houding vormt een basis voor vertrouwen. Kinderen voelen heel goed aan wanneer iemand echt is of een façade ophoudt of doet alsof.

2. Empathie

Empathie is het vermogen van de leidster zich in te leven in de gevoelens van het kind. Empathie is het begrijpen van de ervaringen en gevoelens van het kind in hun betekenis voor dat kind.

Het is belangrijk dat de leidster de gevoelens van het kind niet slechts aanhoort maar door woorden of op een niet verbale wijze aangeeft de beleving van het kind van binnen uit te verstaan.

3. Acceptatie

Acceptatie houdt in dat de leidster het kind accepteert zoals hij is. Het wil niet zeggen dat de leidster het eens moet zijn met de gedachten of gevoelens van het kind maar wel dat zij deze accepteert zonder verder te veroordelen.

Tijdens het gesprek met een kind is het ook van belang dat een leidster in staat is om actief te luisteren.

Actief luisteren betekent luisteren naar zowel de verbale als de non-verbale boodschappen van het kind. Het betekent ook 'tussen de regels door' luisteren naar de boodschappen die doorklinken in de stembuiging van het kind, aarzeling, stiltes etc.

Actief luisteren houdt in dat de leidster zich voortdurend afvraagt 'Welke boodschap wil dit kind overbrengen? Wat zegt hij over zijn ervaringen, gedragingen, gevoelens?' Door actief te luisteren kan het de leidster duidelijk worden wat er aan de hand is met het kind en kan zij zicht krijgen op de emoties die het kind daarbij ervaart. De leidster moet hierbij proberen om de gevoelens van het kind met eigen woorden samen te vatten.

Bij deze manier van luisteren krijgt de leidster niet alleen de meeste informatie maar geeft zij het kind ook het gevoel serieus genomen en geaccepteerd te worden. Bovendien kan de leidster bij actief luisteren controleren of zij het kind goed heeft begrepen en zijn emoties goed heeft aanvoeld.

Enkele ezelsbruggetjes bij het actief luisteren:

- 'Je bedoelt...?'
- 'Je probeert me duidelijk te maken dat....?'
- 'Je voelt je...?'
- 'Je hebt het gevoel dat...?'
- 'Je zou het liefst willen dat...?'
- 'Je hebt de indruk dat...?'

Algemene regels bij actief luisteren:

- Begin met 'Je...'
- Gebruik een vragende toon.

Kijk uit voor communicatiestops. Dit zijn opmerkingen, reacties etc. die werkelijke communicatie in de weg staan. Vaak worden ze onbewust gebruikt, bijvoorbeeld als iemand bang is om iets onaangenaams te horen of als het gesprek een wending dreigt te nemen die als emotioneel bedreigend wordt ervaren.

Communicatiestops zijn:

- veroordelen
- ridiculiseren
- preken
- afleiden
- met het verhaal op de loop gaan
- waarschuwen
- sussen/geruststellen

- *niet serieus nemen*
- *vragen stellen (die niet van belang zijn)*
- *bevelen*
- *beredeneren*
- *oplossingen aandragen.*

De meeste mensen hebben één of meer favoriete 'stops'. Het is van belang om je bewust te worden welke van deze stops je geneigd bent om te gebruiken omdat het een werkelijk gesprek in de weg kan staan.

De volgende punten zijn van belang om tijdens het gesprek met het kind, dat vertelt over een mishandelingssituatie, voor ogen te houden:

- *Geloof het kind en trek diens verhaal niet in twijfel. Onderschat of bagatelliseer de ernst van de situatie niet.*
- *Spreek waardering uit voor het feit dat het kind de moed heeft om z'n verhaal te vertellen.*
- *Haast het gesprek niet, laat het kind in eigen tempo vertellen.*
- *Stel geen waarom-vragen (het kind snapt immers zelf ook niet waarom hem dit overkomt)*
- *Stel geen suggestieve vragen. Laat het kind zoveel mogelijk zelf benoemen wat er gebeurd is.*
- *Pas je aan bij het woordgebruik van het kind. Vraag om verduidelijking als je het niet goed begrijpt.*
- *Vertel het kind dat het niet zijn schuld is dat dit is gebeurd en evenmin zijn verantwoordelijkheid.*
- *Vertel het kind dat het niet de enige is die zoiets overkomt en dat hulp mogelijk is.*
- *Dring niet aan als het kind je vragen ontwijkt maar hou de deur voor het contact wel open.*

(Bron: Cursus voor leerkrachten in het basisonderwijs. Interne uitgave VKM, augustus 1994.)

Bijlage 9

Omgaan met privacy

Tijdens het uitvoeren van de stappen in het protocol, is het belangrijk dat er zorgvuldig gehandeld wordt. Er is immers sprake van persoonlijk informatie over kinderen en gezinnen (zie ook de privacyrichtlijnen van de eigen instelling).

De wet op de Jeugdzorg (2005) geeft de gedragslijnen aan over het inzagerecht.

Een ouder en/of wettelijk vertegenwoordiger (bijvoorbeeld een voogd) heeft het recht om het dossier van zijn/haar kind in te zien. Kinderen tussen de 12 en 16 jaar hebben gedeeltelijk recht op inzage en vanaf 16 jaar heeft een jongere recht op inzage. Inzage kan worden geweigerd wanneer het belang van het kind, de melder en/of informant wordt geschaad.

Belangrijke tips bij het omgaan met privacy

Betrek bij een overleg niet teveel mensen.

Zorg dat informatie over kinderen en gezinnen altijd binnenshuis blijft. Emoties kunnen de privacy in gevaar brengen. Soms willen leidsters hun collega-leidsters als uitlaadklep gebruiken. Dit is begrijpelijk, maar qua privacy niet de juiste manier om met de situatie om te gaan. Betrek daarom alleen personen die in het stappenplan genoemd worden.

Contact met andere instellingen kan alleen na toestemming van de ouder of wettelijk vertegenwoordiger.

Contact met andere instellingen zonder toestemming kan alleen anoniem. Het gezin of kind mag dan niet bekend worden gemaakt.

Een uitzondering hierop is het contact met het AMK. Dit kan zonder toestemming van ouders of wettelijke vertegenwoordiger.

Wees zorgvuldig met schriftelijke informatie. Verzorger(s) hebben recht op inzage in verslagen, formulieren en observatieverslagen. Alleen als het anonieme werkaantekeningen zijn, hebben ouders geen inzagerecht.

Schrijf daarom alsof de verzorger(s) over je schouder meekijken. Beschrijf waarneembaar gedrag en wees voorzichtig met interpretaties.

Als de verzorger(s) een verslag willen inzien, kun je voorstellen om het samen met hen te lezen. Erover te praten en waar nodig toe te lichten. Daarna kan een kopie worden meegegeven. Een andere mogelijkheid is om de belangrijkste punten uit het verslag en afspraken tijdens het gesprek op papier te zetten en aan de verzorger(s) te geven. Dit vormt tegelijk een leidraad voor eventuele volgende gesprekken met de verzorger(s).

Schriftelijke informatie moet goed worden opgeborgen in een afsluitbare kast.

Informatie die niet (meer) relevant is moet worden vernietigd of aan ouders worden meegegeven.

Schriftelijke informatie mag niet zonder toestemming van ouders of wettelijke vertegenwoordiger aan derden worden verstuurd. Eén uitzondering hierop vormt het AMK.

Schriftelijke informatie die de instelling van derden ontvangt, moet ook met toestemming van de ouders of wettelijke vertegenwoordiger zijn verstuurd. Als dit niet zo is, is het verstandig de informatie terug te sturen.

Bijlage 10

Meldrecht, meldplicht en zorgplicht

In de Wet op de jeugdzorg (2005) is het meldrecht vastgesteld. Dit betekent dat je wettelijk het recht hebt een melding te doen en daarbij ook alle relevante gegevens over te dragen aan het AMK. Het belang van het kind gaat hierbij vóór het belang van de privacy van het gezin.

In de wet op de Jeugdzorg is ook de meldplicht opgenomen:

Wanneer een medewerker van een instelling het vermoeden heeft dat een medewerker van dezelfde instelling zich schuldig maakt aan kindermishandeling moet hij dit direct melden bij zijn leidinggevende en het bestuur. Deze hebben de plicht direct het AMK hiervan in kennis te stellen.

Naast het meldrecht heeft ieder burger in Nederland een zorgplicht. Dit houdt in dat je de plicht tot zorgen voor het kind hebt. Aan de ene kant de plicht tot zorgen voor het kind en aan de andere kant de privacywetgeving in de vorm van de Wet bescherming Persoonsgegevens. Dat betekent dat je niet zomaar gegevens zonder toestemming mag geven aan derden.

Dit heet een conflict van belangen. Bij een conflict van belangen weeg je zorgvuldig de belangen die in het geding zijn af.

Dat doe je door het protocol te volgen en door alle stappen die je zet, schriftelijk te vermelden in het dossier.

Wanneer je dit doet, kun je voldoen aan de zorgplicht en het meldrecht zonder bijvoorbeeld juridisch te worden vervolgd.

Bijlage 11

Sociale kaart

Landelijke telefoonnummers:

Advies en Meldpunt Kindermishandeling (tel. 0900-123 123 0)

Kindertelefoon (0800-0432)

Landelijk Bureau Slachtofferhulp (030-2340116)

Transact (030-2300666)

NIZW Jeugd / Expertisecentrum Kindermishandeling (030-2306564)

Opvoedtelefoon (0900-8212205)

Regio:

Veilig *Thuis* *Zeeland*

Stadhuisplein *LG* *8a*

4382 *–* *17.00* *Vlissingen*

Inlooptijden: 08.30 *–* *17.00* *uur*

voor professionals: 0118-677688

Stichting Intervence *(voorheen* *Bureau* *Jeugdzorg)*

Roozenburglaan 89, *4337* *JB* *Middelburg*

Postbus 62, *4330* *AB* *Middelburg*

Telefoon: 0118 – 677 600

Bureau Slachtofferhulp Nederland

Locatie Middelburg

Park Veldzicht 75

4336 DX Middelburg

0900-0101

GGD Zeeland, afd. Jeugdgezondheidszorg

0113 – 249315

Politie Zeeland

Telefoon:0900-8844

Raad voor de Kinderbescherming

Bezoekadressen

Kousteensedijk

4331 JE Middelburg

Telefoon *0118 - 673 333*

Blijf van m'n lijf Zeeland

Algemeen telefoonnummer Emergis

0113 26 70 00

Bijlage 12

Invulblad sociale kaart

Controleer regelmatig of de gegevens van de sociale kaart kloppen. Vul veranderde gegevens in op deze extra invulbladen. Hierop is ook ruimte voor het invullen van gegevens van relevante instellingen die nog niet zijn genoemd. Het is handig om een leeg invulblad achter de hand te houden voor extra kopieën.

Instelling:

Adres:

Telefoonnummer/fax:

E-mail:

Contactpersoon:

De instelling biedt: advies / consult / melding / hulpverlening/ ondersteuning / voorlichting

Tel.:

Beschrijving werkwijze instelling:

*.....
.....
.....*

Instelling:

Adres:

Telefoonnummer/fax:

E-mail:

Contactpersoon:

De instelling biedt: advies / consult / melding / hulpverlening/ ondersteuning / voorlichting

Tel.:

Beschrijving werkwijze instelling:

*.....
.....
.....*

Instelling:

Adres:

Telefoonnummer/fax:

E-mail:

Contactpersoon:

De instelling biedt: advies / consult / melding / hulpverlening/ ondersteuning / voorlichting

Tel.:

Beschrijving werkwijze instelling:

.....

Bijlage 13

Verdere informatie

Voor informatie over kindermishandeling kan je terecht bij:

NIZW Jeugd / Expertisecentrum Kindermishandeling

Informatie en beleidsadvisering

Postbus 19152

3501 DD Utrecht

Infolijn: 030-2306564

Fax: 030-2319641

E-mail: kindermishandeling@nizw.nl

Internet: www.kindermishandeling.nl (voor kinderen en jongeren)

www.kindermishandeling.info (voor volwassenen)

Preventieteam kindermishandeling

0800-2000

Kijk voor informatie over het internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind:

www.kinderrechten.nl

Relevante websites

www.nizwjeugd.nl

www.kindertelefoon.nl

www.seksueelkindermisbruik.nl

www.seksueelgeweld.nl

www.huiselijkgeweld.nl

Bijlage 14

Boeken over kindermishandeling

Achtergrondinformatie

Adriaenssens, P.

Mijn kind is bang (en ik ook). Opvoeden tot weerbaarheid - Tielt, Lannoo nv, , 1998, ISBN 90-209-3120-2

Baartman, H.

Opvoeden kan zeer doen. Over oorzaken van kindermishandeling, hulpverlening en preventie - Utrecht,

SWP, 1996, 256 blz., ISBN 90-6665-218-7

Boek over de oorzaken van lichamelijke mishandeling en verwaarlozing. Met aandacht voor de hulpverleningspraktijk en primaire preventie. In dit verband worden de risicofactoren besproken.

Baeten, P., Geurts, E.

In de schaduw van het geweld. Kinderen die getuige zijn van geweld tussen hun ouders. NIZW 2002,

Utrecht. ISBN 90-5050-936-3

Dit boek brengt de kinderen in beeld die getuige zijn van geweld tussen hun ouders. Het belicht de achtergrond en de aard van de problematiek en beschrijft, wat het voor kinderen betekent getuige te zijn van geweld. Er worden handreikingen gedaan voor het signaleren van deze kinderen en adviezen gegeven voor de hulpverlening.

Doef, S. van der

Kleine mensen grote gevoelens. Kinderen en hun seksualiteit - Amsterdam, De Brink, Ploegsma bv, 1994,

ISBN 90-216-7161-1

Hondsmerk, R., E. Kok

Een geheim teveel..... - ISBN 90-6067-636-X

Imbens, Al., I. Jonker

Godsdienst en incest - Amersfoort, An Dekker, 1991, 269 blz., ISBN 90-5017-094-8

Aan de hand van interviews wordt ingegaan op incest binnen godsdienstige milieus en de samenhang met de geloofsbeleving. Tevens aandacht voor de begeleiding van vrouwen en kinderen als slachtoffer.

Killen, K.

Het mishandelde kind. Kindermishandeling en een tekort aan zorg - Rotterdam, Ad Donker, 1999, 403 blz.,

ISBN 90-6100-461-6

Rensen, B.

Kindermishandeling: voor het leven beschadigd - Utrecht, Bruna, 1990, 192 blz., ISBN 90-229-7928-8

Aandacht voor de vormen, achtergronden, gevolgen, signalering, diagnostiek, behandeling en preventie van kindermishandeling. Voorbeelden uit de praktijk van de auteur (jeugdarts) verduidelijken het geheel.

Strik, W., M. Borghorst

Boos, bang, blij - ISBN 90-609-2902-0

Wolzak, A.

Kindermishandeling - signaleren en handelen - Utrecht, NIZW Uitgeverij,

ISBN 90-5050-797-2

Ervaringsverhalen en romans Lichtenburcht, C. van, K. de Klein

Sporen op de ziel. Mannen en vrouwen over de verwerking van hun incestverleden - Amsterdam, Anthos,

1997, 279 blz., ISBN 90-414-0219-5

Achttien incestslachtoffers vertellen over hun ervaringen, de invloed die het misbruik op hun leven heeft gehad en de, mede dankzij therapeutische hulp, geslaagde verwerking van deze ervaringen.

Liebeek-Hoving, I.

Céleste's kleine oorlog - Utrecht, Kwadraat, 1996, 96 blz., ISBN 90-6481-262-4

Roman over Céleste die als kind geestelijk mishandeld is door haar stiefvader en zijn zoon. Als ze achttien is, vlucht ze het huis uit. Met hulp van haar zusje, een hospita en haar vriendinnen overwint ze de gebeurtenissen uit haar jeugd.

Mitgutsch, A.

Het land van de geslagen kinderen - Amsterdam, Van Gennep, 1988, 222 blz. ISBN 90-6012-625-4

Roman waarin een moeder terugblijkt op haar jeugd en de kindertijd van háár moeder, die net als zijzelf werd mishandeld. Zij nam zich voor haar dochter beter op te voeden. De erfenis van haar moeder bleek echter sterker dan zijzelf.

Rubin, L.

Het onverwoestbare kind - Amsterdam, Ambo, 1997, 239 blz., ISBN 90-263-1484-1

De auteur laat aan de hand van acht levensverhalen van in hun jeugd mishandelde volwassenen zien dat het ondanks een verwoestende kindertijd mogelijk is als een gelukkig mens in het leven te staan.

Slee, C.

Moederkruid - Amsterdam, Prometheus, 2001, 202 blz., ISBN 90-446-0008-7

Boeken voor kinderen

Botte, M.F., P. Lemaitre

Kaatje Cactusbloem en haar egel: wij mij aanraakt, krijgt een prik - Houten, Van Reemst Uitgeverij, 1996, ISBN 90-410-9028-2

Aan de hand van grappige tekeningen bespreekt Kaatje situaties waarin kinderen (seksueel) bedreigd worden. Kaatje vindt elke keer een oplossing voor de problemen. Het boekje is geschreven om kinderen weerbaar te maken, maar suggereert daardoor wellicht ook een schijnveiligheid.

Delfos, M.

Sanne - Westbroek, Harlekijn Uitgeverij, 1993, 35 blz., ISBN 90-6386-106-0

Therapeutisch voorleesverhaal. Sanne wordt mishandeld door haar moeder. Ze verzint allerlei vriendjes en vriendinnetjes die haar helpen en troosten. Ze denkt dat ze het altijd fout doet. Vanaf 4 jaar.

Delfos, M.

Blijf van me af! - Westbroek, Harlekijn, 1995, 31 blz., ISBN 90-638-6115-X

Therapeutisch voorleesverhaal. Er is een versie voor meisjes en een voor jongens. De hoofdpersoon wordt seksueel misbruikt door een stiefvader. De schoolarts bemerkt bij onderzoek iets. Van 8 tot 12 jaar.

Doef, S. van der

Ben jij ook op mij? - ISBN 90-216-1498-7

Ik vind jou lief - ISBN 90-216-1150-3

Vanaf 6 jaar

Dorrestijn, H.

Brandnetels en andere verhalen over kindermishandeling - Amsterdam, Bert Bakker, 1995, 98 blz., ISBN 90-351-1449-3

Zijn jeugdervaringen motiveerden de auteur een boek te schrijven met verhalen en gedichten over kindermishandeling. Vanaf 10 jaar.

Glansbeek, J.

Tante Pech en de pechvogeltjes - Amsterdam/Antwerpen, Piramide, 1994, 55 blz., ISBN 90-254-0741-2

Tante Pech, een oude uil, beschermt met haar vleugels en troostende woorden dieren die door hun ouders lelijk behandeld worden. Een symbolisch verhaal over wat je na mishandeling kunt doen. Vanaf 8 jaar.

Grootel, L. van

Nina Regenboog - Haarlem, Holland, 1998, 126 blz., ISBN 90-2510-792-4

Hester komt erachter dat haar vriendin Nina een geheim verbergt waarover ze niet wil praten. Hester maakt zich zorgen. Uiteindelijk vindt ze uit waarom Nina zich anders gedraagt dan de andere kinderen: ze wordt thuis mishandeld. Vanaf 12 jaar.

Hindman, J., T. Novak (ill.)

Een pakkend boek voor kleine en voor grote mensen - Groningen, Uitgeverij Reco Multi Media, 1998, ISBN

90-764-5701-8

Een zeer komisch geïllustreerd boek dat allerlei aspecten van seksualiteit beschrijft, waaronder seksueel misbruik. Het doel is vooral om de weerbaarheid van kinderen te vergroten. Het boek heeft een mooi evenwicht gevonden tussen prettige en vervelende seksuele ervaringen en tussen humor en respect.

Boeken voor ouders

Adriaenssens, P. Mijn kind is bang (en ik ook). Opvoeden tot weerbaarheid - Tielt, Lannoo nv, , 1998, ISBN

90-209-3120-2

Doef, S. van der

Kleine mensen grote gevoelens. Kinderen en hun seksualiteit - Amsterdam, De Brink, Ploegsma bv, 1994,

ISBN 90-216-7161-1

Lamers-Winkelmann, F.

Een werkboek voor ouders van seksueel misbruikte kinderen - Amsterdam, SWP, 20 blz., ISBN 90-6665-

347-7

Marsten, S.

Geef uw kind zelfvertrouwen - ISBN 90-215-2563-1 Bijlage 16

Bijlage 15

Protocol 'Hoe te handelen in geval van ongewenste omgangsvormen cq. seksuele intimidatie door een medewerker'

Inleiding

Dit protocol geeft handvatten voor hoe te handelen in geval van (een vermoeden van) ongewenste omgangsvormen en in het bijzonder seksueel misbruik door medewerkers van het kindercentrum. Het is belangrijk dat men in een dergelijk emotioneel moeilijke situatie zorgvuldig met alle betrokkenen om kan blijven gaan. Een protocol kan hierbij houvast bieden. Een protocol legitimeert het handelen van een ieder die stappen zet naar aanleiding van een melding. Bovendien biedt het achtergrondinformatie en tips.

Voor alle medewerkers van het kindercentrum is het van belang dat er een protocol op de instelling aanwezig is over het onderwerp ongewenste omgangsvormen. Een melding over ongewenste omgangsvormen is meestal plotseling. Het gaat gepaard met veel emoties. En er zal gehandeld moeten worden. De aangeklaagde zal, of de melding nu terecht is of niet, met gevoelens van frustratie, boosheid en schaamte kampen. Teamleden voelen zich vaak boos, schuldig, machteloos of kunnen het niet geloven. De vraag schuldig/niet schuldig dringt zich op en kan tot twee kampen leiden zowel binnen een team van pedagogisch medewerkers als tussen ouders en kinderen.

De gevolgen van ongewenste omgangsvormen kunnen heel groot zijn.

Het negatieve gevolgen voor je zelfbeeld en je zelfvertrouwen en het vertrouwen in anderen wordt geschaad.

Wanneer zich een geval van ongewenste omgangsvormen voordoet, is het belangrijk dat het slachtoffer zijn verhaal kwijt kan. Slachtoffers vinden het vaak moeilijk hun verhaal te vertellen. Angst niet geloofd te worden en angst voor represailles spelen daarbij een rol.

Begripsbepaling ongewenste omgangsvormen

Ongewenste omgangsvormen komen tot uiting in verbaal, fysiek of ander non-verbaal gedrag. Dit gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die hiermee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Onder ongewenste omgangsvormen verstaan we handelingen van een groep of van een individu, die door een persoon, die deze handelingen als tegen zich gericht ziet, als vijandig, vernederend of intimiderend worden beschouwd 2 .

De volgende vormen van ongewenst gedrag kunnen zich voordoen: seksuele intimidatie, agressie en geweld, pesten en discriminatie. Een strikte afbakening van deze begrippen is niet mogelijk, want pesten kan een vorm van seksuele intimidatie zijn, discriminatie kan een vorm van agressie zijn enz..

Door definities te geven lijkt het probleem van de ongewenste omgangsvormen een objectief gegeven te zijn. Niets is minder waar. Bij de beoordeling of bepaalde situaties of gedragingen van personen bestempeld moeten worden als 'intimiderend' of 'bedreigend' spelen subjectieve factoren een doorslaggevende rol. De persoonlijke beleving van de betrokkenen en hun eigen waarden en normen bepalen uiteindelijk of er al dan niet sprake is van ongewenste omgangsvormen. De beleving van de directe betrokkene moet altijd het uitgangspunt zijn van een analyse van de problemen met ongewenste omgangsvormen. Binnen een kindercentrum zijn het vaak ouders van kinderen die aangeven dat iets als ongewenst wordt ervaren, of collega's vinden bepaald gedrag over de grens gaan. Van belang is het zo dicht mogelijk bij de beleving van het kind te blijven staan, bij het vaststellen van de zwaarte of omvang van het ongewenste gedrag.

bron: GGD

Ontleend aan definitie van FNV Bondgenoten.

Seksuele intimidatie

Ongewenste seksuele toenadering, verzoeken om seksuele gunsten of ander verbaal, non verbaal of fysiek gedrag. Dit gedrag wordt door degene die het ondergaat, ongeacht sekse en/of seksuele voorkeur, ervaren als ongewenst en onplezierig. Seksuele intimidatie kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn.

Voorbeelden van verbale seksuele intimidatie:

- aanspreekvormen: Erica verbasteren tot Erotica; kinderen aanspreken met "Hé stuk!"
- dubbelzinnigheden: "Zo, heb jij een poes?"
- uitnodigingen met bijbedoelingen: "Je mag met ons meedoen, als we je onderbroek mogen zien".
- Voorbeelden van fysieke seksuele intimidatie:
- handtastelijkheden, zoals rug strelen, vastpakken, op schoot trekken van oudere kinderen, tegen zich aan drukken, strelen, verkrachting;
- geslachtsdelen strelen of betasten boven of onder de kleding;
- weg versperren;
- uitkleden.
- Voorbeelden van non-verbale seksuele intimidatie:
- bepaalde manieren van kijken: kind niet in de ogen kijken maar op borsthoogte; gluren; kind met de ogen uitkleden;
- confrontatie met (kinder)porno;
- condoom/onderbroekje cadeau geven.

Agressie en geweld

Agressie en geweld: Voorvallen waarbij een kind psychisch of fysiek lastig gevallen, bedreigd of aangevallen wordt, onder omstandigheden die rechtstreeks verband houden met het kindercentrum.

Voorbeelden van agressie en geweld zijn:

- fysiek geweld: schoppen, slaan, verwonden, vastgrijpen;
- psychisch geweld: chantage, irriteren, achtervolgen, vernederen;
- verbaal geweld: schelden, treiteren, dreigen;

Pesten:

Pesten is het systematisch uitoefenen van psychisch, fysiek of seksueel geweld door één persoon of

groep tegen meestal één ander, die niet (meer) in staat is zich zelf te verdedigen 4 .

Voorbeelden van pesten:

- psychisch: luid lachen of schreeuwen als iemand binnen komt, negeren, voortdurend onderbreken,
- afkeurende blikken of gebaren, luide zuchten slaken, geruchten verspreiden, roddelen, dreigen,
- belachelijk maken;
- fysiek: mishandelen;
- seksueel: obscene scheldwoorden, seksuele verzoeken of handtastelijkheden, aanranding, verkrachting.
- Ontleend aan definitie PPSI.

Ontleend aan definitie van pesten door B.v.d.Meer, 1997.

Discriminatie

Discriminatie: Het zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaten over een groep mensen wegens hun sekse, ras, godsdienst of levensovertuiging.

Discriminatie kan plaats vinden op grond van uiterlijk, huidskleur, geloofsovertuiging, geslacht, seksuele voorkeur enz.

De Wet kinderopvang vereist sinds januari 2005 dat elke medewerker bij een kinderopvangorganisatie, die daadwerkelijk bij de kinderen werkzaam is, een Verklaring omtrent Gedrag (VOG) moet overleggen. Dit kan preventief werken in het beleid ten aanzien van ongewenste omgangsvormen en seksuele intimidatie in het bijzonder.

Seksuele intimidatie

Seksueel misbruik is een (ernstige) vorm van seksuele intimidatie. Deze vorm werken we hieronder verder uit.

Verbod op seksueel misbruik

De medewerker zal zich ervan onthouden het kind te bejegenen op een wijze die het kind in zijn waardigheid aantast. Seksuele handelingen en intieme relaties in de contacten met het kind zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik. Dit omvat onder meer een verbod om het kind op zodanige wijze aan te raken dat het kind en/of de medewerker deze aanraking naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard zal ervaren. De medewerker mag ook niet ingaan op seksuele en/of toenaderingspogingen van het kind, ook als verlangt het kind dat of nodig is daartoe uit.

Meldingsprocedure

In de wet op de Jeugdzorg is de meldplicht opgenomen. Wanneer een medewerker van een instelling het vermoeden heeft dat een medewerker van dezelfde instelling zich schuldig maakt aan kindermishandeling of dat dit hem/haar ter ore komt, moet hij dit direct melden bij zijn leidinggevende en het bestuur. Deze hebben de plicht direct het AMK hiervan in kennis te stellen.

Melding door het kind

Als de melding van seksuele intimidatie, aanranding of verkrachting afkomstig is van een kind, is opvang en steun voor het kind het eerste aandachtspunt. De persoon bij wie het slachtoffer de klacht meldt belooft geen geheimhouding aan het kind en is verplicht dit te melden bij zijn leidinggevende. Deze laat weten discreet te zullen handelen.

De leidinggevende doet in alle gevallen melding aan de directeur en het bestuur. Naast het AMK worden zo nodig anderen ingeschakeld voor hulp. De ouders van het betrokken kind worden geïnformeerd. Aan de ouder wordt eveneens opvang en steun geboden. Het waarborgen van het gevoel van veiligheid van het kind is uitgangspunt van dit handelen.

Melding door de ouder

Als de melding van de ouder(s) komt, zal uitgezocht worden over welke informatie de ouder beschikt en waar de melding op gebaseerd is. De persoon bij wie de klacht wordt gemeld is verplicht dit te melden bij de leidinggevende. Deze meldt het weer bij de directie en bestuur.

Ontleend aan definitie ARBO-wetgeving en Mandemakers ea, 1994)bron: hoofdstuk 2 t/m 2.3 zijn gebaseerd op het protocol van stichting 2Samen, Den Haag 2005c.

Melding door collega-medewerker

Wanneer een medewerker seksueel misbruik door een collega-medewerker constateert of vermoedt, is hij/zij verantwoordelijk voor melding hiervan aan de leidinggevende, die dat in alle gevallen aan de directeur of bestuur meldt. Aan de medewerker die meldt wordt opvang en steun aangeboden.

Melding door derden

Als de melding van derden komt, dient eveneens uitgezocht te worden over welke informatie deze precies beschikken en waar deze informatie op is gebaseerd. De persoon bij wie de klacht wordt gemeld is verplicht dit te melden bij de directie.

Maatregelen naar aanleiding van een melding

In alle gevallen wordt de directeur zo spoedig mogelijk geïnformeerd. Deze is gehouden alle noodzakelijke maatregelen te nemen ten aanzien van:

- *het regelen van opvang van kind en ouders, en*
- *afschermen van het kind van de mogelijke dader*
- *het instellen van een onderzoek*

Het regelen van opvang van kind en ouders

- *Voor de opvang en steun voor het kind wordt een beroep gedaan op een instelling (GGD) die hierin gespecialiseerd is.*
- *In overleg met ouders en GGD, wordt bezien of de opvang in het kindercentrum kan worden gecontinueerd dan wel dat er een andere oplossing moet worden geboden.*
- *Het kindercentrum informeert ouders over de mogelijkheid aangifte te doen bij de politie.*
- *De directeur houdt contact en toont betrokkenheid en informeert de ouders regelmatig over de voortgang van het onderzoek en andere zaken die voor de ouders van belang zijn.*

Afscherming van het kind van de mogelijke dader

De directeur beslist in het belang van de afscherming van het kind van de mogelijke dader, of de vermeende dader hangende het onderzoek op non-actief wordt gesteld of wordt geschorst.

Het verdient aanbeveling om voor de betrokken medewerker een contactpersoon aan te wijzen en de betrokken medewerker erop te wijzen waar steun verkregen kan worden buiten het kindercentrum.

Instellen van een onderzoek

- *De directeur draagt zorg voor een zorgvuldige procedure van onderzoek en legt een dossier aan.*
- *Bij het interne onderzoek laat het kindercentrum zich adviseren door de politie. Zo mogelijk na raadpleging van de ouders besluit het kindercentrum of eerst een intern onderzoek wordt gedaan of onmiddellijk aangifte wordt gedaan bij de politie. Ouders kunnen natuurlijk ook los van de directeur beslissen onmiddellijk aangifte te doen. In het geval van aangifte bij de politie vindt het instellingsonderzoek plaats in nauw overleg met de politie.*
- *De directeur stelt binnen maximaal 2 werkdagen na de melding een commissie van onderzoek in. De commissie bestaat uit 3 personen, twee interne en een extern deskundige. De leden van de onderzoekscommissie hebben een geheimhoudingsplicht uit hoofde van hun verantwoordelijkheid als lid van de commissie van onderzoek.*
- *De commissie voert het intern onderzoek uit en adviseert de directeur op grond van de resultaten van het onderzoek over de te nemen maatregelen.*
- *De termijn voor intern onderzoek bedraagt maximaal 3 weken.*

Procedure van onderzoek

- *De commissie vraagt de ouders de door hen bemerkte reactie van het kind weer te geven. Indien het kind in staat is om zelf de toedracht te verwoorden, wordt altijd na overleg met de ouders, het kind door de commissie gehoord. Hierbij wordt er zorg voor gedragen dat dit door een daartoe deskundige gebeurt.*
- *De onderzoekscommissie hoort de betrokken medewerker. De toedracht van zaken volgens de medewerker wordt vastgelegd. De medewerker wordt geïnformeerd over het verder verloop van de procedure.*

- De commissie voert binnen maximaal 2 weken nadat zij is ingeroepen gesprekken met alle betrokken personen. Op basis van deze eerste gesprekken adviseert de commissie de directeur over
- de te nemen voorlopige maatregelen voor het kind en de medewerker, voor zover dit nog niet is gebeurd.
- Van de gesprekken wordt een schriftelijk verslag gemaakt, dat door de geïnterviewden moet worden goedgekeurd.
- Alle verslagen worden gebundeld en voorzien van advies overhandigd aan de directeur. Deze informatie is geheim.

Maatregelen naar aanleiding van het onderzoek Rehabilitatie

- Wanneer de directeur constateert dat er op grond van het verrichte onderzoek geen aanleiding is aan te nemen dat seksueel misbruik heeft plaatsgevonden, wordt de betrokken medewerker die voor de duur van het onderzoek geschorst is of op non-actief gesteld, door de directeur van de instelling in ere in zijn functie hersteld. In een dergelijke situatie kan het in het belang van de medewerker of in het algemeen belang wenselijk zijn de betreffende medewerker binnen de organisatie over te plaatsen.
- Waarschuwing. De directeur kan besluiten tot het geven van een schriftelijke waarschuwing, onder mededeling dat herhaling arbeidsrechtelijke gevolgen heeft.
- Arbeidsrechtelijke maatregelen. Wanneer de directeur constateert dat er op grond van het verrichte onderzoek aanleiding is om aan te nemen dat seksueel misbruik heeft plaatsgevonden, neemt de directeur maatregelen van
- arbeidsrechtelijke aard, zoals ontslag wegens een dringende reden op grond van art. 677 en art. 678 boek 7 BW, of ontbinding van de arbeidsovereenkomst via de kantonrechter (art. 685 boek 7 BW).
- Inschakelen van politie en justitie. De directeur doet, wanneer het rapport van de onderzoekscommissie hiertoe aanleiding geeft, formeel aangifte van seksueel misbruik bij de politie en het Openbaar Ministerie.

Omgaan met de media

Als op een kindercentrum een incident plaatsvindt, is de kans groot dat ook de media hier van op de hoogte raken. Het is verstandig van tevoren zorgvuldig te overwegen hoe er zal worden omgegaan met de pers.

Enkele aandachtspunten bij het omgaan met de pers:

(bron: 'concept calamiteitenwaaier van De Veilige School' ontwikkeld door Anke Visser en Frits Prior.)

- Denk na over de keuze van een passieve of actieve opstelling. Door zelf de pers te informeren houdt u de regie min of meer in handen en voorkomt u wellicht erger.
- Wijs een vaste, liefst geoefende persoon aan die de contacten met de pers onderhoudt. Overweeg daarbij of een persoon van buiten het team (bijv. een bestuurslid) te verkiezen is omdat deze toch wat verder van de zaak af staat. Overleg zo mogelijk met de politievoorlichter.
- Denk goed na over de boodschap: wat willen we wel/niet vertellen en hoe formuleren we dat kort en concreet?
- Selecteer: wie staan we wel te woord en wie niet?
- Noteer voorwaarden: bijv. vragen vooraf op papier, afspraken over inzien tekst voor publicatie.
- Wanneer wordt de pers ingelicht? In ieder geval niet voordat personeel, ouders en kinderen goed zijn ingelicht.

- *Wat is ons belang om in te gaan op vragen van de pers? Wat is wenselijk, wat is nodig?*
- *Betracht openheid binnen grenzen: vertel de waarheid, tot de feitelijke kern beperkt. Noem geen namen, bewandel geen zijpaden.*
- *Zorg voor een adempauze: niet direct in de uitzending, vragen vooraf inzien, terug (laten) bellen, afspraak later op de dag.*
- *Doe de contacten met de pers nooit alleen: de boodschap samen met anderen voorbereiden, iemand meenemen of mee laten luisteren, samen evalueren.*

Informeren betrokkenen

Informeren van het team

en belangrijke stap is het informeren van de teamleden. Zij moeten goed op de hoogte zijn om:

- *De schok in teamverband te verwerken.*
- *Om te gaan met vragen en opmerkingen van ouders.*
- *Om te gaan met vragen en opmerkingen van de “buitenwereld”.*
- *Mogelijke andere slachtoffers te signaleren.*
- *Eenduidige afspraken te maken over de aanpak van de situatie.*

Een niet te onderschatten factor is de loyaliteit van personeel ten opzichte van aangeklaagde collega's. De ervaring leert dat collega's in situaties van twijfel eerder de kant van de volwassene kiezen dan die van het kind, zeker als het gaat om seksuele intimidatie. Meldingen van seksuele intimidatie berusten zelden op waargenomen feiten door volwassenen. Meestal moet de volwassene zich baseren op het woord van het kind. Geloof en ongeloof, loyaliteit ten opzichte van de collega of het kind, kunnen een team in partijen opsplitsen. Belangrijk is teamleden voor te houden dat zij niet hoeven te beslissen over wat “waar” of “niet waar” is. Zij zijn wel verantwoordelijk voor het welzijn en de veiligheid van de kinderen.

Aandachtspunten en overwegingen bij het informeren van het team:

- *Zorg dat het hele crisisteam aanwezig is.*
- *Zorg dat alle teamleden aanwezig kunnen zijn. De aangeklaagde is niet aanwezig, maar zal (achteraf) schriftelijk geïnformeerd dienen te worden over de globale inhoud.*
- *Overweeg welke andere personeelsleden moeten worden uitgenodigd, zoals vaste invalkrachten.*
- *Informeer afwezigen en zieken persoonlijk over wat is besproken.*
- *Overweeg of er deskundigen van buitenaf bij aanwezig moeten zijn.*
- *Nodig de teamleden liefst mondeling uit.*
- *Geef tijdens de vergadering feitelijke informatie over de melding en de tot nu genomen stappen en de nog te nemen stappen. Geef aan wat de verwachtingen naar de teamleden zijn.*
- *Biedt ruimte voor emoties, vragen, laat stoom af blazen.*
- *Maak afspraken over de omgang met de buitenwereld: -bij vragen van derden doorverwijzen naar het crisisteam, -geen uitspraken naar de pers, -geen contact met de aangeklaagde.*
- *Organiseer opvang voor pedagogisch medewerkers die daaraan behoefte hebben.*

Informeren van de “andere” ouders

Een moeilijke, maar meestal niet te vermijden stap is het informeren van de “andere” ouders over de beschuldigingen van ongewenste omgangsvormen. Bedoeld worden de ouders waarvan niet bekend is dat hun kinderen slachtoffer zijn. Ouders hebben recht op informatie, zeker als hun kind ook een mogelijk slachtoffer is.

Er kennen overwegingen zijn om de andere ouders (voorlopig) niet te informeren:

- *De mogelijke dader is een kind van het kindercentrum. De bescherming van de kind-dader telt dan even zwaar als de rechten van de slachtoffers.*
- *Ouders van een slachtoffer eisen geheimhouding.*
- *Politie vraagt om geheimhouding. Overleg in zo'n geval met de politie of het informeren van de ouders daaraan ondergeschikt mag worden gemaakt.*

Aandachtspunten en overwegingen bij het informeren van de ouders:

- *Informeer ouders schriftelijk en mondeling.*
- *Overweeg welke ouders moeten worden uitgenodigd voor een ouderavond. De ouders van kinderen die nu bij de aangeklaagde in de groep zitten, de ouders van kinderen die voorgaande jaren bij de aangeklaagde in de groep zaten, de ouders van kinderen die bij het slachtoffer in de groep zitten, de ouders van alle kinderen als het gaat om iemand die met alle kinderen van het kindercentrum te maken heeft.*
- *Hoe groot kan de groep zijn die op een avond wordt geïnformeerd.*
- *Zorg dat de ouders van slachtoffers op de hoogte zijn van de informatieavond die gaat komen.*
- *Bespreek met hun welke informatie er gegeven gaat worden.*
- *Nodig deskundigen uit die antwoord kunnen geven op vragen van ouders: bijv. politie, jeugdarts/jeugdverpleegkundige, vertrouwenspersoon.*
- *Nodig ouders schriftelijk uit, geef brieven niet aan kinderen mee naar huis.*
- *Houd rekening met taalproblemen bij allochtone ouders.*
- *De voorzitter van de bijeenkomst is bij voorkeur de voorzitter van het bestuur. Het crisisteam en eventuele deskundigen zitten naast hem. Bespreek van tevoren de onderlinge taakverdeling.*
- *Geef feitelijke informatie met in acht nemen van privacy van betrokkenen.*
- *Vertel welke stappen zijn genomen en welke nog zullen volgen.*
- *Geef aan waar ouders terecht kunnen als zij vermoeden dat hun kind ook slachtoffer is.*
- *Geef aan wat het kindercentrum te bieden heeft.*
- *Geef ruimte voor de vragen en emoties die bij ouders zullen los komen.*
- *Wees voorbereid op boosheid, ga niet in de verdediging. De boosheid van ouders zal terecht of onterecht tegen het kindercentrum richten.*
- *Bedank ouders voor hun aanwezigheid en betrokkenheid.*

Algemene aandachtspunten

Een melding komt bijna altijd onverwacht en op een ongelegen moment. Het is prettig in zo'n geval een stappenplan bij de hand te hebben dat handvatten geeft tot hoe te handelen. Realiseer je echter dat het slechts richtlijnen zijn en dat iedere situatie zijn eigen specifieke verloop zal hebben.

De volgende overwegingen en aandachtspunten zijn gewenst:

- *Probeer zo snel mogelijk een gesprek te regelen (met melder door directeur), liefst meteen. Voer dit gesprek bij voorkeur niet alleen.*
- *Verlaglegging. Begin met dossiervorming. Noteer zo nauwkeurig mogelijk, data, tijden, feitelijkheden, afspraken, betrokkenen. Mogelijk is het van belang dit later nog eens terug te lezen.*
- *Leg aan de klager uit dat je een en ander opschrijft.*
- *Stel de klager op de hoogte van de procedure.*
- *Stel het bestuur op de hoogte van de klacht.*
- *Het bestuur stelt de aangeklaagde zo snel mogelijk op de hoogte van de melding.*

- *Neem, als dat nodig is, beschermende maatregelen t.o.v. de aangeklaagde. Betreft het bijv. een personeelslid, dan is het wellicht onmogelijk voor hem/haar nog te functioneren of moet hij/zij beschermd worden voor represailles.*
- *Stel de aangeklaagde op de hoogte van de procedure.*
- *Als de klager een kind betreft, betrek dan zo snel mogelijk de ouders/verzorgers erbij.*
- *Is de veiligheid van het kind gewaarborgd?*
- *Nemen de ouders de verantwoordelijkheid voor de zorg voor hun kind? Stellen ze hun kind veilig en zoeken ze de benodigde hulp? Zo nee, dan kun je dit ook (anoniem) melden bij het AMK.*
- *Adviseer klager en aangeklaagde niet met “derden” over de melding te praten.*
- *Zeg geen geheimhouding toe. Als er actie moet worden ondernomen kun je die belofte niet nakomen.*
- *Vraag je af of hier sprake is van een strafbaar feit en of je meldplicht hebt.*
- *Is iedereen die erbij betrokken moet worden op de hoogte?*
- *Is er een tolk nodig om een gesprek te voeren.*
- *Stel een crisisteam samen. Dit kunnen mensen van de overleggroep zijn.*
- *Wie zijn er allemaal op de hoogte van de melding?*
- *Is er onrust bij andere ouders/ kinderen, in de wijk? Moeten andere ouders geïnformeerd worden,*
- *moet er een voorlichtingsavond worden georganiseerd voor de ouders uit de betreffende groep of voor het hele kindercentrum?*

bron: GGD

Protocol bij seksueel misbruik

Inleiding

Seksueel misbruik van (jonge) kinderen is een moeilijk en gevoelig onderwerp. Het roept afschuw en weerstand op en kan een kind ernstige schade berokkenen. Seksueel misbruik kan zowel binnen als buiten de eigen gezinssituatie plaatsvinden. Ook binnen de kinderopvang is een risico voor seksueel misbruik door medewerkers aanwezig. Het herkennen en erkennen van dit risico door medewerkers en instellingen kan preventief werken. In de kinderopvangsector gaat het om kinderen in de leeftijd van 0 tot 13 jaar.

Dit impliceert dat het hierbij om een grote groep kinderen gaat die nog niet in staat zijn melding te doen van seksueel misbruik. Wel kunnen ze signalen afgeven. Ouders maken gebruik van kinderopvang omdat ze werken, studeren of andere bezigheden buitenshuis hebben en/of omdat ze het goed vinden voor hun kind. Ze delegeren voor een gedeelte van de dag de opvoeding en verzorging aan de voorziening voor kinderopvang.

Dit protocol gaat over; hoe te handelen in geval van (een vermoeden van) seksueel misbruik van een opgevangen kind door werknemers en overige medewerkers van bso Kiddo'z te Vlissingen. Het is van belang om in een dergelijk emotioneel moeilijke situatie zorgvuldig met alle betrokkenen te blijven omgaan. Het beschikken over een met elkaar afgesproken protocol biedt hiertoe de nodige houvast.

Het protocol is een protocol in ontwikkeling. Op grond van reacties en/of nieuwe ontwikkelingen zal het protocol worden bijgesteld.

Begripsomschrijvingen

Seksueel misbruik

Al het fysieke of verbale gedrag van de medewerker, dat vanuit de eigen behoefte een erotiserende of seksuele boodschap beoogt of dat vanuit de geldende sociale codes een erotiserende of seksuele betekenis kan hebben voor een kind en daardoor schade zou kunnen aanrichten.

Er bestaan vele uitingsvormen van seksueel misbruik van kinderen. Verschillende gedragingen zijn door hun duidelijke seksuele karakter niet voor tweeërlei uitleg vatbaar. Bij andere gedragingen kunnen vloeiende overgangen bestaan tussen wat wel en niet als seksueel getypeerd kan worden. Als criterium kan dan gehanteerd worden, of het welzijn van het kind en zijn/haar lichamelijke en psychische integriteit ondergeschikt worden gemaakt aan de bevrediging van de (seksuele) behoeften van de medewerker.

Als voorbeelden van grensoverschrijdend gedrag kunnen worden genoemd:

- masturberen in het bijzijn van het kind of het kind dwingen tot masturbatie;
- exhibitioneren;
- een seksueel/erotisch geladen sfeer scheppen;
- ongewenste aanraking, bijvoorbeeld betasten van geslachtsorganen;
- zich tegen het kind aandrukken of andere vormen van aanranding;
- verkrachting;
- oraal genitaal contact afdwingen.

De voorbeelden zijn overgenomen uit: 'Seksueel misbruik door hulpverleners' (Rijswijk, 1991).

Medewerker

Een persoon werkzaam bij bso Kiddo'z, zowel in dienst van, als verbonden aan het dagverblijf, inclusief personen die bij (een deel van) bso Kiddo'z hun opleiding volgen zoals stagiaires, en onder verantwoordelijkheid van Kiddo'z hun diensten verlenen.

Ouders

Ouders die de ouderlijke macht uitoefenen ex artikel 245-253 boek 1 Burgerlijk Wetboek, en de vader of moeder of verzorger die voogdij uitoefent ex artikel 283-291 boek 1 Burgerlijk Wetboek.

Reikwijdte

Deze gedragscode heeft betrekking op alle kinderen en ouders die gebruik maken van de kinderopvangvoorziening van bso Kiddo'z. De gedragscode geldt voor de duur van het verblijf in de opvang, zowel in als buiten de voorziening.

Verbodsbepaling op seksueel misbruik

De medewerker zal zich ervan onthouden het kind te bejegenen op een wijze, die het kind in zijn waardigheid aantast. Daarbij zal de medewerker nooit de door de instelling geboden kinderopvang gebruiken voor doeleinden ten eigen nutte, welke in strijd zouden zijn met zijn verantwoordelijkheid voor het kind of die de grenzen van de professionele relatie overschrijden.

Seksuele handelingen en intieme relaties in de contacten met het kind zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik. Dit omvat onder meer een verbod om het kind op zodanige wijze aan te raken dat het kind en/of de medewerker deze aanraking naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard zal ervaren.

Ook is de medewerker gehouden, zelfs als het kind dat verlangt of daartoe uitnodigt, niet metterdaad in te gaan op seksuele toenaderingspogingen.

Beleid ten aanzien van seksualiteit en seksueel misbruik

Inhoudelijk preventief beleid

- bso Kiddo'z voert een preventief beleid ten aanzien van seksueel misbruik.
- bso Kiddo'z besteedt aandacht aan seksuele opvoeding en het omgaan met seksualiteit binnen het kindercentrum.
- bso Kiddo'z voert preventieve activiteiten uit ten aanzien van grensoverschrijdend
- gedrag, door middel van agendering op werk-, team- en/of ,
interviewbesprekingen.
- Het beleid inzake omgaan met seksueel misbruik wordt elke 2 jaar geëvalueerd en, zo nodig bijgesteld.

Verklaring van goed gedrag

Alle werknemers van Kiddo'z moeten een verklaring van goed gedrag aan de directie overleggen.

Een verklaring van goed gedrag geeft aan dat op grond van onderzoek bij justitie, in relatie met het doel van de verklaring, in dit geval het werken binnen de bso Kiddo'z, niet is gebleken dat er bezwaar bestaat tegen het genoemde doel. In geval van gebleken aangifte of veroordeling van seksueel misbruik door de betreffende persoon zal de verklaring geweigerd worden. Dit wordt meegedeeld aan de betreffende persoon en niet aan de instelling, die een dergelijke verklaring vraagt.

Mocht een medewerker de verklaring niet kunnen/willen geven, dan is het niet mogelijk om op bso Kiddo'z te komen werken.

Personeelsbeleid

Het protocol seksueel misbruik wordt aan alle medewerkers ter kennis gesteld.

Bij sollicitatieprocedures komt de (beroeps) houding van de kandidaat aan de orde. Met name gaat het dan om het respectvol omgaan met kinderen.

Voorzieningen voor ouders en kinderen

De bso informeert de ouders over het, in het kader van het pedagogisch beleid, gevoerde beleid inzake seksualiteit en over het feit dat bso Kiddo'z een protocol seksueel misbruik heeft.

Voor ouders moet duidelijk zijn bij wie ze een klacht kunnen indienen. Hiertoe heeft het dagverblijf een overeenkomst met de klachtencommissie van de ZOK. Hierover zijn folders te verkrijgen.

Meldingsprocedure

Binnen het dagverblijf bestaat een algemene meldingsplicht voor klachten over of signalen van seksueel misbruik door een medewerker. Deze meldingsplicht is als volgt uitgewerkt:

Melding door het kind.

Als de melding van seksuele intimidatie, aanranding of verkrachting afkomstig is van het kind, is opvang en steun voor het kind het eerste aandachtspunt. Degene bij wie zich het slachtoffer meldt, mag nooit beloven dat hij/zij het aan niemand anders zal doorvertellen. De persoon bij wie de klacht wordt gemeld is verplicht dit te melden bij de verantwoordelijke leidinggevende of de directie.

Zonodig worden anderen ingeschakeld voor hulp. De ouders van het desbetreffende kind worden geïnformeerd. Aan de ouders wordt eveneens opvang en steun geboden. Het waarborgen van het gevoel van veiligheid van het kind is het uitgangspunt voor dit handelen.

De grootste groep kinderen in de kinderopvang is te jong om zelf met een melding over seksueel misbruik te komen. Wel kan een kind signalen afgeven. Het is van belang om hier altijd serieus aandacht aan te besteden. Op de vraag hoe om te gaan met vermoedens van seksueel misbruik op basis van signalen van kinderen, wordt in dit protocol niet verder ingegaan. Dit protocol behandelt uitsluitend het voorkomen van en hoe te handelen in zake van melding van seksueel misbruik door medewerkers.

Indien een kind wel kan vertellen wat er is gebeurd en dus zelf meldt, dienen vrijwel altijd de ouders hierover geïnformeerd te worden. Uitsluitend, indien het tegen het belang van het kind is, kan hier van afgeweken worden. Ook wanneer een melding door een collega-medewerker of derde geschiedt, dienen ouders op de hoogte te worden gesteld. Een probleem dat voor een medewerker speelt wanneer hij/zij door een kind of ouder in vertrouwen wordt genomen, is de vraag hoe om te gaan met deze vertrouwensrelatie. De plicht tot melding is ter bescherming van de werknemer; hij/zij moet melden.

Melding door de ouder

Als de melding van de ouder(s) komt, zal uitgezocht worden over welke informatie de ouder beschikt en waar de melding op gebaseerd is. De ouder en het kind dienen alle opvang en steun geboden te worden die nodig is. De persoon bij wie de klacht wordt gemeld is verplicht dit te melden bij de verantwoordelijke leidinggevende of de directie.

Melding door collega-medewerker

Wanneer een medewerker seksueel misbruik door een collega-medewerker constateert, is hij/zij verantwoordelijk voor melding hiervan aan de verantwoordelijk leidinggevende of aan de directie.

Melding door derden

Als de melding van derden komt, wordt eveneens uitgezocht over welke informatie deze precies beschikken en waar deze informatie op gebaseerd is. De persoon bij wie de klacht wordt gemeld is verplicht dit te melden bij de verantwoordelijke leidinggevende of de directie.

In alle gevallen wordt de directie zo spoedig mogelijk geïnformeerd; deze is eraan gehouden de noodzakelijke maatregelen te nemen ten aanzien van:

- *het regelen van opvang van kind en ouders;*
- *afscherming van het kind van de mogelijke dader;*
- *het instellen van een onderzoek.*

Melding aan de directie

Een bijzondere situatie betreft het geval dat de klacht het gedrag van de directie zelf betreft. In dat geval zal contact worden opgenomen met de oudercommissie van de instelling. De oudercommissie kan dan contact opnemen met de klachtencommissie van het ZOK en kan dan een onderzoek instellen.

Maatregelen naar aanleiding van een melding

Het regelen van opvang van kind en ouders

- *Voor de opvang en steun voor het kind en ouders wordt een beroep gedaan op een mogelijke instelling, die hierin gespecialiseerd is.*
- *In overleg met ouders en de gespecialiseerde deskundige wordt bezien of de opvang van het kind in de betreffende voorziening gecontinueerd kan worden, dan wel dat er een andere oplossing geboden moet worden.*
- *bsO Kiddo'z gaat zorgvuldig om met de belangen van het betrokken kind en de ouders. Dat houdt onder meer in dat ouders (en indien dit in verband met de leeftijd wenselijk is, ook het kind) worden geïnformeerd over de te volgen onderzoeksprocedure. Ook worden de ouders geïnformeerd over de mogelijkheid aangifte te doen bij de politie.*
- *De directie houdt contact en toont betrokkenheid vanuit bso Kiddo'z en informeert*
- *de ouders regelmatig over de voortgang van het onderzoek en andere zaken die voor ouders van belang zijn.*

Afscherming van het kind van de mogelijke dader

- *De directie beslist of, in het belang van de afscherming van het kind van de dader, de vermeende dader hangende het onderzoek op non-actief wordt gesteld of geschorst voor een termijn van maximaal 4 weken (CAO artikelen 44 en 45). Deze maximale termijn wordt ook gehanteerd voor stagiaires en vrijwilligers.*
- *Voor de betrokken medewerker zal een contactpersoon aangewezen worden. Deze zal de betrokken medewerker erop wijzen waar, buiten de instelling, steun verkregen kan worden.*

Instellen van onderzoek

- *De directie draagt zorg voor een zorgvuldige procedure van onderzoek en legt een dossier aan. Het intern onderzoek is gericht op de te nemen maatregelen door de instelling. bso Kiddo'z zal zich zo nodig bij het interne onderzoek laten adviseren door de politie. Zo mogelijk na raadpleging van de ouders wordt besloten of eerst een intern onderzoek wordt gedaan of onmiddellijk aangifte wordt gedaan bij de politie. Ouders kunnen ook los van de directie beslissen onmiddellijk aangifte te doen. In het geval van aangifte bij de politie vindt het intern instellingsonderzoek in nauw overleg met de politie plaats.*
- *De directie stelt binnen maximaal drie werkdagen na de melding de klachtencommissie van de ZOK op de hoogte, welke een onderzoek in gaan stellen. De leden van de onderzoekscommissie hebben een geheimhoudingsplicht uit hoofde van hun verantwoordelijkheid als lid van de commissie van onderzoek. De commissie voert het intern onderzoek uit volgens de in paragraaf 6 genoemde procedure en adviseert de directie op grond van de resultaten van het onderzoek over de te nemen maatregelen.*

Omgang met informatie

- *Na een melding zal een logboek samengesteld worden, waarin vanaf het eerste moment van melding geregistreerd staat hoe men gehandeld heeft, wie men op welk tijdstip informeert en waarover. Dit gebeurt om, ten behoeve van een eventuele getuigenis in een strafrechtelijk onderzoek, te kunnen reconstrueren hoe precies gehandeld is en waarom.*

- Bij het informeren van betrokken personen wordt vermeld dat het om een onderzoek gaat, dat nog niet is afgerond en dat men derhalve discreet met de informatie dient om te gaan.
- De personen en organen, die over een lopend (intern) onderzoek moeten worden geïnformeerd, zijn in ieder geval op globaal niveau en geanonimiseerd:
 - het personeel van de betrokken voorziening;
 - de ouders van de betrokken werkeenheden.

Daarnaast wordt, ook wanneer geen aangifte wordt gedaan en besloten is eerst een intern onderzoek te starten, overlegd met de politie, om te helpen bij het inrichten van het intern onderzoek.

- Het logboek zal steeds worden geactualiseerd naar aanleiding van nieuwe ontwikkelingen of nieuwe informatie.

Klachten van ouders over dit protocol

Ouders die klachten hebben over de naleving van dit Protocol Seksueel Misbruik, kunnen dit melden bij de klachtencommissie van de ZOK. Zorgvuldigheid bij de uitvoering van het onderzoek is van het grootste belang. Fouten kunnen grote psychische schade tot gevolg hebben (bijvoorbeeld bij een verkeerde ondervraging van het kind). Ook moet worden voorkomen dat het strafrechtelijk onderzoek wordt belemmerd.

Het onderzoek van de instelling is gericht op de te nemen arbeidsrechtelijke en overige instellingsmaatregelen en eventueel om te bepalen of aangifte gedaan moet worden bij de politie. In het geval dat gelijktijdig een strafrechtelijk onderzoek van de politie loopt (omdat directie en/of ouders besloten hebben onmiddellijk aangifte te doen), dienen beide onderzoeken zo goed mogelijk op elkaar te worden afgestemd. Goed contact met de politie is dan nodig. Het verdient aanbeveling om met de politie afspraken te maken over een vaste contactpersoon.

Procedure van onderzoek

- De termijn voor een intern onderzoek bedraagt maximaal 3 weken.
- De commissie legt, na overleg met ouders, de toedracht van zaken volgens het kind vast indien het kind in staat is de toedracht te verwoorden. Bij gesprekken hierover is
- begeleiding aanwezig van iemand die het kind vertrouwen en geborgenheid kan bieden. Ook de ouders worden in de gelegenheid gesteld de door hen bemerkte reactie van het kind op hetgeen zich heeft voorgedaan weer te geven. De commissie gaat zorgvuldig om met de belangen van het betrokken kind en ouders.
- De onderzoekscommissie hoort de betrokken medewerker. De toedracht van zaken volgens de medewerker wordt vastgelegd. De commissie gaat zorgvuldig om met de belangen van de betrokken medewerker. De medewerker wordt geïnformeerd over het verdere verloop van de procedure.
- De onderzoekscommissie voert binnen maximaal twee weken nadat zij is ingeroepen, gesprekken met alle betrokken personen. Op basis van deze eerste gesprekken adviseert de commissie aan de directie over de te nemen voorlopige maatregelen voor het kind en de medewerker, voor zover dit nog niet gebeurd is.
- De onderzoekscommissie kan worden bijgestaan door (een) extern deskundige(n). Deze extern deskundige, die een ander persoon is dan de externe deskundige in de commissie van onderzoek, heeft eveneens een geheimhoudingsplicht ten aanzien van het onderzoek. De extern deskundige brengt een schriftelijk verslag uit aan de onderzoekscommissie.
- Alle gesprekken zijn erop gericht de ware toedracht van zaken te achterhalen. Van de gesprekken wordt een schriftelijk verslag gemaakt dat door de geïnterviewden moet worden goedgekeurd.

- Indien daartoe aanleiding bestaat, voert de onderzoekscommissie vervolggesprekken met de betrokkenen.
- De onderzoekscommissie hoort de eventueel aanwezige getuigen. De instelling gaat zorgvuldig om met de belangen van getuigen. De getuigenverklaringen zijn niet anoniem.
- Alle verslagen worden, gebundeld en voorzien van advies, overhandigd aan de directie van de instelling. Deze informatie is geheim.

Besluitvormingsprocedure

- De onderzoekscommissie biedt de gebundelde verslagen binnen maximaal twee werkdagen na afronding van het onderzoek, maximaal drie weken na de melding, aan de directie aan. Op grond van het verslag van de onderzoekscommissie stelt de directie binnen een week - en in ieder geval binnen vier weken na schorsing of op non-actief stelling van de betrokken medewerker - vast of de klacht gegrond is. Tevens besluit men tot het al dan niet nemen van maatregelen. Er wordt in alle gevallen één exemplaar van het verslag van de onderzoekscommissie bewaard in het dossier dat over deze zaak is aangelegd in het archief van bso Kiddo'z.
- De bevindingen van de directie worden schriftelijk gemotiveerd en opgenomen in het dossier. Het besluit tot het nemen van maatregelen wordt binnen drie werkdagen aan alle betrokken partijen bekend gemaakt.
- Van alle maatregelen die de medewerker betreffen, wordt een afschrift van het besluit opgenomen in het personeelsdossier van de betreffende medewerker. Dit geldt ook bij rehabilitatie.

Maatregelen naar aanleiding van het onderzoek

Rehabilitatie

- Wanneer de directie constateert dat er op grond van het verrichtte onderzoek geen aanleiding is aan te nemen dat seksueel misbruik heeft plaatsgevonden, wordt de betrokken medewerker die voor de duur van het onderzoek is geschorst of op non-actief is gesteld, door de directie in ere in zijn functie hersteld. Er gelden geen algemene richtlijnen voor de wijze waarop het eerherstel plaatsvindt. Het zal plaatsvinden op de manier zoals de betrokken medewerker zelf wenst.
- Waarschuwing. De directie kan besluiten tot het geven van een schriftelijke waarschuwing aan de medewerker.
- Arbeidsrechtelijke maatregelen. Wanneer de directie constateert dat er op grond van het verrichtte onderzoek aanleiding is om aan te nemen dat seksueel misbruik heeft plaatsgevonden, neemt de directie maatregelen van arbeidsrechtelijke aard, zoals ontslag wegens een dringende reden op grond van art. 1639 p lid 6 BW of ontbinding van de arbeidsovereenkomst via de kantonrechter.
- Inschakelen van politie en justitie. De directie van bso Kiddo'z doet, wanneer het rapport van de onderzoekscommissie hiertoe aanleiding geeft, formeel aangifte van seksueel misbruik bij de politie en het openbaar ministerie.

Communicatie

Interne omgang met informatie

De communicatie met het overige personeel en met de overige ouders van de betrokken voorziening is afhankelijk van de situatie. Wie zijn er op de hoogte van het onderzoek, gezien ook de geheimhoudingsplicht daarover van de commissie. Indien (een deel van) de medewerkers en ouders op de hoogte zijn, zullen zij geïnformeerd worden over de genomen maatregelen. Het moment waarop dit gebeurt zal zorgvuldig bepaald moeten worden om onnodige onrust zoveel mogelijk te voorkomen. De direct leidinggevende draagt zorg voor begeleiding bij het verwerken van emoties, gehouden die de situatie bij

het personeel kan oproepen. Bij de voorlichting aan ouders zal zonodig een gespecialiseerde deskundige ingeschakeld worden.

Externe communicatie

Wanneer bso Kiddo'z wordt geconfronteerd met journalistieke belangstelling voor een bepaald geval van seksueel misbruik of vermoedens daaromtrent, zal duidelijk worden afgesproken wie optreedt als woordvoerder en in hoeverre de door de pers gewenste opening van zaken kan worden gegeven in verband met de veiligheid en privacy van de betrokkenen.

Bijlage

Rechten

Het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer is neergelegd in artikel 10 van de Nederlandse Grondwet en artikel 8 van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

Het recht op onaantastbaarheid van het lichaam staat in artikel 11 van de Nederlandse Grondwet. Het recht van het kind om te worden beschermd tegen mishandeling en verwaarlozing en tegen seksueel misbruik en seksuele uitbuiting zijn neergelegd in respectievelijk artikel 19 en artikel 34 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties.

Maatregelen naar aanleiding van het onderzoek

Wetboek van Strafrecht. Boek II, Titel XIV 'Misdriven tegen de zeden', artikel 249 luidt:

1. Hij die ontucht pleegt met zijn minderjarig kind, stiefkind of pleegkind, zijn pupil, een aan zijn zorg, opleiding of waakzaamheid toevertrouwde minderjarige of zijn minderjarige bediende of ondergeschikte, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vierde categorie.

2. Met dezelfde straf wordt gestraft:

sub 1: de ambtenaar die ontucht pleegt met een persoon aan zijn gezag onderworpen aan zijn waakzaamheid toevertrouwd of aanbevolen;

sub 2: de bestuurder, geneeskundige, onderwijzer, beambte, opzichter of bediende in een gevangenis, rijkswerkinrichting, rijksinrichting voor kindbescherming, weeshuis, ziekenhuis of instelling van weldadigheid, die ontucht pleegt met een persoon daarin opgenomen.

sub 3: degene die, werkzaam in de gezondheidszorg of maatschappelijke zorg, ontucht pleegt met iemand die zich als patiënt of cliënt aan zijn hulp of zorg heeft toevertrouwd.

Bij rehabilitatie van een medewerker zal een verzoek van ouders om hun kind in een andere groep te plaatsen (gezien de mogelijk verstoorde vertrouwensrelatie tussen de medewerker en het kind en/of de ouders) altijd serieus behandeld worden.

Het geven van een waarschuwing kan inhouden dat met de betreffende medewerker in een individueel werkoverleg gesproken wordt over gedrag dat heeft geleid tot de verdenking en op welke manier dit voorkomen kan worden. Het feit dat hierover gesproken is, wordt schriftelijk vastgelegd.

Protocol bij sterfgevallen

Inleiding

Binnen de kinderopvang heb je met vele kinderen, ouders en teamleden te maken. Hoe groter je centrum is, hoe groter de kans dat je te maken krijgt met een sterfgeval. Wanneer dit plotseling gebeurt, kan het moeilijk zijn om rustig na te denken wat er allemaal moet gebeuren. Dit protocol is gemaakt om ondersteuning te bieden in een dergelijk situatie.

Binnen een bso kun je te maken krijgen met verschillende gevallen van overlijden

- het overlijden van een kind in de groep tijdens de opvang;
- het overlijden van een kind van de groep, thuis of in het ziekenhuis;
- het overlijden van een ouder van een kind of een ander gezinslid;
- het overlijden van een teamlid.

Ieder sterfgeval is een op zichzelf staand geval en de manier van handelen heeft sterk te maken met de emoties van alle betrokkenen. Dit protocol is daarom meer een richtlijn hoe te handelen en een aanzet om te praten te denken over. Voor elke soort situatie zijn de handelingen en hun volgorde verschillend.

Daarom worden deze elk apart uitgewerkt.

Belangrijke aspecten zijn in ieder geval

- accepteer elkaars verdriet en toon begrip wanneer iemand het moeilijk heeft. Samen verdriet verwerken kan een grote steun zijn.
- Niet iedereen toont zijn gevoelens op dezelfde manier. Als iemand niet huilt wil dat niet zeggen dat hij geen verdriet heeft. Ook zo iemand heeft recht op begrip van zijn omgeving.

Handelwijze bij overlijden van een kind tijdens de opvang

Hierbij valt te denken aan een ongeval of aan wiegendood.

We maken hierbij onderscheid in

- hoe te handelen op het moment
- hoe te handelen in de week erna
- hoe te handelen op langere termijn

Hoe te handelen op het moment

De handelwijze is onder te verdelen in handelingen naar:

- a het betreffende kind en zijn ouders toe,
- b het betrokken personeel van die groep,
- c de overige collega's,
- d de kinderen van de betreffende groep
- e de ouders van de betreffende groep,
- f de overige ouders en kinderen.

A Handelingen naar het kind en zijn ouders

- pas direct EHBO toe en dus ook reanimatie,
- laat een collega meteen alarmeren naar het centrale alarmnummer 1-1-2,
- waarschuw direct de directie van het dagverblijf of een andere plaatsvervangende bedrijfshulpverlener.
- zorg dat iemand de rest van de groep kinderen kan opvangen,
- zorg ook dat er geen andere groepen omheen komen staan uit nieuwsgierigheid
- De directie licht de ouders/verzorgers van het kind in.

Handelingen naar het personeel van die groep

Het is natuurlijk een afschuwelijke ervaring wanneer een kind tijdens de opvang komt te overlijden. Daarom is het van essentieel belang om het betreffende personeel goed op te vangen. Probeer te voorkomen dat er over en weer verwijten gaan spelen over de schuldvraag. Dat is van later orde. Beide groepsleidsters zitten met hun eigen reactie en hebben steun nodig. Het kan dus nodig zijn om voor elk van hen iemand aan te wijzen voor ondersteuning. Naderhand is het heel belangrijk om met hen samen de hele gebeurtenis door te praten en daarbij in de gaten te houden of alles op tafel komt. Voor de verdere samenwerking is dat van groot belang. De kans bestaat dat ze in eerste instantie als twee partijen tegenover elkaar staan, maar vergeet dan niet dat ze ook sámen verdriet te verwerken hebben.

Handelingen naar de overige collega 's

Laat één iemand de leiding op zich nemen, doorgaans is dat de directie, maar bij afwezigheid daarvan is het handig als iemand anders dat doet. Roep hierbij de hulp in van de bedrijfshulpverlener. Zorg dat je als leiding niet in paniek raakt en rustig handelt. Wees wel bedacht op paniek onder het personeel.

Meestal is het geven: van duidelijke instructies op een dergelijk moment het beste.

Zodra de eerste handelingen naar kind, ouders en groep verricht zijn, is het van belang om de andere collega 's uitgebreider in te lichten en op te vangen. Dit doet de directie. Probeer ook daarbij te voorkomen dat er een schuldige aangewezen wordt. Als iemand die stempel al krijgt, raakt hij het moeilijk weer kwijt. In een later stadium moet duidelijk uitgezocht worden hoe een en ander heeft kunnen gebeuren. Daarbij kan het wel van belang zijn om ook andere collega's hun verhaal te laten doen als getuigen.

Handelingen naar de overige kinderen van de groep

Veel hangt hierbij af van de leeftijd van de kinderen.

- vertel de groep zo rustig mogelijk wat er is gebeurd. Als je te weinig vertelt, gaan kinderen vaak hun eigen invulling geven aan het verhaal;
- geef alle kinderen de kans te reageren, ook heel jonge kinderen moeten hun gevoelens kwijt kunnen. *E Handelingen naar de ouders van de betreffende groep - zorg dat de directie aanwezig is op de groep wanneer de ouders hun kinderen komen ophalen, - zet thee en koffie klaar zodat mensen even kunnen bijkomen en blijven napraten,*
- vertel kort maar duidelijk wat er gebeurd is,
- probeer paniek te voorkomen,
- probeer te voorkomen dat ouders vervallen in het aanwijzen van een schuldige, zeg dat in ieder geval grondig wordt onderzocht hoe een en ander heeft kunnen gebeuren.

Handelingen naar de overige ouders en kinderen

- verspreid een kort berichtje naar alle ouders over het gebeurde; liefst dezelfde dag of anders de dag erna,
- meld daarin ook dat ze voor reacties terecht kunnen bij de directie,
- laat in elke groep de groepsleidsters het gebeurde aan de kinderen vertellen.

Hoe te handelen in de week erna

Naar de ouders van het betreffende kind

- advertentie I bloemen regelen of op een andere manier je medeleven laten blijken.
- de directie houdt regelmatig contact en gaat zo mogelijk samen met de groepsleidsters op huisbezoek. Check eerst of de ouders dit op prijs stellen,
- overleg of en zo ja hóe de bso een rol kan spelen bij de uitvaartdienst.

Naar het personeel

- zorg dat alle betrokken teamleden indien ze dat wensen, de gelegenheid hebben mee te gaan naar de uitvaart,
- houd de stemming binnen het team extra in de gaten, vooral op het gebied van gesprekken over oorzaak en schuld,
- voor de verdere nazorg aan het team wordt een crisisteam samengesteld, bestaande uit de directie van Kiddo'z, een teamlid en eventueel een bedrijfsarts.

Naar de kinderen

- laat kinderen die dat willen iets maken voor of over het overleden groepsgenootje. Voor de ouders kunnen dit heel dierbare dingen zijn.

Naar de overige ouders

- zorg dat de directie goed aanspreekbaar blijft tijdens de breng - en haalmomenten. Vooral dus de eerste tijd.

Hoe te handelen op langere termijn

- houd de groep de komende tijd extra in de gaten; er zullen nog regelmatig reacties komen van kinderen
- zorg ervoor dat goed wordt uitgezocht hoe een en ander heeft kunnen gebeuren. Eventueel moeten hiervoor buitenstaanders worden ingeschakeld,
- zorg voor eerlijke berichtgeving naar de ouders. Dit is zeer essentieel voor het terugwinnen van het vertrouwen van ouders.
- zorg dat er verschillende dingen op een juiste manier afgehandeld worden. Zorg dat ouders de spulletjes van het kind netjes terug krijgen e.d.

Handelwijze bij overlijden van een kind thuis of in het ziekenhuis

Hoe de reacties hierop zijn, zal voor een deel afhangen van het feit of het om een plotseling overlijden gaat of na een ziekbed. In het laatste geval is het goed om de groep hier al op voor te bereiden. Doe dit altijd in overleg met de ouders van het betreffende kind; je weet niet wat zij wel en wat niet willen laten weten aan anderen.

De handelwijze is onder te verdelen in handelingen naar:

- de ouders van het kind
- het personeel van die groep
- de overige collega's
- de kinderen van de groep
- de ouders van de groep

Handelingen naar de ouders van het kind

- indien een van de ouders zelf laat weten dat hun kind is overleden, zul je ze gelijk je medeleven betuigen. Vraag of je ook nog thuis langs mag komen; dit zijn moeilijke bezoeken, maar zowel voor de ouders als ook voor jezelf wel van groot belang,
- biedt ouders aan om eventuele andere kinderen uit het gezin extra op te vangen, indien nodig, regel advertentie / bloemen of iets anders waardoor je je medeleven laat blijken,
- vraag bij de ouders na hoe de uitvaart geregeld is en wanneer; misschien kan het de bso hierin nog een rol vervullen,
- vraag - indien mogelijk - aan de ouders wat je wel of niet aan andere ouders zult meedelen,
- laat de ouders weten dat je altijd open staat om nog eens na te praten over het gebeuren met hun kind.

Handelingen naar het personeel van die groep

- indien je 's avonds het bericht thuis krijgt, informeer dan zo snel mogelijk de leid(st)ers van de groep, opdat ze de volgende morgen niet onvoorbereid op het werk komen,
- wanneer het bericht overdag op het centrum binnenkomt, maak dan even de leid(st)ers van die groep vrij, zodat je ze samen kunt inlichten. Geef ze ook de gelegenheid even hun verdriet te verwerken,
- overleg met de leid(st)ers wie er op huisbezoek naar de ouders wil, ga indien mogelijk gezamenlijk, - geef alle leid(st)ers van de groep de gelegenheid om naar de uitvaart te gaan.

Handelingen naar de overige collega 's

- zodra het personeel van de bewuste groep is ingelicht, zorg je ervoor dat het overige personeel op de hoogte wordt gebracht,
- als er onder het verdere personeel ook veel mensen zijn die naar de uitvaart willen, bekijk dan hoe dat in te passen is,
- geef ruimte voor verdriet, maar het werk moet ook door kunnen gaan.

Handelingen naar de kinderen van de groep

Veel hangt hierbij af van de leeftijd van de kinderen en of ze er al op voorbereid waren.

- vertel de groep duidelijk wat er is gebeurd. Als je te weinig vertelt, gaan kinderen vaak hun eigen invulling geven aan het verhaal,
- geef alle kinderen kans te reageren, ook heel jonge kinderen moeten hun gevoelens kwijt kunnen
- laat kinderen die dat willen iets maken voor of over het overleden groepsgeenootje. Voor de ouders kunnen dit heel dierbare dingen zijn.
- als het om bso- kinderen gaat, zijn er misschien kinderen die naar de uitvaart willen; kinderen zijn al gauw op een leeftijd dat ze dit aankunnen. Het is voor het verwerken van het verdriet vaak erg belangrijk om dit afscheid mee te maken.
- houd de groep de komende tijd ook extra in de gaten; er zullen nog regelmatig reacties komen van kinderen.

Handelingen naar de ouders van de betreffende groep

- stel de ouders op de hoogte van het overlijden, maar vertel niet meer dan de eigen ouders willen,
- hang de overlijdenskaart op in de groepsruimte,
- licht de ouders goed in over het wel of niet doordraaien van de groep tijdens de uitvaart.

Handelwijze bij overlijden van een ouder of ander gezinslid van een kind

De handelwijze is onder te verdelen in handelingen naar:

- a het betreffende kind
- b de rest van het gezin
- c het personeel
- d de kinderen van de groep
- e de ouders

Handelingen naar het betreffende kind

- laat het kind goed weten dat je op de hoogte bent van het gebeurde
- houd goed in de gaten of het kind erover wil praten; breng het eventueel zelf ter sprake
- laat het kind ook gewoon spelen, kinderen verwerken verlies op hun eigen manier. Op de opvang zijn ze ook even helemaal uit de verdrietige omgeving en dat is ook belangrijk,
- laat het kind eventueel iets maken voor de overledene

Handelingen naar de rest van het gezin

- indien een van de ouders zelf laat weten wat er is gebeurd, zul je ze gelijk je medeleven betuigen.
- Vraag of je ook nog thuis langs mag komen; dit zijn moeilijke bezoeken, maar voor de ouders vaak wel van groot belang,
- biedt ouders aan om eventuele andere kinderen uit het gezin extra op te vangen,
- indien nodig, vraag bij de ouders na hoe de uitvaart geregeld is en wanneer; misschien kan de bso hierin nog een rol vervullen,
- vraag, indien mogelijk, aan de ouders wat je wel of niet aan andere ouders zult meedelen.
- laat de ouders weten dat je te allen tijde open staat om nog eens na te praten over het gebeuren.

Handelingen naar het personeel

- indien je 's avonds het bericht thuis krijgt, informeer dan zo mogelijk de leid(st)ers van de betreffende groep, opdat ze de volgende morgen niet onvoorbereid op het werk komen,
- wanneer het bericht overdag op het centrum binnenkomt, maak dan even de leid(st)ers van die groep vrij, zodat je ze samen kunt inlichten. Geef ze ook de gelegenheid even hun verdriet te verwerken,
- zodra het personeel van de bewuste groep is ingelicht, zorg je ervoor dat het overige personeel op de hoogte wordt gebracht,
- vraag na wie er op huisbezoek wil, ga indien mogelijk gezamenlijk,
- geef alle leid(st)ers van de groep de gelegenheid om naar de uitvaart te gaan,
- als er onder het verdere personeel ook mensen zijn die naar de uitvaart willen, bekijk dan hoe dat in te passen is,
- geef ruimte voor verdriet, maar het werk moet ook door kunnen gaan.

Handelingen naar de kinderen van de groep

Veel hangt hierbij af van de leeftijd van de kinderen.

- vertel de groep duidelijk wat er is gebeurd. Als je te weinig vertelt, gaan kinderen vaak hun eigen invulling geven aan het verhaal,
- geef alle kinderen kans te reageren, ook heel jonge kinderen moeten hun gevoelens kwijt kunnen,
- houd de groep de komende tijd ook extra in de gaten; het gebeurde kan nog een tijd van invloed zijn op de groep.

Handelingen naar de ouders

- hang de overlijdenskaart op in de groepsruimte,
- als ouders meer willen weten over het gebeurde, houd je dan op de vlakte. Het is niet aan ons om hier uitgebreid op in te gaan.
- Het kan gebeuren dat er een gezinslid van een kind overlijdt, terwijl het kind op de opvang zit. Denk dan aan de volgende dingen:
- vraag uitdrukkelijk aan degene die hierover opbelt wat jouw rol op dit moment is,
- vertel het gebeurde niet aan het kind zonder toestemming / vraag van de ouders,
- laat een kind niet alleen naar huis gaan (brengen of laten halen) .

Handelwijze bij het overlijden van een teamlid

Hoe de reacties hierop zijn, zal voor een deel afhangen van het feit of het om een plotseling overlijden gaat of na een ziekbed. In het laatste geval zal het hele team hier al op voorbereid zijn.

De handelwijze is onder te verdelen in handelingen naar:

- a de collega's
- b de kinderen
- c de ouders

Handelingen naar de collega 's

- indien je 's avonds het bericht thuis krijgt, informeer dan zo snel mogelijk de directe collega's van de groep, opdat ze de volgende morgen niet onvoorbereid op het werk komen. Informeer indien mogelijk ook alle andere collega's,
- wanneer het bericht overdag op het centrum binnenkomt, maak dan de leid(st)ers van die groep vrij, zodat je ze samen kunt inlichten.
- Regel inval voor die groep, zodat de leid(st)ers voldoende ruimte krijgen hun verdriet te verwerken. Zorg ervoor dat je daarna zo snel mogelijk ook de andere collega's op de hoogte brengt van het gebeurde. Vergeet de afwezige collega's niet,
- regel advertentie / bloemen,
- overleg met de leid(st)ers wie er op huisbezoek wil gaan naar de familie, ga indien mogelijk gezamenlijk,
- geef alle leid(st)ers de gelegenheid om naar de uitvaart te gaan. Eventueel moet het centrum op dat moment gesloten worden,
- het verlies van een collega laat ongetwijfeld zijn sporen na en kan nog lange tijd nawerken. Samen het verdriet verwerken kan heel belangrijk zijn.

Handelingen naar de kinderen

Veel hangt hierbij af van de leeftijd van de kinderen en of ze er al op voorbereid waren.

- vertel de groep duidelijk wat er is gebeurd. Als je te weinig vertelt, gaan kinderen vaak hun eigen invulling geven aan het verhaal.
- geef alle kinderen kans te reageren, ook heel jonge kinderen moeten hun gevoelens kwijt kunnen.
- laat kinderen die dat willen iets maken voor of over de overleden leid(st)er. Voor de familie kunnen dit heel dierbare dingen zijn.
- als het om bso-kinderen gaat, zijn er misschien kinderen die naar de uitvaart willen; kinderen zijn al gauw op een leeftijd dat ze dit aankunnen. Het is voor het verwerken van het verdriet vaak erg belangrijk om dit afscheid mee te maken.
- houd de groep de komende tijd ook extra in de gaten; er zullen nog regelmatig reacties komen van kinderen.

Handelingen naar de ouders

- stel de ouders zo spoedig mogelijk op de hoogte van het overlijden.
- hang de overlijdenskaart op in de groepsruimte.
- licht de ouders goed in over het wel of niet doordraaien van het centrum tijdens de uitvaart.

Rouwverwerking

Rouwen kent enkele fasen en wordt daarom ook wel rouwproces genoemd. Het is belangrijk deze fasen te kennen om gedrag bij de kinderen (en jezelf) sneller op te merken en beter te begrijpen. Het is trouwens niet zo dat elke fase duidelijk van de andere te onderscheiden is.

Fase 1: schok. In deze fase is er wanhoop, angst, huilen, schreeuwen. Daarna komt er een soort verdoving. Het lijkt allemaal niet echt waar, een droom. Kleine kinderen kunnen stil worden.

Fase 2: desoriëntatie/desorganisatie. In deze fase is er rusteloosheid, men weet niet wat men moet doen. Het kind kan overactief zijn, kan zich niet concentreren, maakt dingen niet af.

Fase 3: ontkenning. Het verlies wordt ontkend; men gelooft het niet. Dit is een afweer tegen teveel pijn. Een jong kind kan lang in deze fase zitten. In deze fase kan het lijken alsof het kind zich niets aantrekt van het verlies. Ineens barst het om iets kleins in woede uit (verschuiving heet dat). In deze fase wil de ontwikkeling niet altijd vlotten. Ook kunnen kleine kinderen terug vallen in een eerder ontwikkelingsfase.

Fase 4: opstandigheid. In deze fase dringt door dat het verlies echt is, maar men gaat tegen de werkelijkheid protesteren. Soms krijgen bepaalde personen de schuld. Soms geeft men zichzelf de schuld van iemand overlijden.

Fase 5: aanvaarding. In deze fase wordt het verlies echt onder ogen gezien. Er is wel pijn, maar die is aanvaardbaar.

Fase 6: integratie. Integratie wil zoveel zeggen als: het verlies is onderdeel van jezelf geworden. Je draagt de herinnering van de geliefde persoon bij je, maar je staat weer 'open' voor anderen.

Rouw kan het gedrag beïnvloeden. Enkele lichamelijke aandoeningen die met rouw samen kunnen gaan zijn:

- slapeloosheid
- anders spelgedrag
- angst om alleen te zijn
- slecht eten
- angstdromen
- niet meer kunnen huilen
- zich terug trekken
- geprikkeld
- buikpijn
- duimzuigen
- vreemd lachen
- stemverandering.

Wat kun je als leidster voor kinderen doen?

Troosten, aanhalen en warmte bieden. Dat zijn de wezenlijke dingen waarmee je de kinderen helpt om hun rouwen verdriet te verwerken. Geef ze veel aandacht.

Vertel nooit verzachtende halve waarheden zoals 'mama slaapt', maar geef altijd eerlijke informatie die aansluiten bij de ontwikkelingsfase van de kinderen.

Doe niet alsof het overleden groepsgenootje nooit heeft bestaan. Haal zijn stoel niet weg, maar laat die zeker de eerste weken symbolisch leeg staan.

Praat met de kinderen over minder vrolijke dingen zoals verdriet, dood en angst. Of gebruik spel momenten om deze dingen te "bespreken".

Zwijg, als een vader, moeder, opa of oma is overleden, die niet dood. Ga ervan uit dat het kind wel degelijk nog steeds bijvoorbeeld een moeder heeft, maar dat ze er niet meer is. Laat het kind bij verjaardagen, moederdag of andere gelegenheden ook een cadeautje voor zijn overleden vader of moeder maken. Je kunt met de overgebleven ouder overleggen hoe dat kan worden gegeven.

Kinderen kunnen heel plotseling naar een overleden dierbaar iemand toe willen. Door een foto van bijvoorbeeld moeder in de groep te hebben, kun je even met het kind bij haar stilstaan en 'is' moeder er toch een beetje. Ook kan het helpen door samen met het kind wat herinneringen over moeder in het groei- of plakboek te schrijven.

Observeer goed hoe de reacties van de kinderen zijn. Hun spel en tekeningen kunnen een beeld geven van hun belevingswereld. Als je als leidster aanwezig bent geweest bij de begrafenis van een belangrijk familielid van een van de kinderen, kun je latere opmerkingen en vragen van het kind in de groep vaak beter plaatsen en beantwoorden.

Kinderen rouwen geen 24 uur per dag. Vrolijk spel en uitingen van verdriet wisselen elkaar af.

Houd er rekening mee dat de dood heel lang kan doorwerken. Ook na een langere periode kan regressief gedrag het gevolg zijn: het kind plast bijvoorbeeld weer in bed of wil ineens weer gevoerd worden als een baby. Probeer hiervoor ruimte te bieden.

Ouders van een overleden kindje hebben vaak behoefte aan een gesprekje na de uitvaart over hoe alles is gegaan. Maar het kan ook zijn dat zij bezoek nog niet zo op prijs stellen. Vraag het ze daarom altijd eerst, leg het voor.

Een steun voor kleine kinderen bij een rouwverwerkingsproces is het samen kijken en lezen in een prentenboek over de dood. Je kunt er schrik, onzekerheden en verdriet mee bespreekbaar en daardoor voor de kinderen beter hanteerbaar maken.

Je eigen emoties hoef je niet te onderdrukken. Door je emoties te tonen, geef je de kinderen de ruimte dit ook te doen. Maar het mag niet zo zijn dat je de kinderen opzadelt met jouw emoties.

Bruikbare boeken

Buitenschoolse opvang

- *'Vaarwel Rune.'* van M. Kaldhol en W. Oven.
- *'Dat is heel wat voor een kat, vind je niet?'* van J. Viorst en E. Blegvad
- *'Hoe het was toen Heins opa doodging.'* van M. Gydal, M. Anderson en Th. Danielson
- *'Voor altijd, altijd.'* van B. Moeyaert.

Personeel

De meest gestelde vragen over Kinderen en de dood

- *van Stichting in de Wolken.*

Protocol seksuele opvoeding

Wij vinden het belangrijk dat kinderen zich ontwikkelen. Hierbij hoort ook de seksuele ontwikkeling. Het is belangrijk dat kinderen lichaamsbesef krijgen en een identiteit ontwikkelen. Kinderen leren door middel van onderzoeken. Het lijkt soms alsof deze ontwikkeling zich vanzelf voltrekt. Voor een goede ontwikkeling zijn er vanuit de omgeving echter bepaalde voorwaarden nodig.

Op Kiddo'z begeleiden we deze ontwikkeling. Dit kan alleen als we hierover bepaalde regels en afspraken hebben opgesteld. Hieronder staan afspraken waarvan wij denken dat ze kinderen helpen om een positieve houding tegenover seksualiteit te krijgen. Daarbij is het belangrijk dat kinderen op het gebied van seksualiteit met elkaar leren omgaan. Het is belangrijk om kinderen, indien nodig, genoeg weerbaar en mondig te maken met betrekking tot dit onderwerp. Zo krijgen ze voldoende zelfvertrouwen om hun eigen grenzen aan te geven.

Afspraken op Kiddo'z die betrekking hebben op de seksuele opvoeding.

- *Lichamelijk contact met kinderen is belangrijk. Dit is de normaalste zaak van de wereld.*
- *Knuffelen mag. Kinderen moeten niet knuffelen, als ze hier niet zo van houden hoeven ze het niet te doen en respecteren wij hun grens.*
- *Wanneer kinderen pedagogisch medewerkers aanraken op privé plekken zoals billen, borsten of geslachtsdelen zullen we dit niet direct afkeuren, mits het om een achteloze handeling gaat.*
- *Van de pedagogisch medewerkers op Kiddo'z wordt verwacht dat ze nadenken over hun persoonlijke grenzen met betrekking tot seksualiteit. En deze grenzen ook duidelijk maken aan kinderen en hun ouders. Hierbij nemen de pedagogisch medewerkers wel de opvattingen van het dagverblijf in acht.*
- *Kiddo'z begeleidt de kinderen in hun ontwikkeling met betrekking tot seksualiteit, maar stelt daarin wel grenzen om de kinderen de omgangsnormen over seksualiteit bij te brengen. Dit uit respect voor zichzelf en voor anderen. Kiddo'z zal de kinderen waar nodig uitleg geven over de omgangsnormen en grenzen.*
- *Wij geven in principe geen seksuele voorlichting op Kiddo'z. Wij vinden dit een taak van de ouders en scholen. Wanneer er vragen zijn van kinderen proberen we deze wel zo goed mogelijk te beantwoorden. We geven per leeftijd een passend antwoord. Dit antwoord passen wij aan, aan de leeftijd en het kind zelf. Als er bijvoorbeeld een vraag komt over menstruatie pak je dit voor een kind van 4 jaar anders aan dan voor een kind van 10 jaar. Voor een kind*
- *van vier jaar volstaat het antwoord dat je gaat menstrueren omdat je zo kinderen kan krijgen. En voor een kind van 10 jaar ga je wat meer in op het verhaal van de eisprong.*
- *Op Kiddo'z gebruiken wij ook boekjes om deze antwoorden te begeleiden. We maken vragen van kinderen niet beladen, het zijn tenslotte normale vragen. We geven rustig antwoord en op een eerlijke manier.*
- *Stelt een kind vaak deze vragen dan is het een taak van de pedagogisch medewerkers om dit door te spelen naar de ouders zodat zij actie kunnen ondernemen door zelf met de kinderen en hun vragen om de tafel te gaan zitten.*
- *Kinderen mogen elkaar niet bekijken op de wc. Kinderen zitten op de wc met de deur dicht (maar niet op slot). Zo heeft elk kind privacy bij het plassen.*
- *Als kinderen in hun broek hebben geplast of gepoept moeten ze zich omkleden in het toilet. Dit om te voorkomen dat andere kinderen kunnen meekijken en de kinderen die zich omkleden wat privacy te gunnen.*
- *De kinderen op Kiddo'z leren ook dat voordat ze van het toilet komen hun broek omhoog moet.*
- *Kinderen mogen niet aan de geslachtsdelen van andere kinderen zitten.*

- *Kinderen mogen niet aan hun eigen geslachtsdelen komen wanneer er andere kinderen bij zijn, bijvoorbeeld tijdens het eten of buitenspelen. Ze mogen dit wel doen als ze alleen zijn, bijvoorbeeld in bed of op het toilet. Als het gaat om achteloze handelingen zoals krabben dan is het wel toegestaan.*
- *Kinderen van de bso moeten verplicht iets dragen (zwembroek, onderbroek) wanneer ze in het badje gaan. De reden dat wij dit doen is om de kinderen te beschermen. Er komen op het dagverblijf regelmatig bezoekers. Wij vinden het niet nodig dat zij de kinderen bloot kunnen aanschouwen.*
- *Op Kiddo'z leren we kinderen door middel van spel lichaamsdelen benoemen. (hoofd, schouders, knieën, teen) Hierbij horen ook de geslachtsdelen, borsten en billen.*
- *Wij verbieden op Kiddo'z niet meteen het roepen van bijvoorbeeld woorden als "poep" en "plas". Wij negeren het even of proberen het met humor op te lossen. We willen niet dat kinderen de hele dag deze woorden roepen dus op een gegeven moment moeten de kinderen wel stoppen. We verbieden ze het niet gelijk omdat het dan juist spannender wordt deze*
- *woorden te roepen. Als kinderen 7 jaar of ouder zijn begrijpen zij dat dit soort woorden bijvoorbeeld aan tafel niet horen. Hier kun je hen dan ook op wijzen.*
- *Extremere termen zoals "kut" en "lul" mogen de kinderen niet roepen. Als kinderen ouder zijn kunnen we ze uitleggen dat dit heel raar is dat je dit niet zegt omdat het een geslachtsdeel is en aan jongere kinderen vertel je dat het een woord is wat gewoon niet leuk is om te horen.*
- *We noemen op Kiddo'z de geslachtsdelen van de kinderen: "piemel" en "vagina". Andere termen die we kunnen gebruiken zijn bijvoorbeeld; "vrijen, zoenen, strelen".*
- *We kiezen er op Kiddo'z voor om allemaal dezelfde termen voor bijvoorbeeld geslachtsdelen te gebruiken. Dit is voor kinderen duidelijk en zo weten ze waar het over gaat. Er kan dan geen verwarring over het onderwerp zijn.*
- *Doktertje spelen, of anderen spelvormen waarbij kinderen elkaar onderzoeken mogen op Kiddo'z alleen binnen bepaalde grenzen. Deze grenzen houden we goed in de gaten. We proberen het spel ook te begeleiden en de kinderen weerbaar te maken zodat ze hun eigen grenzen zelf kunnen aangeven. De kleding van de kinderen blijft aan tijdens spel.*

Grenzen zijn moeilijk vast te stellen. Dit omdat de grenzen van kinderen heel verschillend zijn, per leeftijd, maar ook per kind. We proberen toch een aantal voorbeelden te geven van grenzen die we in bepaalde situaties zullen handhaven:

- *Het bewust betasten van kinderen op billen, borsten en geslachtsdelen vinden wij niet goed. Dit punt speelt vooral bij oudere kinderen.*
- *Met voorwerpen seksuele handelingen uitbeelden vinden wij respectloos. Een kind die bijvoorbeeld met een pen een aftrekbeweging nadoet, vinden wij niet kunnen.*
- *Spelletjes zoals 'één, twee drie, vier, vijf, zes, zeven, wie zal ik een zoentje geven?' mogen. Zoentjes geven mag niet als wij zien dat een kind gedwongen wordt om mee te doen. Wij nemen dan het kind in bescherming door te zeggen dat het niet goed is om te zoenen als je dat niet wilt. Een kind moet 'nee' kunnen en mogen zeggen.*
- *Tongzoenen mag niet in de groep.*
- *Wij stoppen (zelf bedachte) spelletjes met een seksuele lading omdat er op de bso kinderen van diverse leeftijden in een groep zitten. Wij vinden dat we de kinderen moeten beschermen die nog jong zijn en kinderen die het moeilijk vinden hun grens aan te geven. De pedagogisch medewerkers bespreken met ouders als kinderen met deze spelletjes bezig zijn, zodat zij hier*
- *thuis ook over kunnen praten.*

- *Tijdens het spel waarbij kinderen elkaar onderzoeken mag er absoluut geen pijn of dwang in het spel voorkomen. De pedagogisch medewerkers grijpen dan onmiddellijk in. Elk kind heeft zijn eigen grenzen en dat moet ook gerespecteerd worden door iedereen.*
- *In kleinere ruimtes waar kinderen kunnen spelen en waar niet zoveel toezicht is, kijken de pedagogisch medewerkers regelmatig of kinderen zich gedragen binnen de grenzen van het protocol seksuele opvoeding. Wel vinden wij het belangrijk dat er ruimte moet zijn voor kinderen. Ze moeten zich niet altijd op hun vingers gekeken voelen. Wij respecteren deze vrijheid maar houden de kinderen (onopgemerkt) toch goed in de gaten.*
- *Op Kiddo'z respecteren wij cultuurverschillen. Er is ruimte voor uitzonderingen binnen het protocol. Dit kunnen ouders aangeven in een gesprek met de pedagogisch medewerkers. De uitzonderingen moeten wel passen binnen het seksuele beleid.*
- *Pedagogisch medewerkers kunnen als vertrouwenspersoon dienen voor kinderen. Aan de hand van de ernst van wat het kind vertelt beslist een leidster of zij het vertelt aan de ouders of andere opvoeders van het kind. Pedagogisch medewerkers zullen niet beloven het nooit door te vertellen en proberen kinderen te stimuleren het zelf aan ouders te vertellen.*
- *Gaat het om kleine geheimen zoals vragen over zoenen en vrijen dan hoeft de leidster dit niet door te geven aan ouders. Komen dergelijke vragen vaak voor kan een leidster wel een signaal afgeven dat het kind veel bezig is met het ontwikkelen en onderzoeken van seksualiteit.*

Protocol Pesten

Wat is pesten?

In een veilige omgeving kun je te vaak plagen, vervelende grapjes maken of een begin van pesten nooit helemaal uitsluiten. Maar je kunt er als team samen met de kinderen wel voor zorgen dat het niet tot langdurig pesten of 'herhaald geweld' komt. Het pesten op school is een serieus probleem. Daarom moet er op de bso ook op gelet worden. Slechts onder bepaalde voorwaarden spreken we over pesten:

Pesten gebeurt systematisch. Wie gepest wordt, staat herhaaldelijk en over een lange periode bloot aan pesterijen.

Dat in tegenstelling tot plagen. Plagen is onschuldig en blijft eerder eenmalig.

Bij pesten is de machtsverhouding ongelijk. De pester is steeds sterker dan de gepeste. De gepeste kan zich moeilijk verdedigen tegen degenen die pesten.

Schade: er ontstaat lichamelijke, materiële en/of geestelijke schade.

Herhaald: het gaat vaak om dezelfde pester(s) die het op één slachtoffer gemunt hebben.

Opzet: de pester weet meestal heel goed dat het om pesten gaat, maar gaat er bewust mee door.

Plagen is vaak een incidenteel, onbezonnen en spontaan negatief gedrag, waarbij humor een rol kan spelen. Het herhaaldelijk en langdurig karakter ontbreekt hierbij. Het plagen speelt zich af tussen twee kinderen of groepen die min of meer gelijk zijn.

Pesten wordt gekarakteriseerd door het feit dat er sprake is van herhaaldelijke negatieve acties naar één persoon die meestal ook niet gelijk is aan de pester of de pesters. Wat het slachtoffer ook doet, het is nooit goed. Op de achtergrond is vaak een zwijgende groep kinderen erbij betrokken. Zij vormen het publiek van de pester, waar hij zijn succes aan af meet.

Een ander soort van pesten is het digitaal pesten. Dit gebeurt als kinderen, over de chat of mail, gepest worden tijdens bso tijd. Kiddo'z weet dat dit vaak voorkomt en daarom mogen kinderen van de bso ook niet gebruik maken van chatprogramma's tijdens de bso tijd.

Signalen van pesterijen

- eventuele vrienden van de gepeste ook gaan buiten sluiten
- herhaaldelijk zogenaamd leuke opmerkingen maken over iemand in de groep
- Een kind in de groep voortdurend ergens de schuld van geven
- briefjes doorgeven
- opmerkingen maken over kleding of andere uiterlijke dingen
- buiten school/bsso tijd het kind opwachten, slaan of schoppen
- op weg naar huis achterna rijden
- bezittingen afpakken en/of kapot maken
- schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer
- Vaak een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen

Hoe herken je een pester?

- *Problematische thuissituatie van de pester. Er wordt thuis bijvoorbeeld weinig aandacht aan het kind geschonken.*
- *Gevoel van anonimiteit. De pester voelt zichzelf alleen in de groep en probeert zich door iemand naar beneden te drukken belangrijk te maken.*
- *Kinderen moeten voortdurend met elkaar de competitie aangaan. Hierdoor ontstaat er geen gevoel van eigenwaarde.*
- *Strijd om macht in de groep.*
- *De pester ziet voorbeelden van autoritaire leiderschapstijl, bijvoorbeeld bij*
- *pedagogisch medewerker of leerkracht.*

Kinderen moeten leren hoe je met conflicten omgaat in de groep.

- *Belangrijk hierbij is om het met de kinderen te hebben over:*
- *Respect: hoe ga je met elkaar om? Wat is respectloos en wat niet?*
- *Normaal: Wat is normaal gedrag? Wat zijn de regels op de bso hiervoor en wanneer ga je over de regels heen?*
- *Grenzen: hoe geef je de grens aan. Wanneer is NEE ook echt nee?*
- *Geweld: hoe los je conflicten op zonder geweld?*

Het eenmalig afspreken van gedragsregels of een anti-pestprotocol is niet voldoende. Het gaat ook om het trainen van sociale vaardigheden en het leren conflicten zonder geweld op te lossen. Dat vraagt van alle leerlingen dat ze leren tijdig 'Nee' en 'Stop' te zeggen en de geweldloze bemiddeling van anderen inroepen als het pesten niet stopt. Wij proberen kinderen op de bso weerbaar te maken door ze veel conflicten zelf te laten oplossen. Aan de andere kant leren wij kinderen de grens van anderen te respecteren. Nee en stop, betekent ook nee en stop. Op de bso hebben wij het regelmatig over buitensluiten en hoe je met kinderen omgaat.

Wij spelen hier in op de beleving van de kinderen. 'Denk eens in hoe jij je zou voelen als..' werkt hierbij goed.

Op de groep kunnen we concreet pesten voorkomen door:

- *Agressie in banen houden door veel te bewegen, sporten.*
- *Sporten in competitieverband, omgaan met regels en winnen en verlies*
- *Sporten zonder competitie, niet alles draait om winnen en verlies*
- *Meegeven van waarden en normen*
- *Kinderen veel verantwoordelijkheid geven*
- *In gesprek gaan met kinderen over pesten, buitensluiten doen we niet.*
- *Als pedagogische medewerker zelf positief leiding te geven*

Wat doen we eraan?

We streven ernaar dat iedereen op onze bso zich goed voelt. Het is dus heel belangrijk dat pesterijen gemeld worden. Doe dat bij de groepsleiding, directie, of bij de leidinggevende van de bso.

We vinden het ook belangrijk om de houding van de kinderen in de groep aan te pakken. Zij zijn het pesten begonnen of hebben passief meegedaan. Kinderen die passief meepesten doen dit omdat ze zelf ook vaak bang zijn op gepest te worden. Daarom durven ze ook niet altijd naar de juf of meester te stappen. Kinderen moeten weten dat dit geweld niet door de beugel kan en het ook niet loont. Door aan te geven dat het wel stoer is om het op te nemen voor iemand die gepest wordt, hopen we dat kinderen het wel durven te zeggen. Niets doen is niet goed! Kinderen zullen dit gedrag niet uit zichzelf veranderen maar moeten een voorbeeld krijgen van hoe het wel hoort.

Het is belangrijk dat ouders betrokken worden om het pesten aan te pakken. Het is zowel voor pesters als slachtoffers van belang dat de ouders meehelpen om hun gedrag op de juiste manier te veranderen.

Als blijkt dat er op Kiddo'z een kind gepest word, zal er samen met ouders gezocht worden naar een oplossing voor dit probleem. Signaleren en voorkomen vindt Kiddo'z een belangrijke taak. Als het gaat over het oplossen van het probleem zoekt Kiddo'z contact met andere instanties zoals de school. Samen kunnen zij dan een handelingsplan opstellen.

Wenbeleid

Het wennen in de buitenschoolse opvang verloopt niet zo intensief als op een kinderdaverblijf of peuterspeelzaal. Er worden afspraken met de ouder gemaakt in het plaatsingsgesprek. Meestal komt het kind een middag “kijken” naar de buitenschoolse opvang. Ouders kunnen eventueel ook komen meekijken. De eerste “echte” dag op de bso gaat het kind met de groep mee naar de bso en komt de ouder het kind daar halen. Het tijdstip van halen wordt afgesproken met de ouder.

Kinderen die moeilijker wennen

Over het algemeen hebben de meeste kinderen het wel even moeilijk als ze naar de bso gaan. Dit ligt voornamelijk ook aan de leeftijd van het kind. Als een kind huilend uit school komt zal de pedagogisch medewerker daar aandacht aan schenken en het kind afleiden met activiteiten. Het kan ook zijn dat het kind even niets van de pedagogisch medewerker wil hebben. Hierdoor kan een pedagogisch medewerker er voor kiezen om het kind even te laten gaan en het pas bij zich te nemen als het weer open staat voor contact. Wel zal de pedagogisch medewerker in de buurt blijven. Ze zal proberen het kind te troosten, af te leiden en te betrekken bij de andere kinderen van de groep.

Om een moeilijk wenkind te troosten kan bijvoorbeeld een knuffel of doekje van thuis goed helpen. Het kind heeft dan iets herkenbaars.

Factoren die het wennen wat moeilijker kunnen maken zijn:

- Het temperament van het kind
- Ouders laten hun kind soms moeilijk los en dit voelt het kind aan. Het is belangrijk hier als pedagogisch medewerker begrip voor te hebben. Wel moet er duidelijk afscheid genomen worden.

Wat kunnen de pedagogisch medewerkers doen om angstige kinderen te helpen?

- vlakbij blijven
- lichamelijk contact zoeken, maar ook proberen op afstand contact te hebben
- Oogcontact langzaam opbouwen
- Vertrouwen winnen
- In de buurt blijven

Soms kan het bij het wennen in de groep juist prettig zijn even van de groep af te gaan (de gang, het schoolplein of keuken samen bekijken). Een kind komt dan even tot rust en heeft alle aandacht van de pedagogisch medewerker en het geeft ook wat rust in de groep. Wanneer uit het gedrag van het kind valt op te maken dat het moeilijk wennen kan, wordt in overleg met de ouders de wenperiode verlengd.

Protocol Studiedagen

Op de bso van Kiddo'z bieden wij tijdens studiedagen en onverwachte vrije uren, ook opvang aan. Hieronder staan een aantal regels beschreven ten aanzien van deze vrije schooldagen/uren.

- Ouders moeten zelf het initiatief nemen om het kind op te geven voor de opvang.
- Wij gaan altijd open als er vijf of meer kinderen aangemeld zijn.
- Waar mogelijk proberen wij ook opvang te bieden als er minder dan 5 kinderen zijn aangemeld. Dit is alleen niet gegarandeerd en altijd in overleg met de leidinggevende van bso Kiddo'z.
- De kosten voor de opvang op studiedagen zijn niet inbegrepen.
- Kinderen moeten minimaal een week van te voren aangemeld zijn, daarna is er de kans dat er geen opvangmogelijkheid meer is.
- Andere vrije (mid)dagen, die buiten het vakantierooster van de betreffend school vallen, (maximaal 12 weken) zijn extra uren en daarvoor moet dus extra worden betaald. Dit kunnen dus studiedagen zijn maar ook andere vrije dagen van school.

Protocol halen en brengen

Bij Kiddo'z worden de kinderen van school gehaald door de pedagogisch medewerkers. Dit gebeurt op verschillende manieren;

- *Met de (elektrische) bakfiets.*

De kinderen die op de scholen zitten die wat verder liggen van de bso, worden elke dag opgehaald met de bakfiets. Deze bakfiets is speciaal ontworpen voor de bso. Er kunnen maximaal 8 kinderen in. De kinderen zitten veilig in de gordels in de bakfiets. De pedagogisch medewerker houdt zich aan de verkeersregels en neemt altijd de veiligste route met de meeste fietspaden.

Mochten er kinderen zijn die zelf op de fiets zijn, dan fietsen zij altijd voor de bakfiets uit. De kinderen die zelf fietsen of steppen dragen altijd een veiligheidshesje zodat zij goed zichtbaar zijn en de pedagogisch medewerker ziet er op toe dat de kinderen zich aan de verkeersregels houden.

Kinderen mogen pas op de fiets naar de bso komen als zij in groep 5 zitten. Kinderen fietsen niet alleen naar de bso.

- *Lopend*

De kinderen van de Ichtusschool en de Frans Naereoutschool worden lopend opgehaald door de pedagogisch medewerker. De pedagogisch medewerker heeft altijd een evacuatiekoord mee voor de kinderen van groep 1 en 2. De kleuters lopen bij de pedagogisch medewerker terwijl zij het koord vasthouden. De overige kinderen lopen altijd in de buurt van de pedagogisch medewerker. De pedagogisch medewerker kiest altijd de veiligste route en steekt met de kinderen over bij het zebrapad. De afspraak met de kinderen is dat er onderweg naar de bso niet gerend wordt en dat de kinderen pas mogen oversteken wanneer de pedagogisch medewerker daar toestemming voor geeft.

- *Met de auto*

Een enkele keer worden de kinderen vervoerd met de auto. Wanneer dat gebeurt zitten de kinderen in een kinderzitje of stoelverhoger. De pedagogisch medewerker zorgt er voor dat de kinderen altijd de autogordel om hebben en kiest altijd de veiligste route naar de bso. De afspraak is dat de kinderen pas mogen in- en uitstappen wanneer de pedagogisch medewerker daar toestemming voor geeft.

Protocol op stap met de bso

Uitgangspunten:

- *Er worden geen uitstapjes gemaakt, waarbij de verantwoordelijkheid wordt overgedragen aan een andere persoon of organisatie. Er is altijd iemand van bso Kiddo'z aanwezig bij het uitje.*
- *Leidsters die het uitstapje begeleiden en uitvoeren, kennen de kinderen en zijn zich daarbij bewust van de risico's die ze lopen met het betreffende uitstapje. Tijdens een uitje staat er niet meer dan 1 invaller op de groep.*
- *Tijdens uitjes maar ook tijdens wandelingen zoals het halen van de kinderen van school naar de bso, geldt de normale kind-leidster ratio van 1 pedagogisch medewerker per 10 kinderen.*
- *Bij uitstapjes is de bso verplicht om ervoor te zorgen dat er adequaat toezicht wordt gehouden. Is dit toezicht onvoldoende dan wordt een belangrijke afspraak niet nagekomen.*
- *Afhankelijk van de veiligheid en overzichtelijkheid van een uitje zullen er uitstapjes zijn waar bovenstaande kindleidster ratio minder verantwoordelijk is. Je kunt hierbij denken aan een bezoek aan het bos. De leidinggevende van de bso stelt dan een aangepast kindleidster ratio vast. Er wordt dan rekening gehouden met het soort uitje, de leeftijd van de kinderen, de samenstelling van de groep, de ervaring van de pedagogisch medewerker.*
- *Pedagogisch medewerkers dragen mede de verantwoordelijkheid voor het aantal kinderen waarmee ze op uitje gaan. Zij moeten dus zelf ook het kindleidster ratio bespreekbaar maken wanneer de pedagogisch medewerker een andere mening heeft dan gemaakte afspraken.*
- *Organiseert de bso haar eigen vervoer dan moet zij met aansprakelijkheid rekening houden. Dit betekent dat zij moet zorgen voor veilig en verantwoord materiaal, deskundige begeleiding en een dekkende aansprakelijkheidsverzekering. Vervoersmiddelen moeten aan de veiligheidseisen voldoen.*
- *Het is belangrijk dat de pedagogisch medewerkers duidelijke afspraken maken met de kinderen. Het kan verstandig zijn om te zorgen dat de kinderen de naam en het telefoonnummer van de bso bij de hand hebben. Het is handig dat de kinderen weten wat ze moeten doen als ze de pedagogische medewerker kwijt zijn. Daarnaast kun je afspreken dat de kinderen in ieder geval in groepjes bij elkaar blijven.*
- *Loopt een kind van de bso weg of raakt het kwijt bij een uitje dan moeten alle maatregelen genomen worden die een ouder ook zou nemen. Verder moeten de ouders direct worden ingelicht en men moet uiteraard binnen de mogelijkheden die er zijn, het kind gaan zoeken. Inschakelen van politie kan daarbij noodzakelijk zijn. Als een kind is weggelopen volgen wij het protocol, vermissing van een kind.*

Specifieke voorwaarden rondom uitjes

- *Gaat bso Kiddo'z op uitje met het openbaar vervoer dan moeten er altijd 2 leidsters mee. De leidsters nemen een mobiele telefoon mee en een lijst met gegevens van de kinderen.*
- *Als dit uitstapje van tevoren bekend is, wordt dit altijd tijdig meegedeeld aan de ouder(s)/verzorgers. Over uitjes die lopend worden gedaan (bv naar een speeltuin of strand) hoeven ouders niet perse van te voren te worden ingelicht.*
- *Sta je als pedagogisch medewerker alleen op de groep mag je alleen op uitje in Vlissingen. Er is dan een achterwacht aanwezig die snel ter plaatse kan zijn.*
- *Ga je in Vlissingen alleen op uitje trek dan een Kiddo'z jas/tas aan zodat omstanders kunnen zien waar we vandaan komen.*
- *Wanneer we lopend met uitje gaan dragen de kinderen zoveel mogelijk een*

veiligheidshesje.

- *Indien er niet voldoende begeleiding aanwezig is zoals staat beschreven in het protocol beoordeeld het management of het uitje door gaat of niet.*

Zwemmen met de bso

Zwemmen met de bso kan op de volgende voorwaarden:

Voor kinderen zonder zwemdiploma houden wij de volgende regels aan:

- *Maximaal 2 kinderen per pedagogisch medewerker.*
- *De pedagogisch medewerkers spreken met elkaar wie welke kinderen in de gaten houdt.*
- *We vragen vooraf toestemming aan ouders.*
- *Kinderen dragen altijd vleugeltjes.*
- *Kinderen mogen alleen in het ondiepe peuter badje.*
- *Kinderen mogen alleen in het ondiepe zwembad onder begeleiding van een pedagogisch medewerker in badkleding.*

Voor kinderen met zwemdiploma geldt de volgende leidster - kind ratio:

- *Een leidster op 4 kinderen in de leeftijdsgroep 4-7 jaar*
- *Een leidster op 6 kinderen in de leeftijdsgroep van 8-10 jaar*
- *Een leidster op 10 kinderen in de leeftijd van 11-13 jaar.*
- *Leidsters die met kinderen gaan zwemmen, moeten de zwemvaardigheid goed beheersen.*
- *Ouder(s)/verzorger(s) wordt/worden altijd vooraf op de hoogte gesteld als de bso met de kinderen gaat zwemmen.*

Zwemmen in natuurwater

Wij houden dezelfde kind/leidster ratio aan als hierboven beschreven. Op Kiddo'z zijn wij ervan bewust dat er minder toezicht is bij natuurwater. Hierdoor spreken wij altijd af met de kinderen tot waar zij mogen zwemmen. Hierbij is er nog een verschil tussen eb en vloed.

Wij beseffen dat zwemmen met kinderen een uitje is met een risico. Vandaar dat wij dit altijd in goed overleg met de ouders doen. Ook tussen de pedagogisch medewerkers is er overleg over dit punt. De medewerkers die de dag van het zwemmen werken staan allen achter de beslissing om te gaan zwemmen.

Vervoer van kinderen op bso Kiddo'z

Met de auto:

- *Het vervoer van kinderen met de auto tijdens een uitje van de bso valt onder incidenteel vervoer. Bij dit soort incidenteel vervoer over beperkte afstand (maximaal 50 kilometer weg) volstaat gebruik van de gordel op de achterzitplaatsen voor kinderen vanaf 3 jaar (maar niet de eigen kinderen).*
- *Kinderen vanaf 3 jaar en langer dan 1,35 meter mogen met gordel ook op de voorste zitplaats zitten.*
- *Let op: een eigen kind van een pedagogisch medewerker moet tijdens een uitje van de bso wel in een autostoeltje zitten.*
- *Bij het vervoeren van kinderen in personenauto's is het gebruik van autogordels voor kinderen boven de 3 jaar verplicht; het aantal gordels bepaald het aantal kinderen dat er vervoerd mag worden. We volgen hierbij de regels die opgesteld zijn volgens de Wegenverkeerswet welke onderaan het protocol zijn toegevoegd.*
- *Wanneer van te voren bekend is dat de bso met auto's weggaat kan ouders gevraagd worden de autostoel achter te laten op de bso. Ouders moeten dan ook even een vastzetinstructie geven.*

Voor het vervoer van de kinderen volgen wij *Wegenverkeerswet*. Kinderen worden alleen vervoerd in auto's waarvan de eigenaar een *inzittendenverzekering* heeft afgesloten.

In een auto mogen niet meer kinderen worden vervoerd dan waarvoor de auto is ingericht (o.a. afhankelijk van het aantal autogordels).

Indien er uitstapjes met de auto of openbaar plaatsvinden dienen de betreffende ouder(s)/verzorger(s) van de kinderen die op die dag naar de bso komen op de hoogte te worden gesteld. Iedere auto heeft een *inzittendenverzekering*; de adressenlijst van de kinderen, een mobiele telefoon en een *EHBO*-doos worden meegenomen.

Kinderen tot 18 jaar en kleiner dan 1,35 meter moeten voorin de auto in een goedgekeurd *autokinderzitje* worden vervoerd. Een *autokinderzitje* is een *babyautostoeltje*, een *kinderautostoeltje* of een *zitverhoger*. Een *autokinderzitje* moet goedgekeurd zijn volgens *Europese veiligheidseisen*.

Het is verplicht de *autogordels* en *autokinderzitjes* te gebruiken op de door de fabrikant voorgeschreven manier. Zo zijn ze ook getest. Het is dan ook toegestaan om deze *beveiligingsmiddelen* op een onjuiste manier te gebruiken, bijvoorbeeld door een deel van de gordel achterlangs te dragen of met een *gordelgeleider* de loop van de gordel te veranderen.

Op een zitplaats met een *airbag* ervoor mag u een kind niet vervoeren in een *babyautostoeltje* dat tegen de rijrichting is geplaatst. Dit mag alleen als de *airbag* is uitgeschakeld. Daarnaast is het verstandig kinderen tot 12 jaar niet bij een ingeschakelde *airbag* te zetten. Kan het niet anders, zet dan de *autostoel* zo ver mogelijk naar achteren.

Uitzonderingen

Er zijn *uitzonderingen* op de regels voor het vervoer van kinderen in een auto. Zo mag u kinderen jonger dan 3 jaar alleen vervoeren in een goedgekeurd *autostoeltje*, maar in een *taxi* of *bus* is een *autostoeltje* niet verplicht. Kinderen vanaf 3 jaar en volwassenen moeten wel de gordel gebruiken in een *taxi*. Kinderen jonger dan 3 jaar mogen in de *bus* en op de achterbank van een *taxi* zonder gordel vervoerd worden. Neem geen kind op schoot, want dat is riskant bij een *frontale botsing*.

Zijn er op de achterbank van een auto 2 *autostoeltjes* in gebruik, dan is er vaak geen plaats voor een 3e. In dat geval mag een kind van 3 jaar of ouder op de overgebleven zitplaats de *autogordel* (*heupgordel*) gebruiken.

Op de fiets:

Uitstapjes op de fiets zijn alleen verantwoord voor kinderen van 6 – 13 jaar. Er gaat minstens 1 volwassene mee met 10 kinderen bij leeftijdsgroep 4 – 8 jaar en 1 volwassene met 6 kinderen in de leeftijd van 9-13 jaar.

De leidster beoordeelt aan de hand van de *fietsuitrusting* en de *zelfstandigheid* van het kind of het verantwoord is dat het kind mee gaat fietsen. Er moet goed gekeken worden waar wordt gefietst in verband met de veiligheid. Alle kinderen dragen op de fiets een *veiligheidshesje* van bso *Kiddo'z*.

Voor fietsers die in een groep fietsen gelden de normale verkeersregels, er zijn geen specifieke wettelijke regels voor het fietsen met een groep kinderen. In de vragenrubriek op de website van *Veilig Verkeer Nederland (VVN)* staan wel richtlijnen en adviezen voor het fietsen met een groep kinderen.

Protocol vermissing van een kind

Kiddo'z acht een kind vermist:

- Wanneer het kind niet komt opdagen op de opvang bijvoorbeeld bij de overgang van school naar bso
- Wanneer het kind tijdens opvangtijd vermist wordt

- *Zodra ouders toestemming geven, mondeling of schriftelijk, dat kinderen het terrein van Kiddo'z mogen verlaten, zijn zij verantwoordelijk voor het kind en niet Kiddo'z.*

Preventief beleid:

- *Elke medewerker op de groep weet hoeveel kinderen er op de groep aanwezig moeten zijn*
- *Ouders wordt verteld dat zij voor 18.00 uur (dag voor VSO) en 15.00 uur (bso) moeten*
- *doorgeven wanneer hun kind niet op de opvang komt.*
- *Ouders geven aan wie het kind komt ophalen / of dat het kind zelfstandig komt/gaat*
- *Het kind wordt niet meegegeven aan personen waarvan niet 100% zeker is dat dit goed is. In twijfelgevallen wordt er contact opgenomen met de ouder(s) voor toestemming.*
- *De pedagogisch medewerker zorgt er voor dat een invalkracht / stagiaires goed geïnstrueerd is.*
- *Met de kinderen worden goede afspraken gemaakt over de plekken waar zij niet mogen komen om hun veiligheid te waarborgen.*
- *Ruimtes waar kinderen niet zelfstandig mogen zijn afgesloten. (denk hierbij aan hekken, deuren, enz)*
- *Medewerkers zijn op de hoogte welke kinderen toestemming hebben om alleen buiten te spelen of zelfstandig uit school mogen komen.*
- *De pedagogisch medewerker van de bso is op de hoogte van de bezigheden van de kinderen. Wanneer kinderen activiteiten buiten de bso doen, wordt dit doorgegeven bij de pedagogisch medewerker.*
- *Wanneer de kinderen op uitstapje gaan worden er speciale afspraken gemaakt over waar kinderen wel of niet mogen komen.*
Tijdens een uitje wordt het protocol 'uitjesbeleid' gevolgd.

Wanneer is de kans groot dat een kind vermist wordt

- *Bij het brengen/halen van de kinderen uit school.*
- *Kinderen die vanuit school zelfstandig naar de bso gaan.*
- *Bij het zelfstandig buiten spelen.*
- *Wanneer kinderen naar het toilet gaan tijdens het buitenspelen.*
- *In overgangssituaties van de ene activiteit naar de andere.*
- *Wanneer kinderen van de ene bso naar de andere bso mogen lopen.*
- *Tijdens een uitje.*

Vermissing van een kind wanneer het niet komt opdagen op de opvang

- *Vraag andere collega's en leidinggevenden of zij iets weten van het kind. Heeft een ouder gebeld, gemaïld of een boodschap op de voicemail achter gelaten?*
- *Wanneer een kind niet aankomt bij Kiddo'z, terwijl het wel verwacht wordt, wordt er eerst contact met ouders opgenomen of het kind daadwerkelijk aanwezig zou moeten zijn.*
- *Ook wordt er voor de bso kinderen contact opgenomen met school of het kind daar wel is geweest.*
- *Wanneer de school niet weet waar het kind is, wordt eerst contact opgenomen met de bso locatie of het kind al terecht is.*
- *In geval van een taxirit wordt contact opgenomen met de taxicentrale of zij het kind hebben 'ingecheckt'.*

- *Wanneer niemand weet waar het kind is wordt het protocol vermissing van een kind tijdens bso tijd gevolgd. In dit geval wordt ook in het schoolgebouw gezocht.*

Protocol vermissing van een kind, tijdens opvang

Wanneer je ontdekt dat je een kind uit de groep mist, kun je een aantal dingen ondernemen, die helpen het vermiste kind op te sporen. Dit betreft niet alleen het zelf zoeken, maar ook het verzamelen van informatie over het kind en over de omstandigheden van de vermissing.

Onderneem de volgende stappen:

- *Meld bij je naaste collega van de groep dat er een kind vermist is. Draag de zorg van de andere kinderen over aan je collega zodat je je kunt richten op het vermiste kind.*
- *Blijf kalm en denk helder na. Wanneer heb je het kind voor het laatst gezien? Wat was het kind aan het doen? Waar zou het mis kunnen zijn gegaan?*
- *Bekijk eerst goed alle lokalen, gangen, toiletten, schuur, magazijn en gymzaal. Roep ondertussen het kind. Kijk op plaatsen waar kinderen zich kunnen verbergen in de rest van de ruimte. Het komt nogal eens voor dat een kind zich verstopt of ergens in slaap is gevallen.*
- *Ga ook kijken in de school van het desbetreffende kind (bso).*
- *Wanneer er tijdens de vermissing buiten werd gespeeld, kijk je goed waar het kind heen kan zijn gegaan. Is er een vijver in de buurt of dieren? Bedenk wat interessant kan zijn voor een kind.*
- *Zoek buiten eerst op de plekken waar het kind gevaar zou kunnen oplopen. Bv. water, putten, verkeerswegen of parkeerplaatsen.*
- *Vraag aan voorbijgangers of zij een kind hebben gezien- Schakel na 10 minuten zoeken meerdere collega's in om te helpen zoeken. Alle collega's hebben hun mobiel mee en aan. Na 10 minuten is iedereen weer op de vestiging.*
- *Een andere collega brengt de leidinggevende of directie op de hoogte. Deze neemt contact op met de ouders en de directie.*
- *Tijdens een uitje spreek je al welke medewerkers bij de kinderen blijven en welke gaan zoeken. Ook hier spreek je af om elkaar na 10 minuten weer te treffen.*
- *Laat ook een medewerker de organisatie van het pretpark, dierentuin of waar je ook bent inlichten. Deze kunnen het kind dan ook omroepen of iets dergelijks.*
- *Noteer de naam van de politiefunctionaris die je aan de telefoon gesproken hebt en de naam van de politiefunctionaris die als je contactpersoon is aangewezen.*
- *Na deze 20 minuten zoeken, bel je de politie. De politie zal de zoektocht over gaan nemen.*

Wanneer het vermiste kind terecht is:

- *Informeer je de politie wanneer deze ingeschakeld is.*
- *Informeer je alle betrokkenen die weten dat het kind vermist is.*
- *Ga na wat de reden van de vermissing was, zodat een herhaling voorkomen kan worden.*

Huiswerkbeleid

Oudere kinderen krijgen op school huiswerk. Dit werk kan meestal op school gedaan worden tijdens het zelfstandig werken. Sommige kinderen krijgen dit werk niet af en moeten het mee naar huis nemen. Andere taken moeten thuis gedaan worden, als het leren van topografie of een toets. Het huiswerkbeleid rondom Kiddo'z roept vragen op. Want waar staan wij nu eigenlijk voor? Dit beleid geeft daar duidelijkheid in. Wij maken in dit beleid onderscheid tussen huiswerkbegeleiding en huiswerkstimulering.

Als het gaat om huiswerkstimulering hanteert Kiddo'z de volgende houding:

- *Kiddo'z vindt het doen van huiswerk een taak van de ouders en de kinderen. Als kinderen zelf komen met de vraag of zij huiswerk mogen doen, vinden wij dat dit kan.*
- *Als ouders vinden dat hun kinderen huiswerk moeten maken tijdens bso tijd, is dit iets wat zij met hun kinderen moeten bespreken. Deze verantwoording kan niet bij Kiddo'z gelegd worden.*
- *In het pedagogisch beleid staat onder onze doelen ook genoemd dat wij een aanvulling zijn op de opvoeding van ouders. Wij willen daarom ook meedenken als er vragen zijn van ouders over het maken van huiswerk.*
- *Op Kiddo'z zien wij de mogelijkheid dat kinderen die huiswerk willen maken dit in een rustige ruimte kunnen doen.*

Wij doen op Kiddo'z niet aan huiswerkbegeleiding om de volgende redenen:

- *In het pedagogisch beleid van Kiddo'z staat onder de doelstellingen beschreven dat de bso vrije tijd is.*
- *Activiteiten die wij aanbieden zijn in principe vrijblijvend. Kinderen er toe aanzetten om hun huiswerk te maken, zien wij niet als vrijetijdsbesteding.*
- *Daarnaast staat bij de doelstellingen in ons pedagogisch plan beschreven dat de bso geen school is. Wij werken daarom niet expliciet aan cognitieve vaardigheden. Onze mening is, dat als wij kinderen moeten stimuleren hun huiswerk te doen, wij expliciet met cognitieve vaardigheden aan de slag gaan.*
- *Kiddo'z is van mening dat huiswerkbegeleiding begeleid moet worden door professionele krachten. Het didactisch overbrengen van lesstof is een vaardigheid die pedagogisch medewerkers niet meekrijgen vanuit hun studie. Zij zijn hier dus niet voor opgeleid.*
- *Wij vangen vanuit verschillende scholen, kinderen op. Elke school werkt met andere methodes en technieken rondom het leren. Het is voor onze medewerkers onmogelijk om deze verschillende didactische vaardigheden op te nemen en toe te passen op de verschillende niveaus van alle kinderen.*
- *Wij willen op Kiddo'z niet de verantwoording nemen dat wij kinderen iets uitleggen op een manier die zij niet begrijpen. Dit kan verstoring in het leerproces van de kinderen veroorzaken.*
- *Huiswerkbegeleiding omvat meer dan alleen kinderen hun huiswerk te laten doen. Kiddo'z vindt dat daar ook de tijd en de rust moet zijn voor kinderen om zich hiertoe te zetten. Ook moet de motivatie bij de kinderen er zijn. Op Kiddo'z is er geen tijd om kinderen rustig uitleg te geven bij het doen van hun huiswerk. Wij richten onze pijlen op het doen van activiteiten en vrijetijdsbesteding. Daar gaat onze aandacht naar uit.*
- *Daarnaast willen wij kinderen niet verplichten om hun huiswerk te maken, dit zien wij als een taak van de ouders.*

Voedingsbeleid

Uitgangspunten

De momenten samen aan tafel zijn belangrijk voor het eetgedrag van een kind. Gezelligheid en een positieve sfeer kan helpen om een kind gezond te laten eten. Belangrijk is het om kinderen te leren dat eten leuk is. Volwassenen hebben daarin een voorbeeldfunctie. Onze pedagogisch medewerkers eten daarom met de kinderen mee, en gebruiken dezelfde producten.

De tafelmomenten zijn op Kiddo'z niet lang. Tijdens de tussendoortjes zitten we niet langer dan 20/ 30 minuten aan tafel. Tijdens het brood eten is dit wel langer omdat we met een grotere groep moeten eten. Maar ook dan proberen we het moment zo kort

mogelijk te houden. Alle kinderen en de pedagogisch medewerkers lunchen gezamenlijk aan tafel. Maar soms eten we ook buiten en maken we er een picknick van.

Kinderen die klaar zijn met eten mogen hun bord en beker inleveren en van tafel. Op deze manier hebben de kinderen die langzamer eten rustig de tijd om hun lunch af te maken. Zij voelen zich hierdoor niet opgejaagd. Kinderen die klaar zijn, gaan spelen en mogen niet komen storen aan tafel.

Wij verwachten niet dat kinderen kunnen natafelen. We houden wel in de gaten dat de kinderen een bepaald minimum aan eten op heeft. Wat dit minimum is, is per kind anders. Dit heeft te maken met de leeftijd van een kind, maar ook met de eetgewoonte van een kind. Wanneer ouders het idee hebben dat ons beleid om bepaalde redenen niet bij hun kind past, kan dit natuurlijk besproken worden met de Pedagogisch medewerkers. En wordt er gezamenlijk gekeken naar een oplossing.

Een goede eter is volgens het Voedingscentrum een kind dat gezellig is aan tafel, van alles wat eet en nieuwe smaakjes probeert. Of het bord nog niet helemaal leeg is aan het einde, is niet belangrijk. We moedigen een kind aan om van alles iets te proeven, maar dwingen niet. Een jong kind moet meestal 10 keer iets proeven voordat het een nieuwe smaak accepteert.

Hoeveel een kind eet, hangt af van hoeveel een kind wil eten. Jonge kinderen (in ieder geval tot een jaar of 8) voelen zelf heel goed of ze genoeg hebben gegeten. Ze hebben een natuurlijk gevoel voor honger en verzadiging. Een kind dat voortdurend meer moet eten dan hij nodig heeft, heeft meer kans op overgewicht omdat je het natuurlijk gevoel van verzadiging verstoord. Wij bepalen wat en wanneer een kind eet. Het kind bepaalt zelf hoeveel hij/ zij eet.

De beste manier om kinderen op een ontspannen manier een gezonde leefstijl aan te leren is door veel vaste afspraken te hebben. Daarom leggen we de afspraken rondom de eetmomenten op bso Kiddo'z vast. Kinderen hebben hier houvast aan. Daarnaast laten we kinderen kiezen tussen bijvoorbeeld 2 soorten broodbeleg of 2 soorten fruit. De Pedagogisch medewerkers benaderen het proeven van voeding neutraal. Er wordt dus niet gevraagd of een kind iets wel lust of lekker vindt want dan kan een kind "nee" zeggen voordat het iets heeft geproefd. Je kunt dan beter vragen hoe iets smaakt.

Voeding op Kiddo'z

Kinderen hebben 3 maaltijden per dag nodig en maximaal 4 keer iets tussendoor. Daarnaast hebben ze variatie in voedingsmiddelen nodig. Een kind krijgt daardoor van alle belangrijke vitamines, mineralen en andere voedingsstoffen voldoende binnen.

Op Kiddo'z eten we volkorenbrood. Dit is beter voor de gezondheid, omdat er meer vezels, vitamines en mineralen in zitten dan in wit brood. We besmeren het brood met margarine. Omdat kinderen doorgaans iets te weinig goede vetten binnen krijgen. We gebruiken daarom bij jonge kinderen geen halvarine. Zij hebben in verhouding meer vet nodig dan oudere kinderen voor hun ontwikkeling.

Hartig beleg is niet beter dan zoet beleg. In veel kaas en vleeswaren zit vooral ongezond vet. Met de keuze van broodbeleg houden we hier dan ook rekening mee. We bieden dit beleg beperkt aan of kiezen voor de magere soorten, bijvoorbeeld 20+ of 30+ kaas, een plakje ham of kipfilet. Kinderen hebben voor de variatie ook zoetbeleg nodig. Als zoet broodbeleg kan appelstroop, jam of fruithagel geven worden. We geven als afwisseling ook pindakaas. Leverworst en smeerleverworst bieden wij beperkt aan.

Fruit en Groente

Wij bieden de kinderen elke dag fruit aan. Standaard is er appel, peer en banaan aanwezig. Maar verder wordt het fruit afgewisseld met seizoensfruit. Fruit moet vers en

rijp zijn. Fruit wordt als tussendoortje gegeten. Wassen van fruit is belangrijk. Niet om bestrijdingsmiddelen te verwijderen, maar om vuil en stof weg te spoelen. Fruit in blik op siroop geven we bij uitzondering omdat hieruit belangrijke voedingsstoffen zijn verdwenen.

Ook bieden we af en toe groente als tussendoor. Denk daarbij aan snoeptomaatjes, worteltjes, paprika of komkommer.

Tussendoortjes

Wij bewaren chips, andere snacks en snoep voor speciale gelegenheden, zoals een feestje. We letten daarbij ook op dat niet elke vakantie dag een feestdag is. Een kind krijgt anders al snel te veel ongezonde vetten en suikers binnen. Het is niet zo dat hartige hapjes beter zijn dan snoep. Hartige hapjes, zoals kaas, worst en chips zijn vet en zout.

Als tussendoortjes geven wij een volkorenbiscuitje, een kinderkoekje, lange vingers, soepstengel, rijstwafel, eierkoeken, popcorn, ontbijtkoek of rozijntjes. Voor oudere kinderen kan dit wel een goed tussendoortje zijn. Voor kinderen vanaf 8 jaar kun je ook eens aan een tosti denken als tussendoor.

Drinken

Vanaf 4 jaar hebben de kinderen 1 tot 1 1/2 liter vocht per dag nodig. Vaak geven de kinderen dit zelf aan.

Op bso Kiddo'z kiezen we bij voorkeur voor halfvolle of andere magere melkproducten. Verder drinken we thee, slappe limonade of water. We drinken (vruchten) thee met weinig of geen suiker. Of nemen water en voegen voor de smaak een scheutje siroop toe.

Veel ouders zijn bang dat hun kind niet genoeg drinkt en stimuleren het om toch het glas leeg te drinken. Dat hoeft niet, want een kind stopt als het genoeg heeft. Wij bieden drinken 3 keer per dag aan. Op warme dagen of wanneer een kind dorst heeft bieden wij vaker iets te drinken aan..

Eetmomenten

De eetmomenten op bso Kiddo'z zijn:

- *tussendoor-moment*
- *lunch*
- *tussendoor-moment (uit school/ 15.30 uur)*
- *eventueel avondeten / soepstengel of cracker (rond 17.00 uur)*

Op deze manier heeft een kind 5 eetmomenten op een dag. In ieder geval niet meer dan 7 momenten per dag (eetmomenten thuis meegerekend). Dan blijft het gewicht gezond en het is ook beter voor de tanden en kiezen.

Voedingsbeleid Kiddo'z

Tussendoor 9.30 uur: Fruit en Groente

Appel, banaan en peer. Aangevuld met seizoen fruit zoals: druiven, mandarijntjes, meloen, kiwi, aardbeien. En aangevuld met snoeptomaatjes, komkommers, paprika, worteltjes

Drinken: Slappe Limonade, (vruchten) Thee, Diksap, Roosvicee, Half volle melk, karnemelk.

Lunch 11.30 uur

Bruin brood wordt besmeerd met margarine.

Beleg:

- *Smeerkaas 20 +*
- *Schouderham*
- *Kipfilet*

- Appelstroop (of andere fruitstroop)
- Kaas 20/30 +
- Jam
- Gestampde of gekleurde muisjes/hagel
- Poedersuiker
- Sandwichspread
- Fruit(kwark)
- Appelmoes
- Pindakaas
- Ei

We beleggen de boterhammen niet dik. Vleeswaren: één plakje beleg op twee boterhammen doen en dan (schuin) doorsnijden.

Drinken: Slappe Limonade, (vruchten) Thee, Diksap, Roosvicee, half volle melk, karnemelk.

Tussendoortje 15.30:

Volkorenbiscuitje, lange vingers, popcorn, Rozijntjes, (volkoren) soepstengels, Crackers met bovenstaand beleg, Ontbijtkoek, eierkoek, Yoghurt, rijstewafels, Limonade ijsjes zonder kleurstof.

Ook kun je gewoon weer fruit en groente aanbieden. Voor de oudere bso kinderen kun je ook denken aan noten, pinda's, tosti, cup a soup (1 keer per maand).

Drinken: Slappe Limonade, (vruchten) Thee, Diksap, Roosvicee, Half volle melk, karnemelk.

Hoeveelheden

Tot 8 jaar voelt een kind zelf wanneer hij genoeg heeft. Daarom dringen wij dus geen eten op. Toch houden wij richtlijnen aan qua hoeveelheden.

Vanaf 4 jaar:

1 stuk fruit op een dag

1 tot 2 bekertjes drinken per keer

1 tot 4 Boterhammen.

Avondeten

Vers bereid avondeten van verse ingrediënten. Denk hierbij aan aardappels/groente/vlees, pasta of bami/nasi. Als nagerecht vanillevla of (vruchten)yoghurt.

De kinderen die niet van het avondeten gebruik maken, maar tijdens het eten nog wel aanwezig zijn op Kiddo'z, krijgen een cracker of soepstengel. Ook mogen de kinderen nog wat drinken. Tijdens het eten zitten alle kinderen aan tafel of op de bank.

Gezondheid

1 Gezondheidsprotocol

1.1 Handhygiëne voor kinderen en pedagogisch medewerkers

- *Draag altijd zorg voor een goede handhygiëne*
- *Zorg voor kort geknipte nagels*
- *Draag zo min mogelijk sieraden*
- *Was de handen op cruciale momenten*

Voor;

- *het aanraken en bereiden van voedsel*
- *het eten of het helpen bij eten*
- *wondverzorging*

Na;

- *hoesten, niezen en snuiten*
- *toiletgebruik*
- *het verschonen van een kind*
- *het afvegen van de billen van een kind*
- *contact met lichaamsvochten zoals speeksel, snot, braaksel, ontlasting, wondvocht of bloed*
- *buiten spelen*
- *contact met vuile was of de afvalbak*
- *schoonmaakwerkzaamheden*

Handen wassen doe je als volgt;

- *gebruik stromend water*
- *maak de handen nat en neem vloeibare zeep*
- *wrijf de handen over elkaar en zorg ervoor dat water en zeep over de gehele handen worden verdeeld*
- *spoel de handen al wrijvend af onder stromend water*
- *droog de handen af met een schone droge handdoek, gebruik het liefst papieren handdoeken*
- *pak bij zichtbare verontreiniging én minimaal elk dagdeel een schone handdoek*
- *de kraan (handcontactpunt) worden minimaal dagelijks gereinigd*

Niemand zal ontkennen dat het vrijwel onmogelijk is om kinderen na ieder kuchje de handen te laten wassen. Maak zelf een inschatting wanneer dit nodig is. Spreek bijvoorbeeld af dat wanneer handen zichtbaar vuil zijn, wassen noodzakelijk is. Voor groepsleiding geldt dat handen in ieder geval gewassen moeten worden na een hoestbui, voor het smeren van boterhammen en voor en na het verzorgen van wondjes. Verder kan een goede taakverdeling, waarbij iemand die verkouden is en dus veelvuldig hoest, risico's beperken. Spreek bijvoorbeeld af dat een collega de bereiding van voeding voor zijn rekening neemt.

1.2 Zieke groepsleiding

- Draag altijd zorg voor een goede handhygiëne
 - In het geval van buiktyfus, paratyfus, bloederige diarree en open tbc komt de groepsleiding niet werken
 - Overleg bij een mogelijk besmettelijke ziekte zoals diarree of huiduitslag met ARBO-arts
 - Van de groepsleiding die ziek van vakantie terug komt (en dus nog geen kinderen heeft kunnen besmetten) moet worden overwogen of hij/zij wel in de groep wordt ingezet. Neem contact op met Tanja, voordat je komt werken.
 - draag zorg voor een goede hoesthygiëne
- De volgende maatregelen zijn van belang;
- voorkom aanhoesten. i.p.v. hoest of nies niet in de richting van een ander houd tijdens het hoesten of niezen de hand voor de mond
 - was na hoesten, niezen of neus snuiten de handen

1.3 Zieke kinderen

- Dep het pus/vocht uit blaasjes of wondjes van kinderen regelmatig met bijvoorbeeld een wattenstaafje
- Dek de wond af
- Dek een loopoor af met een steriel gaasje
- Stip open waterwratjes met jodium aan en dek ze af
- Materialen en oppervlakken die verontreinigd zijn met pus of vocht goed schoon maken
- Was de handen na aanraking met pus of vocht

Verder kan overdracht van ziektekiemen op andere kinderen worden voorkomen door voor het zieke kind een aantal dingen te regelen;

- gebruik eigen handdoek
- geef het kind eigen speelgoed
- reinig speelgoed voordat andere kinderen dit krijgen
- was de handen van de kinderen na krabben aan wondjes en/of blaasjes
- gebruik eigen bestek en beker
- voorkom dat het kind met koortslip anderen zoent
- leer kinderen een goede hoesthygiëne aan.

De volgende maatregelen zijn van belang;

- voorkom aanhoesten. leer de kinderen tijdens hoesten of niezen het hoofd weg te draaien of het hoofd te buigen
- wijs kinderen er op dat ze tijdens het hoesten of niezen de hand voor de mond moeten houden
- laat kinderen de handen wassen als blijkt dat deze na hoesten, niezen zichtbaar vuil zijn • laat kinderen regelmatig hun neus snuiten
- gebruik telkens voor ieder kind een schone wegwerp zakdoek
- gebruik voor ieder kind een nieuwe washand
- gooi gebruikte washandjes meteen in de was
- gebruik een speciaal hoesje om de thermometer om te voorkomen dat de thermometer verontreinigd raakt
- De thermometer wordt na ieder gebruik met water en zeep gereinigd
- desinfecteer de thermometer voor en na gebruik met alcohol 70%
- let op een goede handhygiëne bij het insmeren met crème of zalf
- Er wordt geen zalf uit potjes gebruikt, maar uit tubes of wegwerpflessen, uitzondering is sudocreme en vaseline.
- Er worden spatels, vingercondooms of rubber handschoenen gebruikt worden bij het gebruiken van crème of zalf.
- Groepsleiding wast voor- en na wondverzorging de handen

- Bij elk contact met bloed, wondvocht of lichaamsvochten die zichtbaar met bloed zijn vermengd worden wegwerphandschoenen gedragen .
- Gemorst bloed wordt met handschoenen aan verwijderd
- De ondergrond wordt met water en zeep schoongemaakt
- Het verontreinigde oppervlak wordt schoongespoeld en nagedroogd
- Het oppervlak wordt daarna met ruim alcohol 70% gedesinfecteerd
- dek wondjes met een waterafstotende pleister af en verwissel de pleister of het verband regelmatig, doe dit in ieder geval als het doordrenkt is met wondvocht of bloed
- was met bloed bevulde kleding en linnen goed op 60°C
- Bij bijtincidenten waarbij bloed vrij komt wordt binnen 24 uur contact opgenomen met de bedrijfsarts, huisarts of GGD

1.4 Toilet bezoek kinderen

- leer de kinderen dat ze na toilet bezoek hun handen moeten wassen
- let er op dat kinderen na het toiletbezoek hun handen wassen
- zorg voor een op kinderen afgestemde wastafel
- leer kinderen hun handen goed wassen (zie ook "handen wassen doe je zo")
- gebruik vloeibare zeep
- gebruik wegwerphanddoekjes of verschoon ieder dagdeel de handdoek
- leer de kinderen plaats te nemen op het toilet zonder de handen op de pot/ wc-bril te zetten
- Laat kinderen geen speelgoed meenemen in het toilet

1.5 Voedsel

- werk volgens de hygiëncode
- draag altijd zorg voor een goede handhygiëne • werk met schoon keukenmateriaal in een schone werkomgeving
- verhit rauwe ingrediënten tot minimaal 75°C in de kern
- berg gekoelde producten na aflevering of aankoop meteen in de koelkast op
- verpakkingen die beschadigd of met een korte houdbaarheidsdatum gebracht worden, worden teruggebracht naar de winkel
- bewaar gekoelde producten onder 7°C
- haal producten zo kort mogelijk voor gebruik uit de koelkast
- gooi gekoelde producten die langer dan dertig minuten buiten de koelkast zijn geweest weg
- controleer de houdbaarheidsdatum voor gebruik

Bedorven voedsel zal minder vaak gezondheidsproblemen veroorzaken dan besmette voeding. Bederf is over het algemeen goed te zien. Beschimmelde jam wordt weggegooid. Als voeding besmet is met ziektekiemen is dat niet te zien, te ruiken of te proeven. Het product oogt smakelijk en ruikt lekker. Dit maakt risico's groot.

- reinig drinkbeker na ieder gebruik
- geef kinderen per maaltijd eigen servies
- gebruik een pedaalemmer
- maak de pedaalemmers dagelijks leeg
- spoel de vaatdoek na gebruik met heet stromend water uit
- pak bij zichtbare verontreiniging, na vuile klusje minimaal elk dagdeel een schone vaatdoek
- verpak etensresten en ruim kruimels op
- berg afval in gesloten containers of zakken op

1.6 Speelgoed

- berg speelgoed dat niet in gebruik is in afgesloten kasten op
- reinig zichtbaar verontreinigd speelgoed meteen

- *reinig babyspeelgoed dat in de mond genomen wordt dagelijks*
- *reinig speelgoed dat uitnodigt om in de mond te nemen (bijvoorbeeld een plastic boterham) dagelijks*
- *schaf eenvoudig te reinigen speelgoed aan (bijvoorbeeld zonder holle ruimtes)*
- *schaf slijtvast speelgoed aan*
- *gooi beschadigd speelgoed weg of laat het repareren (beschadigd speelgoed is lastig schoon te houden)*
- *Neem geen speelgoed mee naar de verschoonruimte*
- *houd speelgoed voor binnen en buiten gescheiden*

1.7 Verkleedkleding/ stoffen speelgoed, knuffels ed.

- *koop alleen verkleedkleden die op 60°C gewassen kunnen worden en was ze maandelijks*
- *laat zieke kinderen (met een koortslip bijvoorbeeld) niet in de verkleedhoek spelen, als dat toch gebeurt: extra wasbeurt*
- *was knuffels en stoffen speelgoed maandelijks*
- *schaf alleen stoffen speelgoed / knuffels aan die op 60°C gewassen kunnen worden*
- *laat zieke kinderen (met een koortslip bijvoorbeeld) liever niet met knuffels spelen, als dat toch gebeurt: extra wasbeurt*

1.8 Buiten spelen

- *Bij aanwijzingen voor bodemverontreiniging wordt een deskundige ingeschakeld.*
- *Bij aanwijzingen voor luchtverontreiniging wordt een deskundige ingeschakeld.*
- *zorg dat kinderen bij wandelingen in bossen of spelen in struiken beschermende kleding dragen (denk hierbij aan dichte schoenen, lange broek en een pet)*
- *controleer kinderen op teken en tekenbeten*
- *beperk in de buitenruimte zoet eten en drinken*
- *vermijd plakkerige handen en monden bij buitenspelende kinderen*
- *gebruik bij buiten drinken rietjes om te voorkomen dat een bij of wesp in de mond of keel terechtkomt.*
- *Kinderen worden van begin mei tot eind september op alle dagen dat het zonnig of half bewolkt is ingesmeerd; ook als ze in de schaduw spelen*
- *Er wordt voor kinderen zonnebrandmiddel met een factor (SPF) van ten minste 20 en het middel beschermt zowel tegen uv-a-straling als tegen uv-b-straling*
- *Kinderen worden om de twee uur opnieuw ingesmeerd*
- *Tussen 12.00 en 15.00 uur wordt er op toegezien dat zoveel mogelijk in de schaduw spelen*
- *Er wordt op toegezien dat kinderen zoveel mogelijk een T-shirtje dragen als ze buitenspelen*
- *Groepsleiding ziet er op toe dat kinderen niet te lang in de zon spelen.*
- *Bij extreme hitte wordt de duur van het buitenspelen beperkt .*
- *Bij extreme hitte wordt het spel aangepast, zodat grote inspanning wordt vermeden.*
- *Bij hoge temperaturen wordt extra drinken aangeboden*
- *Indien nodig worden schaduwplekken gecreëerd ,maak gebruik van parasols.*
- *werk bij warm weer volgens het protocol: Kinderen in de Zon*
- *beperk de duur van het buiten spelen bij extreem lage temperaturen*
- *zorg voor goede kleding als het erg koud is.*

1.9 Zwembadjes

- *verschoon water dagelijks*
- *bij tussentijdse vervuiling (door bijvoorbeeld vogelpoep) water gedurende de dag verversen*
- *berg badjes die niet gebruikt worden droog op*

- kies het juiste speelgoed voor in het badje, geef de kinderen wel eendjes maar geen (drink)bekertjes
- laat kinderen niet eten of drinken in het zwembadje

1.10 Textiel in de groepsruimte

- was textiel op minimaal 60°C
- voorzie niet wasbare textiel (zoals kussens of matrassen) van een miltwerende hoes
- kies voor kort polig en dus makkelijk te reinigen vloerkleden
- gebruik hoezen over de banken
- Groepsleiding ziet er op toe dat er geen 2e hands (gestoffeerde) meubels aangeschaft worden.
- Gordijnen worden periodiek gewassen .

1.11 Planten

- kies planten/bloemen die allergeen arm zijn, zie voor een overzicht van allergenen planten de gezondheidsinformatie
- kies geen onderzetters van hout, riet of gras in verband met schimmelgroei
- verschoon potgrond jaarlijks
- reinig potten en schotels regelmatig met water en een borstel om schimmelvorming te voorkomen

1.12 Binnenmilieu

- zorg voor voldoende en goede ventilatie
- zet de ventilatie de hele dag en nacht open of zet de ventilatie in een hogere stand
- creëer per dag meer ventilatiemogelijkheden door ramen open te zetten
- ventileer extra tijdens bewegingsspelletjes, Ventilatiegedrag wordt aangepast als de activiteit daarom vraagt .
- lucht dagelijks minimaal 10 minuten
- controleer regelmatig de temperatuur.

De temperatuur in de verblijfsruimte mag niet lager zijn dan 17°C. Stel de temperatuur in de verblijfsruimte op 20°C in en pas het ventilatiegedrag aan wanneer de temperatuur oploopt als de temperatuur binnen oploopt boven de 25°C, zet dan de ramen en deuren wijd open of gebruik een ventilator aan het plafond. Als de temperatuur oploopt boven de 30°C, houd dan platte daken nat. Op warme dagen wordt 's nachts geventileerd om het gebouw af te koelen. In de verschillende ruimtes worden temperatuurverschillen van meer dan 5°C voorkomen. De luchtvochtigheid wordt regelmatig gecontroleerd en ligt tussen de 40% en 60%

- verwijder droogbloemen, knutselwerken en dergelijke na een maand als ze niet worden gereinigd of verwijder ze al eerder wanneer ze zichtbaar stoffig zijn
- gebruik geen spuitbussen (verf, haarlak en luchtverfrissers) in ruimtes met kinderen
- kies lijm op waterbasis of vul de lijmpotjes niet op de groep waar kinderen aanwezig zijn. Zoek een andere ruimte om bij te vullen of doe dit voor of na de aanwezigheid van de kinderen
- gebruik geen wasbenzine, terpentijn, verfbijtmiddelen of andere chemicaliën met oplosmiddelen waar kinderen bij zijn.
- Er wordt geen verf, vlekkenwater of boenwas gebruikt waar kinderen bij zijn.
- gebruik geen sterk geurende producten, kies ook reinigingsmiddelen met zo weinig mogelijk geur.
- Kinderen wordt toegang tot ruimtes waar gerookt verboden. Er mag binnen absoluut niet gerookt worden!
- Er wordt extra geventileerd tijdens het branden van kaarsen.
- Verbrandingsgassen komen niet via de ventilatievoorzieningen in de binnenruimte terecht.

- *Verontreinigde lucht komt niet via de ventilatievoorzieningen in de binnenruimte terecht*
- *Luidruchtige werkzaamheden worden zo gepland dat geluidsoverlast voorkomen wordt*
- *Bij geluidsoverlast worden passende maatregelen genomen, zoals tijdelijk in een andere ruimte verblijven.*
- *Bij overlast wordt een hor voor raam of deur geplaatst om insecten te weren.*
- *Bij overlast van vliegen wordt een vliegenlamp gemonteerd op de plaats waar vliegen het gebouw binnen komen*

2 Schoonmaakprotocol

Het is van groot belang dat kinderen verblijven in ruimten met een gezond binnenmilieu. Een gezond binnenmilieu betekent dat de lucht schoon en fris is en weinig stofdeeltjes en micro-organismen bevat. Ook de temperatuur en de vochtigheid van de lucht mogen niet te laag of te hoog zijn. Een gezond binnenmilieu voorkomt dat kinderen onnodig ziek worden.

2.1 Ventilatie

Voldoende ventilatie is een voorwaarde voor een gezond binnenmilieu. Als een ruimte bedompt ruikt voor iemand die binnenkomt, is dat een indicatie dat de ventilatie onvoldoende is. Al onze ruimten hebben voldoende ventilatiemogelijkheden in de vorm van roosters, ramen en ventilatoren. De groepsleiding moet ervoor zorgen dat de ventilatievoorzieningen altijd open staan of aan staan. Ventileren is het voortdurend verversen van lucht. Buitenlucht vervangt daarbij de binnenlucht die verontreinigd wordt door het continu vrijkomen van vocht, gassen, geurstoffen, micro-organismen en zwevende deeltjes microstof (vaak fijn stof genoemd).

2.2 Luchten

Luchten is het in korte tijd verversen van alle verontreinigde binnenlucht door het wijd openzetten van ramen of deuren. Afhankelijk van de windsnelheid is minder dan een kwartier luchten meestal al voldoende om de lucht in een ruimte te verversen. Luchten levert maar een kortdurende verbetering van het binnenmilieu. In de meeste gevallen is de temperatuur binnen tien minuten weer op peil. Luchten is geen vervanging voor ventilatie. Luchten is belangrijk op momenten dat er extra veel verontreiniging verspreid worden zoals tijdens het stofzuigen en bijvoorbeeld tijdens bewegingsspelletjes.

Luchten is ook 's ochtends vroeg nodig als er 's nachts niet geventileerd is. Op Kiddo'z luchten we minimaal 10 minuten per dag, maar streven naar 2 keer 10 minuten. Luchten kan het beste gebeuren als er weinig kinderen aanwezig zijn, bijvoorbeeld tijdens het buitenspelen.

2.3 Stoffering

Voorwerpen van textiel zoals vloerkleden, gordijnen en gestoffeerd meubilair vormen een belangrijke bron van allergenen. Allergenen zijn vooral schadelijk voor kinderen die een allergie hebben. Maar ook gezonde kinderen kunnen door contact met allergenen allergieën ontwikkelen. Gezien de gezondheidsrisico's van verhoogde allergeengehalten, is het raadzaam om in kinderdagverblijven deze gehalten zo laag mogelijk te houden.

2.4 Stoffigheid

De inrichting van de ruimten moet het mogelijk maken ze gemakkelijk schoon te houden. Een goede keuze en opstelling van meubilair en een strak schoonmaakschema voorkomen het ontstaan van stofnesten. Werkzaamheden en activiteiten kunnen veel stof doen opwaaien.

2.5 Schoonmaken

Schoonmaken is een activiteit waarbij zichtbaar en onzichtbaar materiaal (vuil) verwijderd wordt. Door efficiënt reinigen worden de meeste micro-organismen verwijderd. Door verwijdering van vuil haal je de voedingsbodem weg, zodat de kans op uitgroei van micro-organismen afneemt. Door goed schoonmaken wordt het aantal stofdeeltjes verlaagd. Om de hoeveelheid allergenen en huisstofmijten in textiel te reduceren, moet textiel regelmatig op 60°C gewassen worden. Schoolborden worden met een vochtige doek schoongemaakt. In een normale situatie is goed en regelmatig reinigen voldoende om besmettingsrisico's tot een aanvaardbaar niveau te beperken. Er zijn op alle verpakkingen instructies aanwezig over het juiste gebruik van gevaarlijke

schoonmaakmiddelen. De frequentie waarmee gereinigd moet worden is afhankelijk van de snelheid en de mate van vervuiling van de verschillende ruimten.

Wij hanteren op Kiddo'z de volgende schoonmaak methoden:

- stof afnemen met een vochtige doek
- Vegen
- Stofzuigen
- Vloer dweilen met een mop

Hiervoor gebruiken wij de volgende schoonmaakmiddelen:

- allesreiniger
- glassex (ramen)
- schuurmiddel
- afwasmiddel
- glorix

Op Kiddo'z wordt dagelijks schoongemaakt waarbij indien mogelijk de kinderen niet aanwezig zijn. Hierbij hanteren we een schoonmaakschema (toegevoegd in bijlage).

Ziektekiemen kunnen verspreid worden via handcontactpunten zoals kranen, lichtknopjes, deurkrukken en doorspoelknoppen. Het is daarom van belang dat er extra aandacht aan het reinigen van handcontactpunten wordt besteed.

Verder hebben de groepsleiding een eigen schoonmaakschema voor de praktische en kleine dingen zoals speelgoed, knuffels ed. (toegevoegd in bijlage).

Hierbij hanteren we afvinklijsten zodat er ook daadwerkelijk controle is dat de spullen ook schoongemaakt worden. Op de groep komt het wel eens voor dat er geen tijd is voor schoonmaakklussen. Op deze manier worden de klussen niet overgeslagen, maar verschoven naar een ander tijdstip. Verder geldt dat zichtbare verontreinigen direct verwijderd moeten worden.

2.6 Desinfecteren van materialen

In situaties waarin een verhoogd risico op besmetting verwacht kan worden, kan desinfectie toegepast worden. Er is dan sprake van een zogenaamde medische indicatie.

Desinfectie is nodig als;

- een oppervlak met bloed verontreinigd is (bijvoorbeeld uit bloedneus of wondjes)
- verontreiniging heeft plaatsgevonden door bloederige diarree;
- in bijzondere situaties (zoals bij een epidemie) op advies van de GGD.

Desinfectie is alleen afdoende, wanneer er eerst goed huishoudelijk gereinigd is. Wij volgen hiervoor de volgende stappen:

- Wij dragen wegwerphandschoenen bij elk contact met bloed, wondvocht of lichaamsvochten die zichtbaar met bloed zijn vermengd.
- Wij verwijderen gemorst bloed eerst met handschoenen aan, nemen het bloed op met een papieren tissue
- maken de ondergrond schoon met water en zeep
- spoelen het oppervlak schoon en droog na
- desinfecteren daarna met ruim alcohol 70%
- Laten het oppervlak na desinfectie drogen.
- Textiel en speelgoed worden machinaal gewassen bij 60 graden Celsius.
- Serviesgoed en eventueel ander materiaal worden gewassen.
- Vervolgens alle schoonmaakmaterialen weggooien of wassen bij minimaal 60 graden.

2.7 Planten

Sommige planten kunnen door hun sap, geur of stuifmeel een allergische reactie uitlokken. Anderen verzamelen door hun harige bladen veel stof. Ook de pot en de grond moet schoon worden gehouden om stofophoping en schimmelgroei te voorkomen. Potgrond wordt jaarlijks verschoond. Wees alert bij het samenstellen van (veld-) boeketten. Veel allergene stuifmeel wordt verspreid door planten met onopvallende groenige aren, bloemetjes of trossen meeldraden zoals allerlei grassoorten, onkruiden en de bloesem van diverse bomen zoals de berk, cipres, els, hazelaar en plataan. In iets mindere mate geldt dit ook voor beuk (inclusief haagbeuk en hopbeuk), ceder, es, eik, jeneverbes, liguster, tamme kastanje, thuja en taxus.

Planten met allergenen die beter vermeden kunnen worden;

- sterk allergenen planten zoals primula en ficus benjamini
- sterk geurende planten zoals het fresia, hyacint en citroengeranium
- planten met veel stuifmeel zoals bloeiende takken van berk of hazelaar
- Wekelijks wordt stof van stengels en bladeren van kamerplanten gespoeld.
- Planten met harige bladeren (geraniums of kaaps viooltjes) worden verwijderd
- Droogbloemen, knutselwerken en dergelijke die niet gereinigd worden, worden na een maand verwijderd
- Planten die bijen of wespen aantrekken zijn afwezig of worden verwijderd

2.8 Dieren

Dieren die een allergie kunnen oproepen zijn niet toegestaan op de bso. Kinderboerderijen worden alleen bezocht na overleg met de ouders. De groepsleiding ziet er op toe dat kinderen na contact met dieren hun handen wassen.

Pedagogisch medewerkers zijn alert op het voorkomen dat kinderen door een dier gebeten of gekrabd worden. Bij bezoek aan dieren is er steeds voldoende begeleiding aanwezig. Als dieren gevoerd worden, let de pedagogisch medewerker op dat dit voorzichtig gebeurt.

2 Veiligheid

1 Protocol ziekte en medicijnverstrekking

1.1 Zieke kinderen

- Kinderen met een temperatuur hoger dan 38.5 graden en/of een besmettelijke infectie ziekte mogen niet naar de bso gebracht worden.
- Met ouders wordt overlegd wanneer het kind een temperatuur heeft lager dan 35.5. Dit kan ondertemperatuur betekenen.
- De groepsleiding mag ouders/verzorgers van een kind dat ziek wordt op de bso verzoeken het kind op te halen.
- Wij hanteren bij het weren van zieke kinderen de regels van de GGD, welke zijn opgenomen in het naslagwerk Kinderopvang. Wel kijken we bij elke calamiteit individueel wat het beste is voor het kind.
- Ouders vullen tijdens het intakegesprek een calamiteitenformulier in met de nodige informatie over het kind.
- Ouders zijn zelf verantwoordelijk om wijzigingen in dit formulier door te geven aan de bso.
- Bij een calamiteit zullen de ouders direct op de hoogte gesteld worden. Zij bepalen het verdere beleid.
- Wanneer de bso spoed noodzakelijk vindt, er duidelijk letsel is of wanneer er twijfel is, zal er contact opgenomen worden met huisarts, welke vermeld is op het calamiteitenformulier of de GGD.
- Wanneer de ouders niet bereikt kunnen worden zal de bso contact opnemen met het noodadres.

- Ouders hebben een meldingsplicht wanneer het kind of andere gezinsleden de volgende ziektebeelden vertonen: braken, diarree, huiduitslag of infectieziekte. Ouders dienen contact opgenomen te hebben met de huisarts over het wel/ niet brengen van het kind naar de bso.
- De groepsleiding bepaalt in overleg of het kind toegelaten kan worden op de bso.

1.2 Medisch handelen

- de bso zal, met in acht neming van wet BIG, geen medische handelingen uitvoeren.
- Alleen personeel met een verpleegkundige opleiding mag een aantal medische handelingen uitvoeren.
- Dit is afhankelijk van de bijscholing, de aard van de handeling e.d.
- de bso zal bij deze beslissing contact opnemen met de bevoegde arts van een kind en overleg plegen.
- Bij onvoldoende bevoegd en bekwaam personeel besteden we medische handelingen uit aan bijvoorbeeld de thuiszorg

1.3 Toedienen Medicijnen

- Wij dienen in principe geen medicijnen toe aan de kinderen.
- Medicijnen mogen alleen toegediend worden, wanneer ze uitgeschreven worden door een arts en worden pas na schriftelijke toestemming van ouders toegediend.
- Ouders zijn ten alle tijden zelf verantwoordelijk voor een goede overdracht rondom het geven van medicatie en moeten een standaard medicijnformulier invullen. Misverstanden worden voorkomen door een schriftelijke overdracht.
- Er wordt vastgelegd wie de medicijnen verstrekt.
- Er wordt een afvinklijst gehanteerd zodat wordt voorkomen dat een medicijn twee keer wordt toegediend
- Er worden alleen medicijnen in de originele verpakking met bijsluiters verstrekt
- Vóór het verstrekken van het medicament wordt de bijsluiters gelezen.
- De houdbaarheidsdatum van het medicijn wordt voor toediening gecontroleerd
- Wanneer ouders geen medicijnformulier invullen kunnen wij die dag geen medicijnen aan een kind geven.
- Groepsleiding neemt in dat geval telefonisch contact op met de ouders
- De medicijnen moeten duidelijk voorzien zijn van naam, bijsluiters, dosering en recente datum.
- Zonder schriftelijke toestemming zullen alleen medicijnen in noodgevallen verstrekt worden na mondeling overleg met ouders.
- Wij geven medicijnen niet voor het eerst op de bso, verstrek alleen medicamenten die al eerder thuis verstrekt zijn
- Wij bewaren medicijnen waar nodig in de koelkast
- Wij bewaren medicijnen in de originele verpakking
- Deze regels gelden ook voor homeopathische middelen en dus ook de veel gebruikte 'VSM' artikelen.
- Wij doen niet aan koortsonderdrukking en geven kinderen dus geen paracetamol (ook niet met toestemming van ouders). Paracetamol wordt veel gebruikt en lijkt een 'onschuldig' medicament. Door het gebruik van paracetamol bestaat echter het risico dat symptomen onderdrukt worden wat tot een foute inschatting kan leiden. Een kind kan ernstiger ziek zijn dan op grond van het gedrag verwacht zou worden.
- Er wordt voor elk kind een „medisch“ dossier bijgehouden.
- De dossiers worden actueel gehouden
- Gegevens over allergieën en vaccinaties worden in het dossier opgenomen
- Er zijn schriftelijke instructies voor medicijnverstrekking opgesteld
- Bij onvoldoende bevoegd en bekwaam personeel, worden medische handelingen uitbesteed aan bijvoorbeeld de thuiszorg

1.4 Vaccinaties en infectieziekten

- *Wij hanteren bij infectieziekten de regels van de GGD, “over weren van zieke kinderen”, welke zijn opgenomen in het naslagwerk Kinderopvang. Wel kijken we bij elke infectieziekte individueel wat het beste is voor het kind.*
- *De bso wil zoveel mogelijk op de hoogte gehouden worden over het vaccinatieschema van het kind, dit om in geval van infectieziekten adequaat te kunnen handelen.*
- *In geval van een besmettelijke ziekte neemt het kindercentrum altijd contact op met de GGD, waarna het kindercentrum de aanwijzingen van de GGD volgt.*
- *Wij zullen via het informatiebord altijd bekend maken als er een besmettelijke ziekte binnen de bso heerst.*
- *Infectieziekten zijn besmettelijke ziekten die kunnen ontstaan nadat ziekteverwekkers het lichaam zijn binnengedrongen. Tegen een aantal infectieziekten is bescherming mogelijk door vaccinatie. Deze vaccinaties vinden plaats in het kader van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP). Gemeenten hebben de wettelijke taak om te zorgen voor bescherming en bevordering van de gezondheid van burgers in hun werkgebied. Dit is vastgelegd in de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid. De GGD is verantwoordelijk voor de uitvoering van deze taken. Eén van die taken is de verspreiding van infectieziekten tegen te gaan. Vaccineren tegen (besmettelijke) infectieziekten is daar een onderdeel van.*
- *De GGD voert haar taak 'bestrijding van infectieziekten' uit door continu en actief op te sporen en actie te ondernemen. Daarom wil de GGD beschikken over de vaccinatiegegevens van alle kinderen in een kindercentrum. In het kort is de registratieprocedure als volgt: Bij de intake geeft de ouder of verzorger schriftelijk aan of zij het RVP voor hun kind volgen. Indien ouders/verzorgers het RVP op een andere dan de reguliere wijze volgen (andere vaccinatiedata) dan vermelden zij deze gegevens op het formulier. Ouders die het RVP niet (volledig) volgen, geven dit op het formulier aan.*

1.5 Medisch dossier

- *Op de calamiteitenformulieren staan de gezondheidskenmerken en bijzonderheden van kinderen genoteerd.*
- *Deze formulieren worden in een calamiteitenmap bewaard.*
- *Hierbij worden ook de medicijnbriefjes gestopt. Ook indien de medicijnen niet meer gegeven dienen te worden. Op deze manier ontstaat er een soort medisch dossier.*
- *Ook overige informatie met betrekking tot de gezondheid van een kind wordt hierbij gevoegd, zoals allergieën en vaccinaties.*
- *Voor in de map bevindt zich een lijst met kinderen waarbij oplettendheid geboden is omdat zij dagelijks medicijnen krijgen, allergisch zijn of andere bijzonderheden belangrijk zijn.*
- *Invalkrachten moeten elke morgen deze lijst bekijken.*
- *Overige wijzigingen worden vermeld in de overdrachtmap en direct bijgewerkt in de calamiteitenmap.*

2 Veiligheidsprotocol

Kinderdagverblijf Kiddo'z streeft hoge kwaliteit kinderopvang na. Kinderen moeten zo goed mogelijk opgevangen worden en daarom vinden wij het belangrijk dat kinderen voornamelijk veilig opgevangen worden. De Wet Kinderopvang schrijft voor dat iedere bso een uitgebreide risico-inventarisatie doet, hier een actieplan aan koppelt en dit plan jaarlijks evalueert.

Kinderen ontwikkelen zich snel, zijn nieuwsgierig en willen de wereld om zich heen ontdekken. Daarbij zien ze geen gevaar, dit moeten ze leren. Omdat het voor de leidsters onmogelijk is om elke minuut van de dag alle kinderen in de gaten te houden, is een veilige omgeving van groot belang. Hierbij is er een spanningsveld tussen veiligheid en pedagogische aspecten. Niet alle veiligheidsrisico's moeten worden afgedekt, wel moet de kans op ernstig letsel voorkomen worden.

De toezichthouder (GGD-inspecteur) controleert de veiligheid van de kinderopvang aan de hand van het veiligheidsplan van de bso en steekproefsgewijze controles.

2.1 Risico-inventarisatie

Ieder jaar wordt een risico-inventarisatie van het gebouw gehouden door de groepsleidsters waarbij vooral door de ogen en vanuit het gedrag van kinderen gekeken wordt. De inventarisatie van de bso is gebaseerd op twee vragen: Welke ongevallen zouden met de kinderen kunnen gebeuren? Hoe groot is daarbij de kans op ernstig letsel voor een kind? De combinatie Kans en Ernst is een maat voor de urgentie.

2.2 Ongevallen registratie

Een goede risico-inventarisatie is voornamelijk gebaseerd op ervaringen uit de praktijk. Om een volledig en goed actieplan te kunnen maken dienen gevaarlijke situaties en ongevallen geregistreerd te worden d.m.v. formulieren, zodat deze bij de evaluatie meegenomen worden bij de aanpassing van het plan.

Een bedrijfsongeval is elke onvoorziene gebeurtenis waardoor personen letsel oplopen of waardoor materiële schade ontstaat. Natuurlijk gebeuren er op een dagverblijf ongevallen van verschillende gradaties. Wanneer er met uw kind iets gebeurt zullen groepsleidsters u vragen of u het noodzakelijk vindt om er melding van te maken. Ernstige ongevallen zullen altijd worden gemeld. Wij houden als norm aan dat alle ongevallen klein of groot waarbij minimaal een pleister geplakt moet worden, worden gezien als ongevallen die geregistreerd dienen te worden.

2.3 Actieplan

De inventarisatie en registratie hebben inzichtelijk gemaakt waar zich risicovolle situaties bevinden in de opvang. In het actieplan geven wij vervolgens aan wat wij aan alle risico's gaan doen. De oplossingen liggen op het vlak van een productoplossing of een gedragsoplossing. Op basis van prioriteiten is een lijst met oplossingen, een actieplan, gemaakt.

2.4 Huisregels

Naast de fysieke veiligheid speelt het gedrag van de gebruikers een belangrijke rol bij het ontstaan van ongevallen. Dat is niet alleen gedrag van de kinderen, maar ook van de medewerkers en ouders. Daarom zijn goede afspraken met het team, ouders en de kinderen onmisbaar. Deze regels hebben wij vastgelegd en wij evalueren de regels elk half jaar. Wij stellen het op prijs als ouders op of aanmerkingen hebben op deze lijst. Wij nodigen ze uit deze te melden bij de groepsleiding. Dan kunnen ook de ouders hun input aan deze lijst leveren.

De volgende regels zijn bij alle medewerkers bekend:

- Er mogen geen losse snoeren, verlengdozen etc. op de groep liggen.*

- Apparaten zijn hoog geplaatst en kinderen kunnen niet bij de snoeren.
- Berg schoonmaakmiddelen hoog op of in een afgesloten kast.
- medicijnen mogen niet bereikbaar zijn voor de kinderen, berg ze op.
- Er zijn geen tassen van pedagogisch medewerkers op de groep en ouders zetten hun tas niet op de grond.
- Gebruik geen muizengif in het pand lotions e.d. hoog opbergen of in de keuken.
- Kinderen laten we vragen als ze iets uit de kast willen hebben waar ze niet bij kunnen, ze mogen niet klimmen.
- Meubilair controleren we regelmatig op splinters e.d.
- Controleer speelgoed regelmatig of het nog heel is of scherpe randen heeft
- Gooi kapot speelgoed en speelgoed met scherpe randen weg
- spelen met kralen etc. mogen de kinderen alleen onder toezicht
- er mogen geen lucifers/aanstekers op de groep zijn
- kinderen mogen niet met speelgoed gooien
- leer de kinderen om speelgoed op te ruimen nadat ze ermee gespeeld hebben, laat geen losse voorwerpen op de grond slingeren.

2.5 Ontruimingsplan

Toch is er altijd een mogelijkheid dat er calamiteiten ontstaan zoals bijvoorbeeld brand. Kinderen zijn tijdens een noodsituatie niet zelfredzaam. Medewerkers van de bso zijn dus niet alleen verantwoordelijk voor hun eigen veiligheid tijdens een calamiteit, maar ook voor die van de kinderen. Dit creëert extra druk op het organisatievermogen van de medewerkers van een bso tijdens een calamiteit.

Kiddo'z heeft een helder en duidelijk ontruimingsplan. Voor ouders is het goed om op de hoogte te zijn van dit plan, niet alleen om te weten dat er ook op die momenten goed voor de kinderen gezorgd wordt, maar ook voor het geval u net op dat moment aanwezig bent op de bso en zich dus plotseling midden in een calamiteit bevindt. Kennis en vaardigheid van eerste hulp bij ongevallen zijn onmisbaar in de kinderopvang.

Alle groepsleidsters op bso Kiddo'z hebben een geldig bhv diploma. Verder is er altijd één BHV-er in het gebouw. Ook is het nodige materiaal zoals EHBO trommels, brandblussers e.d. aanwezig.

Op de bso worden drie categorieën personen onderscheiden:

1. Medewerkers: medewerkers (al dan niet met een vast dienstverband), regelmatig aanwezige medewerkers van derden, uitzendkrachten, stagiairs, vakantiekrachten;
2. Bezoekers: kinderen, ouders, bezoekers, incidenteel aanwezige medewerkers van derden (onderhoudsmonteurs e.d.);
3. Bedrijfshulpverleners.

Het is belangrijk om te weten dat:

- Het voltallige personeel op de hoogte is van de ontruimingsprocedure en iedereen heeft een kopie van de ontruimingsprocedure en krijgt jaarlijks een instructie.
- Er jaarlijks een praktijkoefening georganiseerd gaat worden voor het personeel (de groepsleidsters) en de kinderen (dit kan ook eerst met poppen worden geoefend).

Dit kan in de volgende drie fasen:

- o Datum en tijdstip ruim van tevoren aangekondigd;
- o Wel de datum maar niet het tijdstip aangekondigd;
- o Oefening geheel onaangekondigd.

- Elke oefening geëvalueerd wordt met behulp van het evaluatieformulier en de procedure waar nodig aangepast.
- Alle helpers, schoonmaaksters en eventueel ouders weten hoe ze moeten handelen in geval van nood.

- Bij een ontruiming van de bso worden alle kinderen door de groepsleidsters en eventueel door ander personeel naar de verzamelplaats gebracht.

Verantwoordelijke personen: Silvy Louwerse en Tanja van Zweeden.

BHV-ers: Silvy Louwerse, Tanja van Zweeden, Charlotte de Schipper.

Bovenstaande mensen zijn verantwoordelijk voor de ontruimingsprocedure, zij zijn ook in deze volgorde verantwoordelijk. De groepsleiding weet altijd welke van de bovenstaande mensen aanwezig is.

2.5.1 Ontruimingsprocedure

bij brand voor andere aanwezigen

Wanneer u als ouder tijdens een calamiteit aanwezig bent op de bso moet u als volgt handelen:

- o Bel of roep direct het hoofd BHV, diens plaatsvervanger of een groepsleidster.
- o Ontdekt u zelf de brand en gaat het om een klein brandje, probeer het dan te blussen met de aanwezige blusmiddelen. Neem geen risico!
- o Zorg voor een alarmsignaal.
- o Indien u het alarmsignaal/ontruimingssignaal hoort: sluit alle ramen van de betreffende ruimte.
- o Zet alle elektrische apparaten uit.
- o Ga naar de instructieplaats; de centrale hal en volg de instructies van het hoofd BHV.
- o Ga daarna naar de verzamelplaats; de speelplaats voor de bso, en meld uw bevindingen aan het hoofd BHV. Volg altijd de aanwijzingen van het hoofd BHV of diens plaatsvervanger en ga nooit in discussie.
- o Kijk alvast een keer waar de nooduitgangen, blusapparaten, alarmtoeter, plattegronden e.d. zich op Kiddo'z bevinden, zodat direct ingrijpen ook echt mogelijk is!

3 Procedure melding bedrijfsongevallen en gevaarlijke situaties

Uitgangspunten

Twee uitgangspunten voor de procedure melding, registratie en analyse van ongevallen zijn:

1. het melden en registreren van bedrijfsongevallen is een wettelijk vastgelegde verantwoordelijkheid van de werkgever. Een overzicht van ongevallen moet worden opgenomen in de risicoinventarisatie en –evaluatie (RI&E).
2. de Arbo-dienst wil de werkgever ondersteunen bij het onderzoek en de analyse van ongevallen, maar kan niet de verantwoordelijkheid van de werkgever overnemen. Definitie Een bedrijfsongeval is elke onvoorziene gebeurtenis waardoor personen (werknemers, kinderen, klanten of externen) letsel oplopen of waardoor materiële schade ontstaat. Dit kan dus een snee in de hand zijn die met een pleister wordt verbonden (EHBO ongeval) of een ongeval waarbij iemand van de trap valt en zijn been breekt. Ongevallen die gebeuren op weg naar en van het werk worden niet als arbeidsongeval aangemerkt.

Ernstige ongevallen moeten direct aan de Arbeidsinspectie worden gemeld.

Er is sprake van een ernstig ongeval als het slachtoffer aan de gevolgen ervan overlijdt of ernstig lichamelijk of geestelijk letsel oploopt.

Van ernstig letsel is sprake als een slachtoffer schade aan de gezondheid heeft opgelopen die binnen 24 uur leidt tot opname in een ziekenhuis ter behandeling of observatie.

Ook als er sprake is van (een vermoeden van) schade aan de gezondheid van blijvende aard is er sprake van ernstig letsel.

Registratie ongevallen

Organisatie binnen bso Kiddo'z

Binnen de bso moeten alle ongevallen geregistreerd en gemeld worden. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen ongevallen met werknemers en ongevallen met kinderen, ouders en externen (bijvoorbeeld een monteur of een aannemer). In alle gevallen moet een ongeval worden geregistreerd. Als norm hanteren we dat alle ongevallen waarbij minimaal een pleister geplakt moet worden, worden geregistreerd.

Het melden en registreren van bedrijfsongevallen

1. Het ongeval wordt geregistreerd op een daarvoor bestemd formulier. Indien er meerdere ongevallen gebeuren, dan moet een overzichtslijst worden aangelegd.

2. Het formulier dient ingeleverd te worden bij de directie van Kiddo'z.

3. In geval van een ernstig ongeval (omschrijving zie boven):

- De Arbeidsinspectie (AI) wordt (telefonisch) gewaarschuwd. Een volledig ingevuld ongevallenformulier wordt later aan de AI toegestuurd.

- De Arbo-dienst wordt gewaarschuwd zodat de veiligheidkundige het ongeval zo snel mogelijk kan onderzoeken.

Wat is het belang van ongevalonderzoek? Hierboven is beschreven dat bij ernstige ongevallen de veiligheidkundige moet worden ingeschakeld voor het doen van een ongevalonderzoek. Waarom is dit van belang?

Nadat de gewonden zijn verzorgd en de schade is opgeruimd zal altijd de vraag worden gesteld hoe het nu heeft kunnen gebeuren en wie er verantwoordelijk is (en moet opdraaien voor de schade).

Bij ernstige ongevallen doet de AI onderzoek om vast te stellen wat de toedracht tot het ongeval is geweest en om vast te stellen of er strafbare feiten in het spel zijn. Dit onderzoek zal daarna door de Arbeidsinspectie, voorzien van een proces verbaal, worden doorgegeven aan het Openbaar Ministerie.

Het OM kan daarna besluiten om de werkgever strafrechtelijk te vervolgen. Het onderzoek dat door de AI wordt gedaan is niet openbaar. De werkgever krijgt er geen inzage in. De werkgever zal er dus voor moeten zorgen dat hij zelf ook zorgt voor het snel en eenduidig vastleggen van de toedracht tot het ongeval. Hoe sneller, des te beter omdat de directe sporen en getuigen na verloop van tijd verdwijnen c.q. vergeten hoe het nu eigenlijk is gegaan.

Wat is de rol van de Arbo-dienst?

Als de bedrijfsarts een medewerker op het spreekuur krijgt die ziek is ten gevolge van een bedrijfsongeval zal hij/zij nagaan of dit ongeval ook als zodanig is gemeld. Als blijkt dat dit niet is gebeurd, dat zal de werkgever van de betrokken medewerker dit alsnog moeten doen conform de hierboven beschreven procedure. Als een arbo-adviseur bij klanten komt en hoort dat er een ongeval is geweest zal hij/zij navragen of dit ook op de geëigende manier is geregistreerd en verwerkt

Registratie gevaarlijke situaties

Organisatie binnen bso Kiddo'z

Binnen de bso moeten alle gevaarlijke situaties geregistreerd en gemeld worden.

Het melden en registreren van gevaarlijke situaties

- 1. De situatie wordt geregistreerd op een daarvoor bestemd formulier. Indien er meerdere situaties gebeuren, dan moet een overzichtslijst worden aangelegd.*
- 2. Het formulier dient ingeleverd te worden bij de directie van Kiddo'z.*

Wat is het belang van het registreren van gevaarlijke situaties?

Elke bso is verplicht een risico-inventarisatie te maken en aan de hand van deze inventarisatie een actieplan op te stellen. Dit plan dient elk jaar geëvalueerd en aangepast te worden. Een risico-inventarisatie is voornamelijk gebaseerd op ervaringen uit de praktijk. Om een volledig en goed actieplan te maken dienen gevaarlijke situaties geregistreerd te worden, zodat deze bij de evaluatie meegenomen worden bij de aanpassing van het actieplan.

vaccinatieformulier

Infectieziekten zijn besmettelijke ziekten die kunnen ontstaan nadat ziekteverwekkers het lichaam zijn binnengedrongen. Tegen een aantal infectieziekten is bescherming mogelijk door vaccinatie. Deze vaccinaties vinden plaats in het kader van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP). Tegen sommige ziekten wordt verscheidene malen gevaccineerd. De afweer is namelijk pas na enkele vaccinaties voldoende opgebouwd. Vaccinatie via het RVP is niet verplicht maar blijft altijd vrije keus.

Op levensbeschouwelijke gronden of door gezondheidsproblemen kan iemand niet, of niet voldoende gevaccineerd zijn. Gemeenten hebben de wettelijke taak om te zorgen voor bescherming en bevordering van de gezondheid van burgers in hun werkgebied. Dit is vastgelegd in de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid.

De GGD is verantwoordelijk voor de uitvoering van deze taken. Eén van die taken is de verspreiding van infectieziekten tegen te gaan. Vaccineren tegen (besmettelijke) infectieziekten is daar een onderdeel van. De GGD voert haar taak 'bestrijding van infectieziekten' uit door continu en actief op te sporen en actie te ondernemen. Zo nodig stelt de GGD een onderzoek in naar de bron van de infectieziekte en naar de contacten van de patiënt, een zogenoemd bron- en contactonderzoek. De GGD adviseert over maatregelen die genomen moeten worden.

Om deze taak goed te kunnen uitvoeren is het belangrijk dat bepaalde infectieziekten bij de GGD gemeld worden en dat binnen korte tijd de vaccinatiegraad van de kinderen beoordeeld kan worden. Daarom wil de GGD beschikken over de vaccinatiegegevens van alle kinderen in een kindercentrum.

In het kort is de registratieprocedure als volgt:

- 1. Bij de intake geeft de ouder of verzorger schriftelijk aan of zij het RVP voor hun kind volgen.*
- 2. Indien ouders/verzorgers het RVP op een andere dan de reguliere wijze volgen (andere vaccinatiedata) dan vermelden zij deze gegevens op het formulier.*
- 3. Ouders die het RVP niet (volledig) volgen, geven dit op het formulier aan.*

In geval van een besmettelijke ziekte neemt het kindercentrum altijd contact op met de GGD, waarna het kindercentrum de aanwijzingen van de GGD volgt. Gestreefd wordt naar een vaccinatiegraad van minimaal 85%. Uit een rapport van de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) blijkt dat de kans op een epidemie van de infectieziekten waartegen via het RVP wordt gevaccineerd toeneemt. Oorzaak is de afnemende vaccinatiegraad bij zuigelingen. Minder vaccineren leidt tot terugkeer van kinderziekten. Dat bleek onlangs ook in Engeland en Wales. De afgelopen vijf jaar is daar het percentage kinderen dat werd gevaccineerd tegen bof, mazelen en rode hond (BMR)

onder de 85% gedaald. Direct na de afname van de vaccinaties namen de uitbraken van de mazelen toe. De dalingen van het aantal vaccinaties werd vooral veroorzaakt door geruchten over vermeende, niet bewezen, bijwerkingen van de vaccins.

Ook in Nederland staan steeds meer ouders kritisch tegenover de vaccinaties.

Het IGZ-rapport over de vaccinatioestand in Nederland per 1 januari 2002 laat vooral bij zuigelingen een daling in de vaccinatiegraad zien.

Dat betekent dat bij terugkeer van polio- of mazelenepidemieën vooral de extra kwetsbare zeer jonge kinderen worden bedreigd. De ziekte kan zich dan over een groter gebied verspreiden en meer (ongevaccineerde) slachtoffers eisen dan tot nu toe tijdens epidemieën het geval is geweest.

De inspectie vindt dit een zeer zorgelijke ontwikkeling. Het handelen conform de richtlijnen van het RVP is en blijft dan ook noodzakelijk om die infectieziekten te voorkomen. Ter aanvulling wil ik nog even vermelden dat bovenstaande informatie ons is toegezonden door de GGD. bso Kiddo'z houdt altijd de richtlijnen van de GGD aan. Dat wil zeggen dat wij aan de hand van de richtlijnen van de GGD besluiten of bijvoorbeeld een kindje met een besmettelijke ziekte naar Kiddo'z mag komen of niet. U kunt bij ons altijd informeren wat de GGD in specifieke gevallen voorschrijft, zodat u uw kindje niet voor niets naar Kiddo'z komt brengen of voor niets thuis houdt.

Protocol klachten

Als u niet tevreden bent over een bepaalde gang van zaken bij Kiddo'z, bijvoorbeeld over de behandeling van uw kind, kunt u kiezen uit twee opties om dit kenbaar te maken én op te lossen: interne en externe klachtenbemiddeling.

Interne klachtenbemiddeling

In eerste instantie kunt u terecht bij de leidster van uw kind. Samen met haar kunt u dan proberen deze klacht zo snel mogelijk op te lossen. Merkt u hierna dat uw klacht geen of onvoldoende aandacht heeft gekregen, dan kunt u een onderhoud aanvragen met een van de leidinggevendenden van Kiddo'z. Zij probeert dan samen met u, en eventueel de desbetreffende leidster, tot een oplossing te komen. De klacht wordt dan schriftelijk vastgelegd. Hiervan krijgt u als ouder een kopie. Het kan voorkomen dat wij een klacht als ongegrond beschouwen en zullen dan de reden daarvan aan u uitleggen en onderbouwen.

Als een klacht niet opgelost is kunt u een klachtenformulier invullen. Het formulier kunt u aan de leidster of leidinggevende vragen. Natuurlijk kunt u de klacht ook zelf op schrift zetten, of per e-mail versturen, zonder gebruik te maken van dit formulier. Dit formulier of deze brief kunt u sturen naar Kiddo'z, of afgeven aan de leidinggevende. U krijgt hierop altijd binnen 4 weken een schriftelijke reactie, waarin staat hoe de klacht wordt afgehandeld. U kunt ook een kopie van de klacht naar de oudercommissie sturen. Het adres van de voorzitter van de oudercommissie kunt u bij de hoofdleidster opvragen. De oudercommissie behandelt geen klachten maar wordt graag op de hoogte gehouden om te bekijken of de klacht over een meer algemeen probleem gaat.

De directie zal een beslissende uitspraak doen, nadat zij alle informatie uit voorgaande gesprekken in handen heeft gekregen en alle betrokkenen onafhankelijk van elkaar heeft gehoord. Alle betrokkenen zullen afhankelijk van de klacht mondeling of schriftelijk worden ingelicht binnen een maand. Na behandeling van de klacht zal deze worden bewaard in het klachtendossier.

Externe klachtenbemiddeling

Als bso zijn wij aangesloten bij de Geschillencommissie. Hier kunt u ook met uw klacht terecht, zonder Kiddo'z hier van op de hoogte te stellen. De Geschillencommissie behandelt de klacht volgens het door hen opgestelde klachtenreglement. Een kopie van dit reglement wordt verkregen als een klacht ter behandeling aan hen wordt doorgestuurd.

De contactgegevens van de geschillencommissie zijn:

Postbus			90600
2509	LP	Den	Haag
Tel: 070 310 53 10			

Internet: <https://www.degeschillencommissie.nl/over-ons/commissies/kinderopvang/>

Klachtenformulier

Naam ouder/verzorger:

Ingevuld door:
..... Datum:

Omschrijving van de klacht:
.....
.....
.....

Eventuele suggesties voor verbetering:
.....
.....
.....

In te vullen door Kiddo'z
Ingeleverd op:
..... Naam:

Medewerker:
Genomen actie:

Indien de klacht samen met de oudercommissie is afgehandeld
Ontvangst oudercommissie op d.d.:
..... Ontvangstbevestiging naar
ouder op d.d.: Afgehandeld op d.d.:

De klacht is wel/niet naar tevredenheid van bovengenoemde ouder/verzorger
afgehandeld.

Paraaf medewerker

Paraaf oudercommissie

Protocol stagiairebeleid

Waarom dit protocol?

Omdat wij gebruik maken van stagiaires is het prettig op papier vast te leggen welke regels er gelden omtrent deze inzet.

Regels die gehandhaafd worden

- *Stagiaires dragen nooit de verantwoordelijkheid voor kinderen. De verantwoordelijkheid ligt te allen tijde bij de pedagogisch medewerkers van desbetreffende groep.*
- *Stagiaires staan altijd boventallig en worden dus niet meegenomen in de BKR.*
- *Stagiaires worden alleen ingezet met een goedgekeurd VOG.*
- *Er worden afspraken gemaakt met de stagiaires; welke werkzaamheden zal ze wel of niet verrichten. Dit hangt af van het niveau van de opleiding, leerjaar en leerdoelen.*
- *Stagiaires krijgen geen stagevergoeding.*
- *Wanneer een stagiaires op de afgesproken datum verhinderd of verlaat is, laat diegene dit weten aan de desbetreffende groep of aan het kinderdagverblijf.*
- *Stagiaires krijgen geen privegegevens van personeel, kinderen of ouders. Ze krijgen het telefoonnummer van Kiddo'z en het emailadres van hun persoonlijk begeleider voor het doorsturen van de opdrachten.*
- *Te allen tijden wordt er Nederlands gesproken op ons kinderdagverblijf.*
- *Contact met de ouders wordt door een pedagogisch medewerker van Kiddo'z gedaan. Wanneer er vertrouwen is dat de stagiaire deze contacten ook kan aangaan (doordat er al een tijd stage is gelopen, doordat opdrachten dit vragen, doordat diegene aan het eind van de opleiding zit) blijft de verantwoordelijkheid nog te allen tijden bij de pedagogisch medewerkers van desbetreffende groep. Wat verwachten wij van stagiaires*
- *Dat ze er representatief uit zien. Geen blote buiken, bilnaad bij bukken, hinderlijke zichtbare piercings.*
- *Dat ze zorgen voor goede lichamelijke verzorging en frisse, schone kleren.*
- *Dat ze zelf verantwoordelijkheid dragen voor het afmelden of doorgeven van verlaat zijn. Ze bellen zelf af.*
- *Dat persoonlijke afspraken zoveel mogelijk gepland worden buiten stagetijd.*
- *Dat ze zelf verantwoordelijkheid dragen voor hun opdrachten en toetsen. De opdrachten op stage worden samen gepland met de begeleider.*
- *Dat ze open en eerlijk zijn en lief voor de kinderen.*
- *Dat ze beleefd zijn naar ouders en collegiaal zijn.*

Wat kunnen stagiaires van ons verwachten

- *Het wegwijs maken op de groep en bekend maken met de werkwijze van Kiddo'z.*
- *Begeleiding bij de opdrachten en het leerproces.*
- *Openheid en eerlijkheid en collegialiteit.*
- *Een leerzame, gezellige periode.*

Praktijkopleider Kiddo'z – Silvy en Tanja

Protocol vrijwilligersbeleid

Waarom dit protocol?

Omdat wij gebruik maken van vrijwilligers is het prettig op papier vast te leggen welke regels er gelden omtrent deze inzet.

Regels die gehandhaafd worden

- Vrijwilligers dragen nooit de verantwoordelijkheid voor kinderen. De verantwoordelijkheid ligt te allen tijde bij de pedagogisch medewerkers van desbetreffende groep.
 - Vrijwilligers staan altijd boventallig en worden dus niet meegenomen in de BKR.
 - Vrijwilligers worden alleen ingezet met een goedgekeurd VOG.
 - Er worden afspraken gemaakt met de vrijwilliger; welke werkzaamheden zal ze wel of niet verrichten.
 - Vrijwilligers staan vrijwillig op de groep of nemen deel aan uitstapjes. Zij doen dit dus voor hun plezier.
 - Er staat geen betaling tegenover vrijwilligerswerk.
 - Wanneer een vrijwilliger op de afgesproken datum verhinderd is, laat diegene dit weten aan de desbetreffende groep of aan het bso.
- Vrijwilligers krijgen geen privegegevens van personeel, kinderen of ouders.
- Te allen tijden wordt er Nederlands gesproken op ons bso.
 - Contact met de ouders wordt door een pedagogisch medewerker van Kiddo'z gedaan. Wanneer er vertrouwen is dat de vrijwilliger deze contacten ook kan aangaan, blijft de verantwoordelijkheid nog te allen tijden bij de pedagogisch medewerkers van desbetreffende groep.

Wat verwachten wij van vrijwilligers

- Dat ze er representatief uit zien. Geen blote buiken, bilnaad bij bukken, hinderlijke zichtbare piercings.
- Dat ze zorgen voor goede lichamelijke verzorging en frisse, schone kleren.
- Dat ze open en eerlijk zijn en lief voor de kinderen.
- Dat ze beleefd zijn naar ouders en collegiaal zijn.

Wat kunnen vrijwilligers van ons verwachten

- Het wegwijs maken op de groep en bekend maken met de werkwijze van Kiddo'z.
- Begeleiding bij de werkzaamheden, indien nodig.
- Openheid en eerlijkheid en collegialiteit.
- Een gezellige periode.